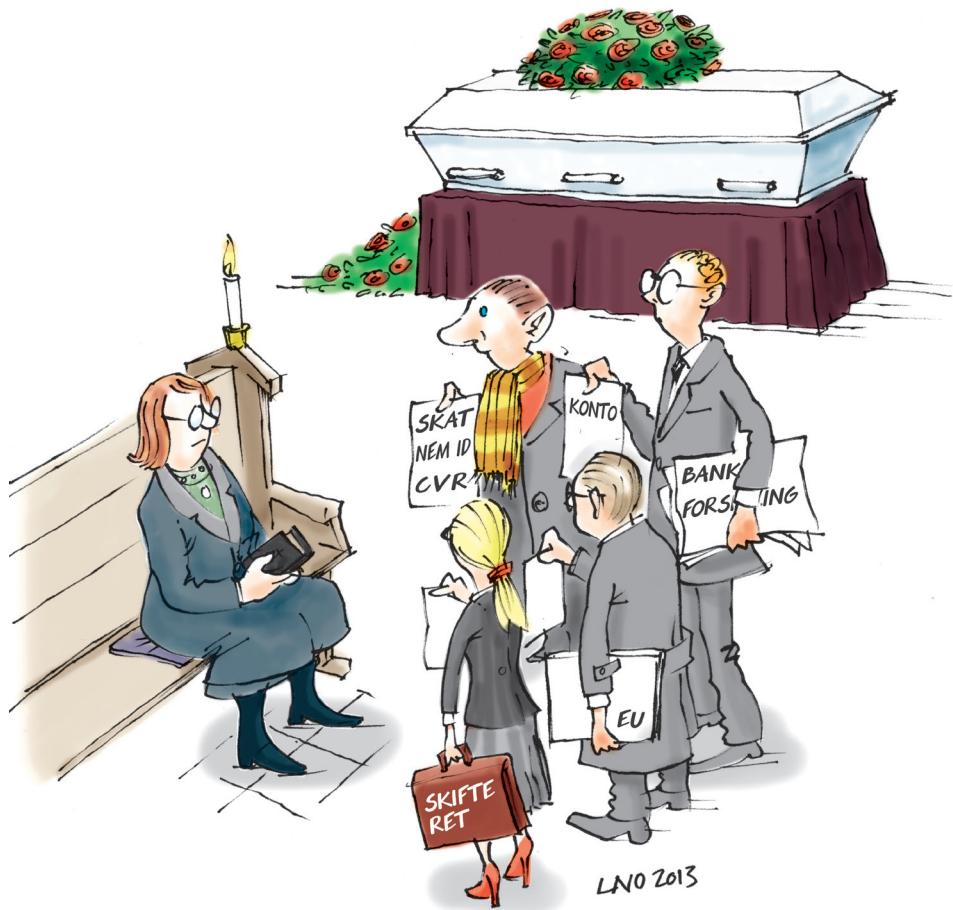

Ellen Marie Sørensen

Håndbog for enker

Opslagsbogen for dig, der vil have et overblik over
de økonomiske konsekvenser af at miste sin partner.

Håndbog for enker

af Ellen Marie Sørensen

2. udgave

TELLUS Advokater
Majsmarken 1
7190 Billund
Tlf. 76 60 23 30

Forfatter: Ellen Marie Sørensen, TELLUS Advokater

Udgiver: Jysk Landbrugsrådgivning, John Tranums Vej 25, 6705 Esbjerg Ø

Design og layout: Heidi Hönger, Jysk Landbrugsrådgivning

Illustrationer: Lars Nørregaard ©

Udgivelsesår: 2014, 2. udgave

Tryk: Vest Tryk, Holsted

ISBN: 978-87-997528-1-2

Indledning

Hvorfor skriver jeg en "Håndbog for enker"?

Gennem mere end 30 års arbejde med dødsboer – og dermed også med de efterladte ægtefæller og samlevere – har jeg gang på gang oplevet, at familierne ikke kender til de juridiske spilleregler, der anvendes i forbindelse med dødsfald.

Derfor kommer mange praktiske besværligheder til at fylde rigtig meget oveni sorgen og savnet. Og for mange har begivenhederne udviklet sig i en helt anden retning, end de havde forestillet sig. Det gælder især for mange efterladte samlevere og for familier, hvor der er "dine, mine og vore børn".

Det er mit håb med denne bog at bidrage til, at flere kender de regler, der gælder i forbindelse med dødsfald – og kan forberede sig bedre på at blive alene.

Bogen er bygget op som en samling artikler, der kan læses uafhængigt af hinanden. Det betyder, at der er gentagelser; det håber jeg, at den, der læser hele bogen, vil bære over med.

Bogen er primært skrevet for de, der som pårørende står midt i alle problemerne, ikke for fagfolk. Men skulle en af mine kolleger eller andre fagfolk finde hjælp i at slå op i bogen, er der i hver artikel henvist til det lovstof, som handler om emnet. Så kan man komme videre derfra.

Billund, april 2014

Ellen Marie Sørensen

2. udgave

På mindre end 1/2 år var 1. udgaven "udsolgt". Jeg har fået rigtig mange positive og konstruktive kommentarer.

I denne 2. udgave har jeg taget disse input med i det omfang, det kunne gøres uden at sprænge bogens rammer.

Billund, november 2014

Ellen Marie Sørensen

Indhold

Præsentation af eksempler	6
1. Dødsanmeldelsen	9
Forsvundne personer	
2. Aktørerne – "myndigheder" og "håndværkere"	12
3. Begravelsen.....	13
Tilrettelæggelse af begravelsen	
Det økonomiske	
Tilskud fra det offentlige	
Kommunen sørger for begravelsen	
Hvornår skal udgifterne betales?	
4. Efterlevelsespension og efterlevelseshjælp.....	16
5. Ægtefællers formueforhold	17
Særråden og særhæften	
Formuefællesskabet	
Ægtepagt	
Særeje	
Ophævelse af særeje	
Gaver mellem ægtefæller	
6. Arveregler.....	24
Ægtefællens arveret	
Når der er både ægtefælle og børn	
Hjem har ret til de enkelte ejendele i boet?	
Kan nogen tvinges til at overtage ejendele eller gæld?	
Ugifte samlevende	
7. Testamente	29
Hvordan oprettes testamente?	
Tvangsarv	
Testamenters indhold	
Hvad gør du, hvis du ikke vil acceptere indholdet af et testamente?	
8. Skifteretten	42
Tiden indtil skifterettens afgørelse om bobehandling	
Proklama	
Værger og skifteværger	
Anmodning om bobehandling	
Skifteretsattest	
Retsafgifter	
9. Bobehandlingsformerne	47
Boudlæg	
Ægtefælleudlæg	
Uskiftet bo	
Skifte	
10. Boafgifter.....	58
Boafgift af livsforsikringer	
Gaveafgift	
Arveafkald mod vederlag – boafgift eller gaveafgift	
11. Arveafkald	66
Afkald på falden arv	
Afkald på ventende arv	
12. Skattekassenet.....	69
13. Skat ved boudlæg	71
14. Skat i boer, der skiftes.....	72
Skattefrie og skattepligtige boer	
Enkens skatteforhold	
15. Skattefrie boer	77
Mellempérioden	
Enkens skatteforhold	

16. Skattepligtige boer	80
Succession	
Enkens skatteforhold	
17. Skat ved uskiftet bo – og det, der ligner.....	83
18. Skat ved skifte af uskiftet bo	85
19. Ejendomsavance	86
Parcelhusreglen	
Stuehusreglen	
Ekspropriation	
20. Hvad skal du vælge?	92
Salg eller arveudlæg	
Skifte af uskiftet bo	
21. Håndtering af aktiver og passiver	99
Benyttelse af aktiverne indtil salg eller overdragelse til enke/arving	
Salg af aktiver	
Arveudlæg af aktiver	
Værdiansættelse af boets aktiver og passiver	
Gæld mellem boet og arvingerne	
Enkens aktiver og passiver	
22. Livsforsikringer og pensionsordninger.....	109
Den begunstigede	
Tilsidesættelse af begunstigelse	
ATP	
Begunstigelsesafkald	
Betalning af boafgift	
Krydsforsikringer	
Pensioner med løbende udbetalinger	
Erstatninger	
Forsørgetabserstatninger	
Begravelsesudgifter	
23. Insolvente boer	117
Bestemmelsesretten	
Enken hæfter sammen med boet for gælden	
Skat	
24. Opgørelserne i boerne.....	123
Boudlæg	
Ægtefælleudlæg	
Uskiftet bo	
Forenklet privat skifte	
Privat skifte	
Bobestyrerbo	
Genoptagelse	
Udbakningsreglen	
25. Ugifte samlevende.....	129
Intet fællesbo	
Ingen arveret	
Boafgift	
Nærmeste pårørende	
Den andens børn	
26. Dine, mine og vores børn	131
Sikring af længstlevende	
Fordeling mellem børnene ved længstlevendes død	
Længstlevendes ret til at ændre testamentet	
Forsikringer ved længstlevendes død	
Vedligeholdelse af gravsted	
27. Erhvervsdrivende.....	133
Den personligt drevne virksomhed	
Virksomheden i selskab	
Arv	
Skat	
5 gode råd	
Tjeklister	136

Præsentation af eksempler

I bogen vil vi støde på nogle eksempel-familier, som er mere eller mindre gen-nemgående. På næste side er en kort oversigt.

I mange af eksemplerne bruger jeg vendingen: Enken og børnene kan aftale.... Det betyder, at der skal være enighed mellem enken og børnene. Er der ikke det, kan ”projektet” ikke gennemføres. Man må derfor falde tilbage på det, som er lovens hovedregel, og som ind imellem kan have nogle trælse konsekvenser, især i relation til skatter og afgifter.

Til sidst i bogen findes en tjeckliste til hver af eksempelfamilierne – hvad er det en god idé at få i orden, inden ulykken er ude?

Lidt om enker

I denne bog bruges ordet enke om en person, der har mistet sin livsledsager – uanset om personen er en mand eller en kvinde, og uanset om parret har været gift eller ej.

Nogle steder vil det af sammenhængen fremgå, at de beskrevne regler kun gælder for en bestemt gruppe enker – f.eks. de, der har været gift.

Persongalleri

	Anne og Hans Ægtepar i 60-års-alderen med parcelhus med lidt gæld i, samt en lille formue ved siden af. Kapitel: 5, 6, 7, 9, 10, 11 Eksempel: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 13, 14, 18, 19
	Ida og John Ugift par, der har levet sammen i 7 år, 1 fælles barn, parcelhus med gæld i. Kapitel: 7, 21 Eksempel: 6, 10, 33
	Jette og Lars Ugift par med hver ét barn, ingen fælles børn. Kapitel: 7, 22 Eksempel: 8, 9, 39
	Inga og Jan Par med lille formue, Inga har 2 børn fra tidligere forhold. Kapitel: 9, 10, 19, 22 Eksempel: 11, 12, 15, 28, 35, 36, 37, 38
	Hanne og Mads Ægtepar med dine, mine og vore børn. Kapitel: 10 Eksempel: 16, 17
	Birthe og Egon Ægtepar med 2 børn og en mindre erhvervsvirksomhed, der ligger i et selskab. Kapitel: 14, 15, 16, 17, 18 Eksempel: 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27
	Gurli og Frederik Landmandsægtepar med 3 børn. Kapitel: 20, 21 Eksempel: 29, 30, 31, 32, 34
	Eva og René Ægtepar, manden driver en vinduespuddervirksomhed med 1 ansat. Kapitel: 23 Eksempel: 40, 41

Dødsanmeldelsen

Når en person dør, skal dødsfaldet anmeldes til personregisterføreren – det vil sige sognepræsten i det sogn, hvor den afdøde boede ved dødsfaldet. Syd for Kongeåen sker anmeldelsen direkte til kommunens folkeregister.

Det er den læge, som underskriver dødsattesten, der har ansvaret for at anmeldе dødsfaldet til folkeregisteret.¹

Derudover skal dødsfaldet anmeldes over for begravelsesmyndigheden, som er den lokale sognepræst. Han skal sørge for at anmelder dødsfaldet videre til skifteretten. Det er de nærmeste pårørende: ægtefælle, børn, forældre eller søskende – som normalt anmelder dødsfaldet til sognepræsten.²

Rigtig mange offentlige og private institutioner er knyttet sammen med folkeregisteret. I samme øjeblik, et dødsfald er indtastet i folkeregisteret, formidles det derfor videre. Som eksempel kan nævnes:

- **Skifteretten.** Det er skifteretten, som er den ansvarlige myndighed for bobehandlingen, og som udsteder den skifteretsattest, der er nødvendig for at komme videre med noget som helst. Den pårørende, der anmelder dødsfaldet, skal derfor angive en person, som skifteretten kan kontakte for at bobehandlingen kan komme i gang. Personen vil som regel være den efterladte ægtefælle eller samlever, men det kan også være et barn eller f.eks. den afdødes advokat eller revisor.
- **SKATs** afdeling for personbeskatning registrerer, at personen er død, og man afventer derefter besked fra skifteretten om, hvordan boet behandles. Dette er afgørende for, hvordan dødsboet skal beskattes. Var afdøde momsregistreret, bliver hans/hendes CVR-nummer lukket. Boet skal derfor som regel momsregistreres igen, når der er udstedt skifteretsattest.
- **Banken.** Når banken modtager besked om dødsfaldet fra folkeregisteret, bliver den afdødes konti spærret, så ingen kan hæve penge på dem. Kontoen bliver først åbnet igen, når der er udstedt skifteretsattest. Det sker oftest først 4-6 uger efter dødsfaldet. Derfor er det en god idé, at hver person i et par har sin egen konto. Ellers risikerer I, at løn/pension pludselig står på en spærret konto, hvor I ikke kan komme til dem.

- **Forsikringsselskabet.** Når forsikringsselskabet modtager besked om dødsfaldet fra folkeregisteret, sætter forsikringen gang i den proces, der skal til for at udbetale livsforsikringer og pensionsordninger. Forsikringen vil også gerne vide, hvem der skal overtage forsikrede aktiver (ejendom, bil, forretning osv.), og om ulykkesforsikringer skal fortsætte. Flere af spørgsmålene kan der ikke gives svar på, før skifteretsattest er udstedt, nogen gange endda først et godt stykke henne i en bobehandling.
- **Centralregisteret for Motorkøretøjer.** Selve registreringen af dødsfaldet har ikke nogen konsekvenser, men der begynder at løbe frister for, hvornår køretøjet skal omregistreres til en levende bruger / ejer, og hvornår der skal tegnes ny forsikring.
- **Tinglysningsretten.** Det bliver registreret i tingbogen, at ejendommens ejer er afgået ved døden. Ingen kan derfor disponere over ejendommen, før der er udstedt en skifteretsattest.
- **NaturErhvervstyrelsen.** Var afdøde landmand, er han/hun givetvis registreret i forskellig sammenhæng i NaturErhvervstyrelsen. Disse registre noterer dødsfaldet og kvitterer med at spørge, hvem der nu skal stå for landbruget.

Allerede i de første timer og dage efter et dødsfald sker der altså rigtig mange ting, som har betydning for, hvordan familien kan komme videre. Det, som i første omgang er det vigtigste, er at få udpeget "den rigtige" til at stå for kontakten med skifteretten – en person, som kender til den afdødes familie- og formueforhold, og som kan tale med skifteretten på hele familiens vegne.

Forsvundne personer

I sjældne tilfælde har man ikke en lægeerklæring som bevis for dødsfaldet; det skyldes som regel, at man ikke har fundet den afdøde.

I sådanne tilfælde kan man skaffe grundlaget for registrering af dødsfaldet på anden måde:

- Er der sikkerhed for, at personen er død, kan skifteretten træffe afgørelse om, at den pågældende skal anses for død. Den regel har været benyttet i forbindelse med skibsforlis, flykatastrofer og f.eks. tsunamien i Thailand for nogle år siden.³

- Var personen i livsfare, da han/hun forsvandt, kan retten efter et halvt år afsige dom om, at den pågældende er død.⁴
- I andre tilfælde kan retten afsige dom om dødsfald 5 år efter at den pågældende sidst er set i live.⁵

Kapitel 2

Aktørerne - "myndigheder" og "håndværkere"

I forbindelse med dødsfald er der involveret en række forskellige myndigheder. Det er gratis at henvende sig til disse myndigheder med spørgsmål, og myndighederne har pligt til at vejlede borgerne i et vist omfang.

Hvis en myndighed ikke mener sig i stand til eller forpligtet til at give vejledning, kan myndigheden henvise borgeren til at søge rådgivning hos private rådgivere. Det er dem, jeg kalder "håndværkerne", og det koster penge at rådføre sig der. Og det er den, der har sat håndværkeren i sving, der hæfter for betalingen – nogle gange med mulighed for at få boet til at betale. At boet skal betale, betyder blot, at det er den samlede flok af arvinger, der kommer til at bære udgiften, og at der ikke skal betales boafgift af det beløb, der er betalt til håndværkeren.

Det er ikke altid helt klart, hvem der er "myndighed", og hvem der er "håndværker". Derfor er det altid en god idé ret tidligt i forløbet at spørge, om det koster noget at få hjælp fra den, du har henvendt dig til.

Her er en oversigt over nogle af myndighederne og håndværkerne:

Begravelsen

Myndigheder:	Sognepræsten (<i>dødsanmeldelse, afgørelser vedrørende begravelsesmåden</i>) Kommunen (<i>begravelseshjælp</i>) Skifteretten (<i>klageinstans vedrørende begravelsesmåden</i>)
Håndværkere:	Bedemanden

Bobehandlingen

Myndigheder:	Skifteretten SKAT
Håndværkere:	Advokat Revisor Ejendomsmægler

Begravelsen

2 vigtige spørgsmål rejser sig, når der skal tages stilling til begravelsen: Hvor-dan skal den foregå – og hvem skal betale?

Tilrettelæggelse af begravelsen

I alle spørgsmål vedrørende begravelsen er det *i første række den afdødes egne ønsker*, der skal efterkommes. Det gælder i spørgsmål, om det skal være en ki-stebegravelse eller ligbrænding, om afdøde skal i et gravsted med gravsten eller i de ukendtes grav, om asken evt. skal spredes over havet, hvad der skal synges til begravelsen, hvem der skal bære kisten, hvilken præst der skal medvirke (om nogen). Der er ikke nogen formkrav til, hvordan afdødes ønsker skal fremsættes; de behøver altså ikke at være fremsat skriftligt – men hvis der er uenighed mellem de pårørende om, hvad afdøde mente om disse spørgsmål, kan det sel-vfølgelig være vanskeligt at bevise, hvad han/hun ønskede. Mange vælger at udfylde dokumentet "Min sidste Vilje" og får det registreret hos bedemanden.

Hvis den afdøde ikke har efterladt sig tilkendegivelser om, hvordan han/hun ønsker begravelsen tilrettelagt, er det de nærmeste pårørende, der bestemmer. Ved *de nærmeste pårørende* forstås i prioriteret rækkefølge:

- Afdødes ægtefælle på dødsfaldstidspunktet. Det gælder også, selv om afdøde evt. har børn fra et tidligere ægteskab, eller afdødes forældre stadi-g lever. Og det gælder, uanset hvor kortvarigt ægteskabet har varet. Hvis ægtefællerne var separeret, gælder ægtefællens bestemmelsesret dog ikke.
- Afdødes samlever på dødsfaldstidspunktet. Der skal være tale om et ægte-skabslignende samliv af en vis varighed og stabilitet. Det er ikke til at sige, om varigheden skal tælles i måneder eller år, det vil være en konkret afvejning. Samleveren går forud for børn fra et tidligere forhold og for den afdø-des forældre.
- Afdødes børn. Er der ikke enighed mellem børnene, kan man skele til, om der tegner sig et flertal, eller om afdøde stod ét af børnene særligt nær.

- Afdødes forældre. Også her kan man ved uenighed skele til, om den afdøde stod én af forældrene nærmere end den anden.
- Afdødes søskende. Ved uenighed gælder her det samme som ved uenighed mellem børn.

Efterlader afdøde sig hverken ægtefælle, samlever, børn, forældre eller søskende, vil man konkret se på, hvem der stod afdøde nærmest, og så lade dem tage stilling til, hvordan begravelsen skal foregå.

Ved uenighed mellem de pårørende skal sognepræsten forsøge at mægle forlig – blandt andet ved at vejlede om ovenstående regler.⁶ Kan der ikke opnås et forlig, træffer sognepræsten afgørelse om de spørgsmål, der er uenighed om. De pårørende, som ikke har fået deres ønsker igennem, kan klage over sognepræstens afgørelse til skifteretten.⁷

Det økonomiske

En begravelse nu om dage kan være en meget dyr affære. Det er ikke usædvanligt at se samlede begravelsesudgifter på 75.000 - 100.000 kr., når alt er taget med: bedemanden, blomster, annoncer, mindesammenkomst, takkekort, gravsten, anlæg og vedligeholdelse af gravsted.

Det er først og fremmest den afdødes egne penge, der skal gå til begravelsen, men her melder sig ofte 2 problemer: Den afdøde ejer måske slet ikke så meget, at han/hun kan betale sin egen begravelse – og de penge, den afdøde har, står på en bankbog, der er spærret.

Det er vigtigt at forstå, at den, der bestiller en begravelse hos en bedemand, en gravsten hos stenhuggeren eller en mindesammenkomst på hotellet, selv kommer til at hæfte for udgifterne. Det betyder, at den, der har bestilt, over for "leverandøren" er forpligtet til at betale det fulde beløb. Når den afdødes konti bliver åbnet igen, kan du få dine udgifter refundered, hvis den afdøde ellers havde penge til det.

Tilskud fra det offentlige

Sygesikringen yder et tilskud på op til ca. 10.000 kr. til en begravelse. Tilskuddet er afhængig af den afdødes og ægtefællens formue, som ikke må være over ca. 45.000 kr. I formuen indgår alt, hvad ægtefællerne ejer og skylder på dødsdagen. De første 100.000 kr. af friværdien i en ejerbolig medregnes dog ikke. Derudover indgår livsforsikringer og kapitalpensioner og lignende, som udbetales til den efterlevende ægtefælle / samlever eller til dødsboet.⁸

Kommunen sørger for begravelsen

Hvis afdødes formue og begravelseshjælpen tilsammen ikke rækker til at betale begravelsen, kan de efterladte vælge at overlade det til kommunen at sørge for begravelsen. Det betyder, at kommunen betaler for begravelsen – men også at det er kommunen, der i vidt omfang kommer til at bestemme, hvordan begravelsen skal foregå.⁹

Hvis det er kommunen, der skal hæfte for begravelsesudgifterne, er det nødvendigt, at det også er kommunen, der foretager bestilling hos blandt andet bedemanden. Derfor er de pårørende nødt til at sige klart til bedemanden, at der skal tages kontakt til kommunen, hvis de ikke selv vil hæfte for udgifterne.

Hvornår skal udgifterne betales

Bedemanden, hotellet, stenhuggeren og blomsterhandleren vil gerne have deres penge, når deres ydelse er leveret. En betalingsfrist på 14 dage er ikke usædvanlig. Men har den, der har bestilt begravelsen, ikke selv pengene til at betale, kan man ofte få udsættelse, evt. mod betaling af renter, indtil man har fået skifteretsattest, og den afdødes konti kan åbnes igen.

Efterlevelsespension og efterlevelseshjælp

Den sociale lovgivning indeholder nogle regler, der skal sikre den efterladte ægtefælle eller samlever i en overgangsperiode efter dødsfaldet.

Efterlevelsespension

Er både afdøde og enken pensionister, har enken ret til afdødes folke- eller færdspension i 3 måneder efter dødsfaldet. Herefter går enken over til at modtage pension som enlig.¹⁰

Reglerne gælder, uanset om den efterladte er ægtefælle eller samlever, og Udbetaling Danmark vil som regel selv sørge for, at udbetalingen sker.

Den første måneds pension efter dødsfaldet vil ofte være indsat på den afdødes konto. Enken har krav på at få beløbet udbetalt fra dødsboet. Beløbet betragtes ikke som arv til enken, men som en skattepligtig indkomst.

Efterlevelseshjælp

En ægtefælle eller samlever med en beskeden indtægt kan få op til ca. 13.500 kr. i efterlevelseshjælp. Betingelsen er, at ægteskabet eller samlivet har varet i mindst 3 år i Danmark. Enkens indkomst må ikke være over 225.000 kr. pr. år. Enkens indkomst forhøjes med den del af formuen, som overstiger 100.000 kr. Ligger indkomsten fra 225.000 kr. og op til 350.000 kr., nedtrappes hjælpen.¹¹

Alle beløbene pristalsreguleres. Efterlevelseshjælp får du kun, hvis du søger om det. Du kan få en ansøgningsblanket på Borgerservice eller hente den på www.borger.dk.

Efterløn efter funktionærloven

Hvis afdøde var ansat som funktionær, har den efterladte ægtefælle ret til løn i op til 3 måneder efter dødsfaldet. Det er en betingelse, at afdøde havde været ansat i mindst 1 år.

En samlever har ikke ret til efterløn. Hvis der ikke er en efterladt ægtefælle, er det afdødes børn under 18 år, som har ret til lønnen.^{11a}

Ægtefællers formueforhold

I dette afsnit gennemgår jeg de danske regler om ægtefællers formueforhold. Alle ægtepar, som har bopæl her i landet, og som er blevet gift, mens manden havde bopæl her, er undergivet de danske regler om ægteskaber.

Et ægtepar, som er gift, mens manden havde bopæl i udlandet, bringer den udenlandske formueordning med sig til Danmark. Disse ægtepar er ikke undergivet dansk ægteskabsret.

Et dansk ægtepar, som har taget fast bopæl i udlandet, er heller ikke med sikkerhed omfattet af de danske regler. Det kommer an på, hvad der fremgår af loven det sted, hvor de bor.

Særråden og særhæften

Ethvert menneske er berettiget til at råde over det, de selv ejer. Råde betyder, at man kan bruge, sælge, pantsætte, bortgive eller kassere det, man ejer, ja gøre med det, som man ønsker, uden at spørge andre. Fra den regel gælder der enkelte undtagelser. F.eks. er det forældrene, der råder på vegne af et barn under 18 år.

For en ægtefælle, der har formuefællesskab, gælder specielt, at han / hun ikke kan sælge eller pantsætte familiens bolig uden tilladelse fra den anden ægtefælle.¹² En ægtefælle, der har formuefællesskab, må heller ikke forringe sin formue til skade for den anden.¹³

Ethvert menneske hæfter selv for den gæld, man påtager sig. Er man gift, hæfter man ikke for hinandens gæld,¹⁴ med mindre man har påtaget sig dette, f.eks. ved at kautionere.

Formuefællesskabet

Udgangspunktet er, at du får formuefællesskab, når du bliver gift. Formuefællesskab kaldes også fælleseje. Formuefællesskab betyder **ikke**, at ægtefællerne ejer alting i fællesskab. Selv om du er gift og har formuefællesskab, gælder reglerne om særråden¹⁵ og særhæften under ægteskabet.

Reglerne om formuefællesskab handler om, hvordan man skal dele ægtefællernes formue ved separation, skilsmisse og dødsfald.¹⁶

Er der formuefællesskab, skal man gøre ægtefællerne formue op hver for sig. Er en af ægtefællerne formue positiv, skal vedkommende aflevere halvdelen til den anden ægtefælle.

ANNE OG HANS

EKSEMPEL 1

Hans på 60 år er død. Han var gift med Anne.
De havde formuefællesskab.

Hans ejer det hus, ægteparret bor i. Det er vurderet til 1.600.000 kr. af en ejendomsmægler. Der er et kreditforeningslån på 800.000 kr. Derudover har Hans en bil, som i Bilbasen står til 40.000 kr. i ren handel, og en konto i banken med 20.000 kr.

Anne har 550.000 kr. i værdipapirer, som hun har arvet fra sin far, og 70.000 kr. på sin lønkonto.

Opgørelse af Hans' formue

Hus	1.600.000 kr.
Gæld	<u>- 800.000 kr.</u>
Bil	40.000 kr.
Bankkonto	<u>20.000 kr.</u>
Hans' formue	860.000 kr.

Heraf skal Anne have halvdelen, eller 430.000 kr.

Opgørelse af Annes formue

Værdipapirer	550.000 kr.
Bankkonto	<u>70.000 kr.</u>
Annes formue	620.000 kr.

Heraf skal Hans' dødsbo have halvdelen, eller 310.000 kr.

Når fællesbodelingen er slut, har Anne 740.000 kr. (310.000 kr. + 430.000 kr.), og der ligger 740.000 kr. i Hans' dødsbo.

Hans' 740.000 kr. skal fordeles mellem hans arvinger, og her er der flere muligheder:

- Hvis Hans ingen børn havde, er Anne enearving og arver Hans' del af formuen.
- Hvis Hans har børn, arver Anne halvdelen af Hans' 740.000 kr., og hans børn den anden halvdel. Dette gælder dog ikke, hvis Hans har bestemt noget andet i et testamente.
- Hvis der er børn, kan Anne muligvis sidde i uskiftet bo. Se kapitel 9, hvor betingelserne for uskiftet bo er gennemgået.

EKSEMPEL 2

Lad os nu forestille os, at Hans havde yderligere en gæld på 900.000 kr. til banken. Så ser opgørelsen af hans formue sådan her ud:

Opgørelse af Hans' formue

Hus	1.600.000 kr.
Gæld	<u>- 800.000 kr.</u>
Bil	40.000 kr.
Bankkonto	20.000 kr.
Bankgæld	<u>- 900.000 kr.</u>
Hans' formue	<u>- 40.000 kr.</u>

Nu har Hans intet at bidrage til formuefællesskabet med, og der bliver derfor ingenting til Anne fra hans del af boet.

Opgørelse af Annes formue er ligesom før

Værdipapirer	550.000 kr.
Bankkonto	<u>70.000 kr.</u>
Annes formue	620.000 kr.

Heraf skal Hans' dødsbo have halvdelen, eller 310.000 kr.

Når fællesbodelingen er slut, har Anne 310.000 kr., og der ligger 270.000 kr. (310.000 - 40.000 kr.) i Hans' dødsbo, som skal fordeles mellem Anne og eventuelle børn som beskrevet i eksempel 1.

Ægtepagt

En ægtepagt er en skriftlig aftale, underskrevet af begge ægtefæller, og registreret i Personbogen ved Tinglysningsretten.¹⁷

En ægtepagt kan angå 3 ting:

- Den kan bestemme, at formuefællesskabet mellem ægtefæller helt eller delvist skal ophæves, og at der i stedet skal være særeje (særejeægtepagt).¹⁸
- Den kan ophæve et særeje, så der bliver formuefællesskab i ægteskabet (særejeophævelsesægtepagt).¹⁹
- Den kan bestemme, at den ene ægtefælle giver den anden en gave (gaveægtepagt).²⁰

Særeje

Hvis der er særeje i et ægteskab, betyder det, at det, som er særeje, ikke skal deles med ægtefællen i tilfælde af separation, skilsmisse eller dødsfald.

Særeje kan opstå på 3 måder:

- Ægtefællerne kan bestemme særeje ved ægtepagt.
- Den, der giver en gave eller efterlader en arv, kan bestemme, at gaven eller arven skal være særeje. For en gaves vedkommende skal særejet bestemmes senest på det tidspunkt, gaven gives, og for arv skal særejet fremgå af den afdødes testamente.²¹
- Ægteskabet kan være omfattet af et udenlandsk retssystem, hvor ægtefæller har lovbestemt særeje.

EKSEMPEL 3

Lad os forestilles os, at Hans og Anne havde lavet en ægtepagt om særeje, hvor de havde bestemt, at Annes formue skulle være særeje.

Opgørelse af Hans' formue som eksempel 1

Hus	1.600.000 kr.
Gæld	<u>- 800.000 kr.</u>
Bil	40.000 kr.
Bankkonto	<u>20.000 kr.</u>
Hans' formue	860.000 kr.

Heraf skal Anne have halvdelen, eller 430.000 kr.

Annes formue skal ikke indgå i delingen, da hun har særeje.

Når fællesbodelingen er slut, har Anne 1.050.000 kr. (620.000 kr. + 430.000 kr.), og der ligger 430.000 kr. i Hans' dødsbo til fordeling mellem Anne og børnene som i eksempel 1.

Mange ægtefæller laver ægtepagt med en særejeordning, hvor formuen er særeje, så længe den ægtefælle, som ejer formuen, er i live. Når en ægtefælle dør, bliver den dødes formue fælleseje og skal deles med enken efter reglerne om deling af formuefællesskab. Derimod bliver enkens formue ved med at være særeje og skal derfor ikke deles med den afdødes bo.

Ophævelse af særeje

Et ægtepar, der har særeje, kan som udgangspunkt opnå at opheve deres særeje ved en særejeophævelsesægtepagt. Herfra gælder 2 vigtige undtagelser:

- Hvis særejet er en arv eller en gave, og særejet er bestemt af den, der har givet eller testamenteret formuen, kan særejet ikke opnås af ægtefællerne. Der kan dog være givet lov til opnåelsen i testamentet. Eller gavegiver kan efterfølgende give sin tilladelse.
- Hvis særejet skyldes, at ægtefællerne har en udenlandsk formueordning i deres ægteskab, kan de kun skifte over til dansk formuefællesskab, hvis de har en særlig tilknytning til Danmark. F.eks. at en af dem eller begge er danske statsborgere, eller de har taget varigt ophold i Danmark.

Gaver mellem ægtefæller

Der gælder ikke i almindelighed regler om, at gaver skal gives på en bestemt måde, eller at der skal oprettes dokumenter om, at der er givet en gave.

Men lige præcis for gaver mellem ægtefæller og mellem forlovede gælder, at der skal oprettes ægtepagt, for at gaven er gyldig. Kravet om ægtepagt gælder ikke sædvanlige smågaver til jul, fødselsdag, bryllupsdag osv.

Hvis der ikke oprettes ægtepagt om en gave, hvor dette er et krav, betyder det, at gaven er ugyldig, både i det indbyrdes forhold mellem ægtefællerne og i forhold til omverdenen. Så kan giveren forlange gaven tilbage, og giverens kreditorer kan forlange, at gaven bliver solgt og pengene brugt til at betale giverens gæld med.

Arveregler

I dette afsnit ser vi på, hvordan den danske arvelovs regler om arv er indrettet – altså hvordan reglerne er, hvis der ikke er oprettet testamente.²²

De danske arveregler gælder, hvis den afdøde havde bopæl i Danmark, uanset om afdøde var udenlandsk statsborger, og uanset om afdøde og enken havde en udenlandsk formueordning i deres ægteskab.

Ægtefællens arveret

Hvis afdøde var gift, og ikke havde børn, er enken eneste arving. Det gælder, uanset om der har været formuefællesskab eller særeje i ægteskabet.²²

Den afdødes forældre, søskende eller andre slægtninge har altså ikke krav på arv, når den første ægtefælle i et barnløst ægteskab dør.

Når enken senere dør uden at efterlade sig børn og uden at have giftet sig igen eller have oprettet testamente, deles formuen med halvdelen til den førstafdødes slægtninge, og den anden halvdel tilenkens slægtninge.²³

Ægtefællers indbyrdes arveret bortfalder, når de bliver separeret eller skilt, men ikke ved samlivsophævelse.

Når der er både ægtefælle og børn

Når den afdøde efterlader sig både ægtefælle og børn, arver enken den ene halvdel af afdødes formue, og børnene deler den anden halvdel.²⁴

Ved afdødes formue forstås i den her sammenhæng den afdødes del af formuefællesskabet + den afdødes eventuelle særeje.

Det vil altså sige, at før man kan beregne arv, skal der tages stilling til, hvad der er særeje, og hvad der er fælleseje, og formuefællesskabet skal deles mellem den afdødes bo og enken.

Inden du går videre, bør du derfor læse kapitel 5 om ægtefællers formueforhold.

EKSEMPEL 4

Dette er en fortsættelse af eksemplerne fra kapitel 5 om ægtefællers formueforhold.

Vi forestiller os, at Hans og Anne har en ægtepagt, hvor den afdødes formue er fælleseje, og enkens formue er særeje.

Derudover har Hans efter sin onkel arvet et lille stykke skov, som ifølge onklens testamente er særeje. Skovens værdi er 250.000 kr.

Hans er død og efterlader sig enken Anne og 2 børn.

Opgørelse af Hans' formue i fællesboet

Hus	1.600.000 kr.
Gæld	<u>- 800.000 kr.</u>
Bil	40.000 kr.
Bankkonto	<u>20.000 kr.</u>
Hans' formue	860.000 kr.

Heraf skal Anne have halvdelen, eller 430.000 kr.

Opgørelse af Annes formue

Værdipapirer	550.000 kr.
Bankkonto	<u>70.000 kr.</u>
Annes formue	620.000 kr.

Annes formue er særeje og skal derfor ikke deles med Hans' dødsbo.

Når fællesbodelingen er slut, har Anne 1.050.000 kr. (620.000 kr. eget særeje + 430.000 kr. fra formuefællesskabet).

- I Hans' dødsbo er der 680.000 kr. (430.000 kr. fra formuefællesskabet og 250.000 kr. fra eget særeje), som skal deles mellem Anne og børnene.
- Anne arver halvdelen, dvs. 340.000 kr.
- Børnene deler den anden halvdel.

Slutfacit:

Anne får:	Andel af formuefællesskabet	430.000 kr.
	Eget særeje	620.000 kr.
	Arv efter Hans	<u>340.000 kr.</u>
	I alt	1.390.000 kr.
Børnene får hver 170.000 kr.		

Hvem har ret til de enkelte ejendele i boet?

For enken har det stor betydning, hvilke ejendele børnene har krav på at få som arv, og hvad han/hun må beholde.

Her gælder der følgende regler:

- Børnene kan aldrig gøre krav på at få enkens ejendele som arv, heller ikke selv om der er formuefællesskab.
- Enken beholder selv sine ting. Det børnene har krav på som arv, er et pengebeløb.

EKSEMPEL 5

Vi forestiller os, at det er Anne, der er død og efterlader sig 2 børn.
Det er Hans, der ejer alting, også værdipapirerne.

Opgørelse af Hans' formue

Hus	1.600.000 kr.
Gæld	<u>- 800.000 kr.</u>
Bil	40.000 kr.
Værdipapirer	550.000 kr.
Bankkonto	<u>90.000 kr.</u>
Hans' formue	1.480.000 kr.

Heraf skal Annes dødsbo have halvdelen, eller 740.000 kr.

Når fællesbodelingen er slut, har Hans 740.000 kr. og der ligger 740.000 kr. i Annes dødsbo.

- Hans arver halvdelen, eller 370.000 kr. og ender med i alt 1.110.000 kr.
- Børnene deler den anden halvdel og får 185.000 kr. hver.
- Hans har ret til at beholde det hele og betale børnene deres arv kontant. Pengene kan han skaffe ved at sælge værdipapirer eller ved at optage lån i ejendommen.

De ejendele, som den afdøde ejede, har enken næsten altid fortrinsret til at beholde, så enken på samme måde betaler børnene deres arv kontant.²⁵

Herfra gælder 2 vigtige undtagelser:

- Hvis en ejendel har en særlig erindringsværdi for et af børnene, har barnet ret til at overtage den pågældende ejendel, hvis værdien kan rummes inden for arvingens arvelod. Dette gælder dog ikke den fælles bolig, den bil enken bruger, nødvendigt indbo i hjemmet samt andre genstande, som enken dårligt kan undvære.
- Hvis en ejendel er særeje, og værdien kan rummes inden for arvingens arvelod. Hvis enken er medejer, har enken dog altid fortrinsret til at "købe arvingerne ud".

Kan nogen tvinges til at overtage ejendele eller gæld?

Når nu ægtefællen – og i nogle tilfælde børnene – har ret til at overtage ejendele fra boet, kan der opstå diskussion mellem arvingerne og enken om, hvilken værdi boets ejendele skal sættes til.

I kapitel 21 i afsnittet om værdiansættelse kan du læse, hvilke regler, der gælder for at fastsætte værdien af de ejendele og den gæld, som enken eller børnene beholder.

Når værdien af ejendelene er fastsat, kan man så tvinge enken eller børnene til at overtage ejendelene til den pris?

Svaret er et klart nej. Det gælder, uanset om ejendelen tilhørte afdøde eller enkens del af fællesboet, uanset om enken eller børnene før fastsættelsen af værdien har yttet ønske om at få ejendelen, og uanset om enken eller børnene har en ret til at få tingen. Der er netop tale om en ret, ikke en pligt.

Det samme gælder for gælden – her er det dog kun den afdødes gæld, der ikke kan kræves overtaget af enken eller børnene. Enken hæfter jo selv for sin egen gæld.

De ejendele, som ingen vil have, efter at værdien af dem er fastsat, skal sælges. Og den gæld, som ingen vil påtage sig, skal betales af boet. Er der ingen rede penge at betale med, må man sælge ud af boets ejendele.

Ugifte samlevende

Ugifte samlevende har ikke arveret efter hinanden efter arveloven. Det er en udbredt misforståelse, at der opstår en arveret, når man har boet sammen et stykke tid. Sådan er det ikke! Når den første af samleverne dør, er det altså familien, der kommer til at arve: Den afdødes børn, forældre, søskende, søskendebørn eller bedsteforældre, i overensstemmelse med arvelovens regler.

Ugifte samlevende, der ikke har oprettet testamente for at sikre hinanden, og som ikke begge står som ejere at det, de køber under samlivet, lever livet på randen af en vulkan: Når den første af dem dør, risikerer den efterladte at måtte gå fra hus og hjem.

Du kan i kapitel 25 læse om, hvordan ugifte samlevende kan sikre hinanden.

Testamente

Ved at oprette testamente kan I ændre på arvelovens fordeling af arven. Enhver, der er fyldt 18 år eller er gift, kan oprette testamente.²⁶

Hvordan oprettes testamente?

Arvereglerne er temmelig komplicerede, og det må derfor anbefales at søge professionel rådgivning – typisk hos en advokat – når I vil oprette testamente.

Der findes 4 typer testamenter:

1. *Notartestamente*, som underskrives på et dommerkontor i 2 eksemplarer. Det ene eksemplar arkiveres på dommerkonteret og indberettes i et centralt testamentsregister, som kun dommerkontoret har adgang til. Det andet eksemplar får du selv udleveret til opbevaring.²⁷
2. *Vidnetestamente*, som skal underskrives mens 2 vidner er tilstede. Vidnerne skal være samtidig til stede efter opretterens ønske; de skal være klar over, at det er underskriften på et testamente, de bevidner; de skal sikre sig, at opretteren forstår indholdet af testamentet; de skal være fyldt 18 år, og de selv eller deres nærmeste må ikke få gavn af det, som er bestemt i testamentet.²⁸
3. *Nødtestamente*, som kan oprettes på en hvilken som helst måde. Det kan kun oprettes, når opretteren på grund af f.eks. sygdom eller ulykkestilfælde er forhindret i at lave et notartestamente eller et vidnetestamente. Et nødtestamente gælder kun i 3 måneder efter, at nødsituationen er ophørt.²⁹

Disse 3 testamentsformer er såkaldt formgyldige testamenter. Det betyder, at de respekteres, selv om nogen er utilfreds med indholdet, når blot indholdet er i overensstemmelse med arvelovens regler om, hvad du overhovedet kan bestemme ved et testamente.

4. *Formløst testamente* kan ligesom et nødtestamente oprettes på en hvilken som helst måde. Men et formløst testamente kan forlanges tilsidesat af enhver, som ville arve, hvis testamentet ikke var oprettet.³⁰ Et formløst testa-

mente kan altså ikke bruges til at tvinge en anden fordeling igennem, end den arveloven foreskriver. Et testamente kan være formløst, fordi et eller andet er gået galt i forbindelse med oprettelse af et vidnetestamente eller et nødtestamente.

Ofte er arvingerne enige om, at de vil følge et formløst testamente. Her skal du være opmærksom på, at skifteretten af skatte- og afgiftsmæssige grunde forlanger et vist bevis for, at arvefordelingen var afdødes – og ikke arvingernes – ønske. Det er vigtigt at være opmærksom på, at de, der undlader at protestere mod et formløst testamente, skal være voksne, myndige personer,³¹ der ikke er under konkurs.³²

Et mindreårigt barn eller en senil arving kan kun undlade protest, hvis de får tilladelse til det af Statsforvaltningen.

Er en af arvingerne gået konkurs, er det den advokat, der er kurator i konkursboet, som skal tage stilling til, om han vil respektere testamentet – og det vil han som regel ikke, hvis der er bare en smule penge i dødsboet.

IDA OG JOHN

EKSEMPEL 6

Ida og John har boet sammen i 7 år og har en fælles datter, Louise, på 4 år. De bor i et hus, som de har købt i fællesskab, begge står som ejere. Bilens navn står i Johns navn, og de har en fælles bankkonto. De har ikke oprettet noget testamente. John omkommer ved en solo-færdselsulykke. Hans eneste arving efter loven er Louise.

Opgørelse af Johns formue

Værdi af 1/2 hus	750.000 kr.
Bil	30.000 kr.
1/2 indestående i bank	<u>40.000 kr.</u>
	820.000 kr.
1/2 gæld i huset	- <u>500.000 kr.</u>
Johns formue	320.000 kr.

Hvis Ida vil beholde hus og bil, er hun nødt til at købe det af dødsboet. Da lille Louise er under 18 år, skal det ske kontant, fordi Louises arv skal indsættes i en bank, til hun er 18 år. Da Louise er mindreårig, kan Ida ikke komme uden om lovens regler. Louise kan ikke blive medejer af huset. Hun kan ikke give arveafkald, og hun kan heller ikke tillade, at Ida arver Johns halvdel af ejendommen - heller ikke, selv om det var Johns ønske, at Ida skulle arve. Her bliver det altaførrende for Ida, at hun og John ikke havde fået skrevet et testamente.

De penge, Ida skal finde, er

1/2 friværdi i huset	250.000 kr.
Værdi af bil	<u>30.000 kr.</u>
	280.000 kr.

De eneste penge, Ida har, er hendes halvdel af bankkontoen på 40.000 kr. Så hun må ud at låne penge, med mindre der kommer en livs- eller ulykkesforsikring til udbetaling til hende.

Ida kan blive nødt til at opgive at blive i huset og i stedet flytte i lejlighed. Hvis vi forestiller os, at lille Louise var med i bilen og blev dræbt ved ulykken samtidig med John, er det Johns forældre, der er arvinger.

Hvis Johns forældre vælger at sige, at Ida bare kan beholde det hele, vil det blive betragtet som en gave fra dem til Ida, og den er indkomstskattepligtig for Ida, fordi hun ikke er i familie med Johns forældre. Johns forældre vil komme til at betale boafgift af arven, det er ca. 7.500 kr. Bagefter kommer Ida til at betale ca. 130.000 kr. i skat af "arven".

Hvis John har givet udtryk for, at det var hans ønske, at Ida skulle arve alt, foreligger der et formløst testamente, som Johns forældre kan vælge ikke at protestere imod. Så er Ida enearving og kan nøjes med at betale de ca. 7.500 kr. i boafgift. >>

EKSEMPEL 6 (fortsat)

Det afgørende er, om Ida sammen med Johns forældre kan fremlægge tilstrækkeligt bevis på, at det rent faktisk var Johns ønske, at Ida skulle >> arve. Der er uendelig mange muligheder. Det letteste er selvfølgelig, hvis John har skrevet noget ned om sine ønsker. Det kan også være, at John og Ida har været hos advokat for at få lavet et testamente, hvor de ønsker at arve efter hinanden, men at testamentet ikke nåede at blive færdigt, inden John døde. Eller han kan have sagt til sine forældre eller andre, hvad han ønskede, uden at han fik gjort mere ved det inden sin død. Hvis ønskerne kun er fremsat mundtligt, kan beviset over for skifteretten bestå i, at de, som har hørt det, afgiver en erklæring på tro og love og under strafansvar om, hvad der var Johns ønske. Samtidig afgiver forældrene så en erklæring om, at de vil respektere ønsket.

Tvangsarv

Den, der efterlader sig ægtefælle og / eller børn, kan kun testamentere over $\frac{3}{4}$ af arven. Det, som du kan testamentere over, kaldes friary. Resten er tvangsarv til ægtefælle og børn.³³

EKSEMPEL 7

Vi kigger lidt på eksempel 1 igen, hvor vi havde denne opgørelse af ægtefællerne Anne og Hans' formue i forbindelse med Hans' død.

Opgørelse af Hans' formue

Hus	1.600.000 kr.
Gæld	<u>- 800.000 kr.</u>
Bil	800.000 kr.
Bankkonto	40.000 kr.
Hans' formue	<u>20.000 kr.</u>
	860.000 kr.

Opgørelse af Annes formue

Værdipapirer	550.000 kr.
Bankkonto	<u>70.000 kr.</u>
Annes formue	620.000 kr.

Når fællesbodelingen er slut, har Anne 740.000 kr., og der ligger 740.000 kr. i Hans dødsbo. Arven efter Hans er altså på 740.000. Heraf kan han testamentere over $\frac{3}{4}$ eller 555.000 kr. Hvis Anne og Hans har lavet et testamente, hvor de har bestemt, at de skal arve mest muligt efter hinanden, får Anne altså 555.000 kr. som testamentsarv efter Hans. De sidste 185.000 kr. >>

EKSEMPEL 7 (fortsat)

af arven efter Hans er tvangsarv og skal deles med halvdelen, eller 92.500 kr., til Anne og den anden halvdel til de 2 børn til deling. Slutresultatet bliver derfor, at børnene arver hver 46.250 kr., og Anne får resten.

Tvangsarven til børn kan begrænses til et beløb på 1 mio. kr. til hver (2008-niveau). Beløbet pristalsreguleres og er i 2014 på 1.170.000 kr.). Reglen gælder, selv om tvangsarven på $\frac{1}{4}$ af formuen overstiger dette beløb til hvert barn.

Har du ingen ægtefælle eller børn, kan du testamentere over hele din formue uden begrænsninger. Dette er særlig interessant for ugifte samlevende uden børn, som altså kan testamentere alt til hinanden.³⁴

Samlevende med børn kan testamentere over $\frac{3}{4}$ af hver deres formue, fordi børnene har krav på tvangsarven på $\frac{1}{4}$. Samlevende, der har boet sammen i mere end 2 år, eller som har børn sammen, kan testamentere $\frac{7}{8}$ af arven til hinanden.

Testamenters indhold

Der findes en lang række emner, som du med fordel kan behandle i et testamente. I det følgende vil jeg liste de mest almindelige emner op. Selv om du har en ganske præcis mening om, hvad dit testamente skal indeholde, er det en god idé at kigge listen igennem alligevel. Der kunne være noget, du med fordel kunne tage med, når du alligevel skal til at lave testamente. Det plejer ikke at koste ekstra!

Arvens fordeling

Som nævnt ovenfor kan du bruge et testamente til at ændre lovens fordeling af arven. Ægtefæller og samlevende vil som regel testamentere så meget som muligt til hinanden.

Når I på den måde overlader hele eller det meste af formuen til hinanden, vil det være naturligt i fællesskab at tage stilling til, hvem der skal have formuen, når den sidste af jer dør. Hvis testamentet ikke indeholder noget om dette, vil formuen ved enkens død tilfalde hans/hendes arvinger i henhold til arveloven. Der bliver ingenting til den førstafdødes arvinger (se dog de særlige regler om arv efter barnløse ægtefæller i kapitel 6). Arven kan altså blive fordelt noget tilfældigt alt efter, hvem der dør først, hvis der ikke er taget stilling til fordelingen i et testamente.

JETTE OG LARS

EKSEMPEL 8

Jette og Lars bor sammen uden at være gift og har gjort det i 6 år. Jette har en datter, Dorthe, fra et tidligere forhold, og Lars har en søn, Søren. De har ingen fælles børn. De har oprettet et testamente, hvor de indsætter hinanden til at arve mest muligt, dvs. 7/8. Testamentet indeholder ingen bestemmelser om, hvem der skal arve efter længstlevendes død.

Jette har en formue på 100.000 kr., Lars har en formue på 800.000 kr.

En dag er Jette og Lars ude at køre og støder frontalt sammen med en lastbil. Ingen af dem overlever.

Når vi skal afgøre, hvem der skal arve, er vi nødt til at få lagt fast, i hvilken rækkefølge, de er døde.

Lad os forestille os, at Lars døde først, og derefter Jette.

Først skal vi dele arven efter Lars: Jette arver 7/8, eller 700.000 kr., Søren arver 100.000 kr.

Derefter skal arven efter Jette deles. Hun ejer nu sine egne 100.000 kr. + arven efter Lars på 700.000 kr., i alt 800.000 kr. Dem arver Dorthe.

Jette og Lars kunne i deres testamente havde taget stilling til, hvad der skulle ske med arven ved længstlevendes død, og f.eks. have sikret en mere ligelig fordeling af arven mellem de 2 børn.

I nogle tilfælde kan det også være en god idé at tage stilling til, hvad der skal ske, hvis arvingerne dør efter at have modtaget arv fra dig, men inden de selv får børn, ægtefælle eller opretter testamente.

Du bør også tage stilling til, hvad der skal ske med arven, hvis nogle af dine arvinger dør før dig.

EKSEMPEL 9

Lad os med udgangspunkt i eksempel 8 forestille os, at børnene også var med i bilen og døde som følge af ulykken - f.eks. i følgende rækkefølge: Lars døde først, derefter Søren, så Jette og til sidst Dorthe.

Først skal vi dele arven efter Lars: Jette arver $\frac{7}{8}$, eller 700.000 kr., Søren arver 100.000 kr.

Så deler vi Sørens bo: han ejer nu 100.000 kr., som hans mor – Lars' tidlige kæreste – arver.

Derefter skal arven efter Jette deles. Hun ejer nu sine egne 100.000 kr. + arven efter Lars på 700.000 kr., i alt 800.000 kr. Dem arver Dorthe.

Dorthes arving er hendes far – som så arver de 800.000 kr.

Jette og Lars kunne i deres testamente havde taget stilling til, hvad der skulle ske med arven i denne eller lignende situationer, så der blev opnået et mere rimeligt resultat.

Ret til bestemte ejendele

I testamentet kan du bestemme, hvem der skal have ret til at få hvilke af dine ejendele. På den måde kan du ændre eller supplere arvelovens regler om, hvem der har ret til bestemte ejendele.

Ejer du f.eks. et antikt møbel, kan du bestemme, at det skal tilfalde det lokale hjemstavnsmuseum, inden resten af formuen deles mellem dine andre arvinger. Eller du kan bestemme, at det skal tilfalde en bestemt af dine arvinger, enten inden resten deles, eller som en del af vedkommendes arvelod.

Ejer du en virksomhed, som du ønsker, din søn skal drive videre, kan du bestemme, at han skal have ret til at overtage den mod at betale de andre arvinger – og din enke – den del af virksomhedens værdi, som overstiger hans arv i boet.

Indbotestamente

Hvis det, du vil testamentere over, er møbler, porcelæn og andet almindeligt indbo, behøver du ikke at skrive det ind i et rigtigt testamente. Du kan lave en

liste, som du daterer og underskriver og lægger et sted, hvor den bliver fundet, evt. sammen med det "rigtige" testamente. Denne liste kan du ændre, efterhånden som du ønsker at føje nye ting på, uden at du skal igennem hele proceduren med oprettelse af et formgyldigt testamente.³⁵

Særeje

Du kan bestemme, at dine arvingers – og din enkes – arv skal være særeje. Det betyder, at arven ikke skal deles, hvis dine arvinger bliver separeret eller skilt, efter at de har modtaget arv fra dig.

Båndlæggelse

Arv på mere end 75.000 kr., som tilfalder børn under 18 år, bliver bundet, indtil barnet er fyldt 18 år, hvorefter det hele bliver udbetalt til barnet.

Du kan ændre på dette udbetalingsstidspunkt, så du f.eks. bestemmer, at arven først må udbetales, når arvingen fylder 22 år. Reglen er den, at tvangsarv kan bindes, til arvinger er 25 år, mens friarv kan bindes, så længe du ønsker.

Denne regel kan du også bruge til at give en arving, der har overtaget et stort aktiv – f. eks din virksomhed – henstand med udbetalning af arven til de andre arvinger, så han/hun får nogle år til at skaffe pengene.

Børnetestamente

Du kan efterlade ønske om, hvem der skal tage sig af dine børn, hvis både du og den anden forælder dør, inden børnene fylder 18 år. Dette ønske kan skrives ind i testamentet. Det gør mange for at være sikre på, at det kommer for en dag. Du kan også lave et selvstændigt stykke papir, hvor du skriver dit ønske ned, og så gemmer det et sted, hvor det bliver fundet.

Du kan evt. give en kopi til den, der skal tage sig af barnet.³⁶

Bestemmelser om gravsted

Du kan bestemme, at der skal sættes penge til side til vedligeholdelse af dit og din ægtefælles / samlevers gravsted, inden der skal deles arv ud.

Derimod er det ikke nogen god idé at skrive sine ønsker til begravelsen som sådan ind i et testamente, da testamentet ofte ført bliver læst nogle uger efter begravelsen. Du kan i stedet udfylde dokumentet "Min sidste Vilje" og få det registreret hos bedemanden.

Hvad gælder, hvis I flytter fra hinanden?

I testamentet bør I tage stilling til, hvad der skal ske, hvis I flytter fra hinanden - både med hensyn til jeres indbyrdes arveret, men også hvilke af testamentets bestemmelser, der skal gælde, og hvilke der ikke skal. F.eks. kan I sagtens oprettholde en bestemmelse om, at jeres børns arv skal være særeje, selv om I flytter fra hinanden!

Hvad gør du, hvis du ikke vil acceptere indholdet af et testamente?

Det afgørende for dine handlemuligheder er, hvilken slags testamente, der er tale om, og hvad din protest er begrundet med.

Det er kun den, der selv ville arve (mere), hvis et testamente tilsidesættes, der kan protestere mod testamentet.³⁷

I det følgende gennemgår jeg en række typesituationer, og hvilke reaktionsmuligheder, der er.

1. Formløst testamente – altså et testamente, som ikke opfylder kravene til et notartestamente, et vidnetestamente eller et nødtestamente: Du skal meddele skifteretten, at du ikke vil acceptere testamentet. Skifteretten ser herefter bort fra testamentet, når det skal afgøres, hvem der er arvinger.³⁸
2. Der er testamenteret over tvangsarv. Du skal meddele skifteretten, at du har indsigelser mod testamentets fordeling af arv. Hvis de andre arvinger efter testamentet ikke er enig med dig, vil skifteretten udpege en bobestyrer til at behandle boet. Bobestyreren skal forsøge at løse konflikten. Hvis du ikke er enig i bobestyrerens løsningsforslag, skal du anlægge en retssag ved skifternen mod de andre arvinger, hvis du vil fastholde din holdning.³⁹
3. Der er testamenteret over ejendele, som du som enke har ret til at beholde. Her gælder samme fremgangsmåde, som når der er testamenteret over tvangsarv.
4. Testamentet er ikke udtryk for den dødes ønsker. Her er fremgangsmåden også den samme som under pkt. 2. Hvis du skal komme igennem med at få tilsidesat et testamente, som er formgyldigt oprettet, skal du bevise, at

- den afdøde ikke forstod, hvad han skrev under på.⁴⁰ Her vil den, der har fungeret som notar eller testamentsvidne, skulle afgive forklaring om, hvordan underskriften af testamentet foregik, og om, hvordan de har sikret sig, at opretteren kendte og forstod indholdet; eller at
 - underskriften ikke er den afdødes,⁴¹ altså at der er tale om et forfalsket testamente; eller at
 - den afdøde har været utsat for urimeligt pres.⁴² Ikke ethvert pres er urimeligt. F.eks. ser man i tilfælde, hvor et barn, der ikke er arving efter den længstlevende, giver samtykke til uskiftet bo, betinger sit samtykke af, at den længstlevende opretter testamente til fordel for barnet. Eller at en ægtefælle i forbindelse med en skilsmisse giver afkald på en del af fællesboet mod, at den anden opretter testamente til fordel for den, der har givet afkald; eller at
 - forholdene er helt anderledes, end den afdøde troede, da han oprettede testamentet;⁴³ eller at
 - der er tale om en fejlskrivning i testamentet – f.eks. at der er byttet om på 2 navne, eller at et beløb har fået ”et ekstra nul på”.⁴⁴
5. Testamentet kan ikke opfyldes efter sit indhold, f.eks. fordi der ikke er penge nok i boet. Her skal du bruge samme fremgangsmåde som under pkt. 2.
 6. Testamentet går ud på at ødelægge (dele af) den afdødes formue. Denne bør skifteretten selv opfange.⁴⁵

Et testamente kan indeholde mange forskellige bestemmelser. Hvis en indsigtse kun angår én af bestemmelserne, vil de andre bestemmelser så vidt muligt blive opretholdt. Derudover vil man forsøge at finde ud af, hvad den afdøde egentlig har villet med den bestemmelse, som rammes af ugyldigheden, hvis det giver mening at fortolke på det.

EKSEMPEL 10

I eksempel 6 forestiller vi os, at John har oprettet et testamente og bestemt, at hans datter Louise skal arve 1.000.000 kr., og resten skal tilfalde hans samlever Ida.

Nu ved vi jo, at Johns formue er på ca. 320.000 kr., hvilket den har været gennem de sidste mange år.

Hvad var meningen med testamentet? Er det en pæn måde at fortælle Ida, at hun intet skal arve, men at hele formuen skal tilfalde Louise? Eller var meningen, at Louise skulle arve 100.000 kr., så der er tale om en fejlskrift?

Udgangspunktet vil nok være, at Louise skal have det hele, og det vil da være Ida, der skal bevise, at meningen var en anden. Kan hun f.eks. i advokatens notater få bekræftet, at det var meningen, der skulle stå 100.000 kr. – ja så får Louise 100.000 kr., og Ida får resten.

Skifteretten

Skifteretten spiller en central rolle i behandlingen af dødsboer.

Skifterettens hovedopgaver er følgende:

- Take stilling til, hvordan det enkelte dødsbo skal behandles. Skifteretten tager stilling på grundlag af de oplysninger, som skifteretten modtager primært fra kontaktpersonen. Oftest bliver der fra kontaktpersonen indsendt en skematiske anmodning om, hvordan boet ønskes behandlet.⁴⁶ Du kan læse mere om bobehandlingsformer i kapitel 9.
- Udstede skifteretsattest til de, der er bemyndiget til at disponere over den afdødes ejendele.
- Følge op på, at boerne bliver afsluttet og opgørelserne i boet indleveret rettidigt.
- Afgøre klager over bobestyryere.⁴⁷
- Afsige dom i sager om fordeling af arv, herunder til sidesættelse og fortolkning af testamenter.⁴⁸
- Afsige dom i sager om godkendelse af gæld i boet.⁴⁹
- Gennemgå boopgørelsen og kontrollere, at alle aktiver og passiver er med, og at arven er fordelt korrekt.⁵⁰
- Beregne og opkræve boafgift og retsafgift i boet.⁵¹

Tiden indtil skifterettens afgørelse om bobehandlingen

Indtil skifteretten har truffet afgørelse om, hvordan boet skal behandles og har udstedt skifteretsattest, er der ingen, der kan disponere over den afdødes ejendele. Det vil sige, at bankkontiene er lukket, at ejendommen ikke kan sælges, at afdødes forretning intet momsnummer har og heller ikke kan få det.

Hvis nogen er i besiddelse af den afdødes aktiver – det kan være ur og smyk-

ker, som han havde med på sygehuset, eller ting, han har lånt ud, inden han døde – skal den som har tingene, passe på dem, indtil der kommer nogen med en skifteretsattest og forlanger dem udleveret.

Ellers er det den afdødes nærmeste, som har forpligtelsen til at passe på den afdødes ting, indtil skifteretten har udstedt skifteretsattest. Typisk vil det være (nogen af) dem, der kommer til at stå på skifteretsattesten. Men ikke nødvendigvis. Boede afdøde sammen med en anden, som ikke er arving, skal vedkommende alligevel passe på den afdødes ting, indtil der foreligger en skifteretsattest, som viser, hvem der har ret til tingene.⁵²

Proklama

I alle boer, der skiftes, og i boer, der udleveres til enken efter reglerne om ægtefælleudlæg og uskiftet bo, skal der indrykkes proklama.⁵³

Et proklama er en bekendtgørelse i Statstidende, hvor kreditorerne opfordres til at opgøre og anmeldte deres krav inden 8 uger efter bekendtgørelsen. Stats tidende er statens elektroniske medie til offentliggørelse af meddelelser. Når noget har været i Statstidende, forudsætter man, at alle ved det.

Anmeldelse kan ske over for både skifteretten, en arving, den, som arvingerne har givet fuldmagt eller en bobestyrer. Anmeldelsen skal være skriftlig og skal være fremkommet efter dødsfaldet.

Et krav, som ikke anmeldes rettidigt, bortfalder. Det er kun gæld, der var stiftet inden dødsdagen, som skal anmeldes på denne måde.

Værger og skifteværger

Det forekommer, at én af arvingerne eller enken ikke er i stand til at træffe beslutninger på egen hånd. Det kan skyldes, at arvingen er mindreårig eller er mentalt svækket på grund af sygdom eller alder.

For mindreårige arvinger gælder, at beslutninger i forbindelse med en bobe handling træffes af den, der har forældremyndigheden over barnet. Hvis vedkommende selv er arving i boet, beskikker skifteretten en skifteværges for barnet.⁶⁰ Skifteværgen skal varetage børnenes interesser i boet, mens barnets mor/far i øvrigt varetager forældremyndigheden i alle andre sammenhænge. Hvis en enke vælger at skifte med sine mindreårige børn, vil der altid blive beskikket skifteværge.

En person, der er svækket af sygdom eller alder, kan være sat under værgeomål. I så fald er det værgen, der træffer beslutningerne omkring boet for den svækkede. Hvis den svækkede ikke har en værge, skal skifteretten beskikke en

skifteværge. Udover at varetage den svækkeses interesser i forbindelse med boet skal skifteværgen undersøge, om der er brug for et varigt værgemål, og i givet fald sørge for at få værgemålet sat i værk.⁶¹

Anmodning om bobehandlingen

Som tidligere nævnt træffer skifteretten afgørelse om, hvordan boet skal behandles. Det sker på grundlag af en anmodning fra den eller de, der ønsker boet udleveret.

For bobehandlingsmåderne *boudlæg, ægtefælleudlæg, uskiftet bo og privat skifte* findes der blanketter, som skal udfyldes, underskrives af de berettigede og indsendes til skifteretten. Blanketterne kan hentes på domstolenes hjemmeside, hvorfra de kan udfyldes, udskrives og indsendes. Der arbejdes med forskellige forslag til en digitalisering af dødsbobehandlingen. Der er dog ikke på nuværende tidspunkt konkrete forslag, der berører borgernes relation til skifteretten.

Hvis der skal indrykkes proklama i boet, skal blanketten til proklama udfyldes og indsendes til skifteretten sammen med anmodningen om bobehandling.

Hvis der anmodes om privat skifte, skal der sammen med anmodningen også indsendes erklæring fra en arving, der er myndig og solvent.

Der findes ingen blanket til anmodning om *bobestyrerbehandling*. En anmodning om bobestyrerbehandling kan fremsættes i et almindeligt brev. Hvis blot én arving ønsker det, skal boet behandles som bobestyrerbo. Derudover udpeger skifteretten bobestyrer i boer, hvor der ikke kommer nogen anmodning om en anden bobehandlingsmåde.

Skifteretsattesten

Når skifteretten har truffet afgørelse om bobehandlingen, udsteder skifteretten en skifteretsattest. Attesten opregner de personer, som kan disponere over den afdødes ejendele.

- I et *boudlæg* er det den, der som nærmeste pårørende får boet udleveret. Attesten indeholder en opregning af de aktiver, som er omfattet af udlægget. Et aktiv, som ikke står på attesten, kan udlægsmodtageren ikke disponere over. Hvis aktivet ikke er med på skifteretsattesten, skyldes det formentlig, at det ikke har været oplyst over for skifteretten, som derfor bliver nødt til at genoprette boet for at afgøre, hvad der skal ske med aktivet, og om bobehandlingen måske skal ændres.

- I et **ægtefælleudlæg** er det ægtefællen, som står på skifteretsattesten. Også her indeholder skifteretsattesten en opregning af de ejendele, som er udleveret. Mangler et aktiv, må skifteretten genoptage boet og tage ny stilling til bobehandlingen.
- I et **uskiftet bo** er det også ægtefællen alene, som står på skifteretsattesten. Et uskiftet bo omfatter alle afdødes aktiver og passiver, og skifteretsattesten indeholder derfor ingen opregning af afdødes aktiver.
- I et **privat skifte** er det alle arvinger, inkl. enken, der står på skifteretsattesten. En arving er en, der skal arve hele boet, en brøkdel af boet, resten af boet eller en brøkdel af resten. En person (eller forening), der skal arve en bestemt genstand eller et bestemt beløb, er ikke en arving, men en legatar, og skal ikke stå på skifteretsattesten.
- I et **bobestyrerbo** er det bobestyreren, der står på skifteretsattesten.

De, som står på skifteretsattesten, kan disponere over afdødes ejendele uden at skulle spørge andre. Det betyder, at når en enke, der sidder i uskiftet bo, møder op i banken for at hæve afdødes konti, skal banken udbetale pengene, uden at børnene skal spørges. Eller når enken med skifteretsattesten om uskiftet bo i hånden går til en ejendomsmægler for at sælge ejendommen – da kan mægleren med sindsro gå i gang med salgsarbejdet. En handel kan gennemføres, uden at børnene skal spørges.

Enkens ejendele er ikke omfattet af dispositionsretten i henhold til skifteretsattesten. Det er enken selv, der som ejer disponerer over sine egne ejendele. Det gælder, selv om boet skiftes, og børnene derfor er med på skifteretsattesten. Enken kan sælge sine egne ejendele uden børnenes medvirken, men enken skal selvfølgelig aflægge regnskab over for boet for, hvad der er kommet ind.

En person, der udbetaler penge til et dødsbo, skal sikre sig ved at se skifteretsattesten, hvem der er berettiget til at modtage pengene. Gør man ikke det, risikerer man at komme til et betale én gang til, hvis pengene er udbetalt til én, der ikke er berettiget, og derefter er forsvundet.

Retsafgifter

Der skal betales en retsafgift for skifterettens behandling af boet.⁶²

I **boudlæg** skal der betales en retsafgift på 500 kr. samtidig med, at anmodnin-

gen indsendes, hvis der findes rede penge ud over det, som går til begravelsen, og aktiverne er over 15.000 kr.

I *ægtefælleudlæg og uskiftet bo* skal der samtidig med indsendelse af anmodningen betales en retsafgift på 500 kr.

I *forenklet privat skifte* skal der sammen med anmodningen betales en retsafgift på 1.000 kr.

I *privat skifte* skal der senest 14 dage efter, at boet har modtaget skifteretsattest, betales en retsafgift på 2.500 kr. Hvis arvebeholdningen i den endelige boopgørelse er over 1.000.000 kr., skal der yderligere – sammen med boafgiften – betales en retsafgift på 6.500 kr.

I et *bobestyrerbo* skal der betales en retsafgift på 2.500 kr. ved boets afslutning. Er boet solvent, og er der mere end 1.000.000 kr. til arv i boet, skal der dog betales 9.000 kr.

Bobehandlingsformerne

Hvordan et bo skal behandles, afhænger af formuens størrelse og sammensætning og af, hvem der er arvinger i boet.

Boudlæg

De mindste boer – som udgør ca. 1/3 af alle boer i Danmark – behandles som boudlæg.⁵³ Der er tale om boer, hvor formuen ikke væsentligt overstiger det, som begravelsen koster, og hvor der således ikke vil blive noget til øvrige kreditorer eller til arvinger, hvis boet skal gennem en egentlig bobehandling med de omkostninger, det nu medfører.

Reglen er den, at hvis boets aktiver efter betaling af rimelige begravelsesudgifter og nødvendige udgifter til behandling af boet, ikke overstiger 41.000 kr. (i 2014-niveau, beløbet pristalsreguleres), udleveres hele boet til den, som må betragtes som afdødes nærmeste pårørende. Denne regel indeholder en del definitioner, som vi må se nærmere på.

- Behandlingsmåden er *obligatorisk*. Det betyder, at hvis betingelserne for at bruge reglen er opfyldt, *skal* den bruges. Du kan ikke vælge en anden måde at behandle boet på, selv om du synes, det ville være bedre.
- *Boets aktiver* forstås som det, den afdøde ejer. Der skal fratrækkes den gæld, som har pant eller anden sikkerhed i ejendelene, men ikke anden gæld.
- *Rimelige begravelsesudgifter* er det, som er sædvanligt på den egn, hvor den afdøde boede, og inden for den religion, han tilhørte. Hertil hører udgifter til bedemand, annoncer, blomster, gravsted, gravsten og mindesammenkomst. Der er nogen uenighed om udgifter til vedligeholdelse af gravstedet også er omfattet; denne post kan ofte løbe op i rigtig store beløb.
- *Udgifter til bobehandling* er udgifter, som er nødvendige for at sikre aktiverne og fastsætte værdien af dem.
- *Nærmeste pårørende* er den, som stod den afdøde socialt nærmest. Var afdøde gift, vil det være ægtefællen, boede han sammen med en anden, vil det

normalt være denne person, selv om der er børn. Det er skifteretten, som afgør, hvem der skal anses som nærmeste pårørende.

I opgørelsen af formuen medregnes ikke livsforsikringer, pensioner og forsørgertabserstatninger, som er udbetalt i anledning af dødsfaldet.

Hvis afdøde var gift, og der var formuefællesskab i ægteskabet, skal enkens del af fællesboet gøres op, og halvdelen af enkens nettoformue regnes med til den dødes aktiver. Hvis enken havde særeje, skal enkens formue derimod ikke medregnes.

Den, der modtager et boudlæg, skal sørge for, at de penge, der er, bliver brugt til at betale begravelsesudgifterne med. Er der et overskud, skal modtagerne normalt også sørge for at rydde den afdødes bolig. Modtageren forpligter sig derimod ikke til at betale den afdødes gæld, heller ikke husleje, lys og varme og andre løbende ydelser, som ikke er betalt.

INGA OG JAN

EKSEMPEL 11

Inga og Jan har boet sammen i 1 år, Inga har 2 børn fra et tidligere forhold. Der er ingen fælles børn, og Jan har ingen børn selv. Inga dør efter kort tids sygdom.

De bor i et hus som Jan ejer. Inga ejer alene et bankindestående på 80.000 kr., en bil med gæld i og lidt møbler. De har ikke oprettet noget formgyldigt testamente.

Opgørelse af Ingas aktiver

Bankkonto	80.000 kr.
Bil	60.000 kr.
Gæld med pant i bilen	- <u>55.000 kr.</u>
Indbo	5.000 kr.
Ingas aktiver	5.000 kr.
	90.000 kr.
Udgifter, som kan trækkes fra:	
a. Bobehandling - vurdering af bil	1.500 kr.
b. Begravelsen	
Bedemanden	16.000 kr.
Annoncer	2.000 kr.
Blomster	1.500 kr.
Mindesammenkomst	12.000 kr.
Gravsten	14.000 kr.
Anlæg af gravsted	4.000 kr. 49.500 kr. - <u>51.000 kr.</u>
Til rest	39.000 kr.

Jans formue skal ikke medregnes, fordi Inga og Jan ikke var gift.

Skifteretten skal i denne situation udlevere hele boet til Jan efter reglerne om boudlæg. Der bliver ingenting til Ingas børn, heller ikke når Jan til sin tid dør, med mindre han laver testamente. Reglerne i arveloven om fordeling af arv kommer slet ikke i funktion, fordi der ikke er noget bo at skifte. Det betyder også, at reglerne om børns ret til at få ejendele, som har en særlig betydning for dem, heller ikke kommer i anvendelse. Skal børnene have noget til minde om deres mor, må de aftale dette med Jan.

Bilen udgør et kapitel for sig selv. Hvis Jan vil beholde den, må han overtake eller indfri gælden i bilen efter nærmere aftale med den, der har pant i bilen. Ellers må bilen sælges, og der skal afregnes med panthaveren. Hvis Inga og Jan havde været gift og havde formuefællesskab, skulle halvdelen af Jans nettoformue medregnes ved opgørelsen af aktiverne. I den konkrete situation betyder det, at hvis Jans formue er over 4.000 kr. efter fradrag af al hans gæld, kan boet ikke behandles som boudlæg. Der er nemlig kun "plads" til yderligere 2.000 kr. inden for rammerne af et boudlæg.

Ægtefælleudlæg

Hvor afdøde efterlader sig en ægtefælle, og formuen ikke overstiger 710.000 kr. (2014-niveau, beløbet pristalsreguleres), har ægtefællen ret til at overtage hele boet uden skiftebehandling.

Når formuen skal opgøres efter denne bestemmelse, gøres det på en helt anden måde end efter bestemmelserne om boudlæg.

I formuen skal medregnes både formue og gæld for begge ægtefæller, inklusive eventuelle særejer. Derudover skal medregnes livsforsikringer, forsørgerstabserstatning og pensionsordninger, som udbetales til den længstlevende ægtefælle på grund af dødsfaldet.

Heller ikke i et ægtefælleudlæg⁵⁴ træder reglerne om børnenes ret til ting, der har en særlig betydning for dem, i kraft.

Ægtefællen påtager sig ansvaret for den afdødes gæld. Det er derfor normalt en betingelse, at både den afdøde og den efterlevende ægtefælle er solvente.

EKSEMPEL 12

Vi forestiller os, at Inga og Jan fra eksempel 11 var gift, og at Jan har følgende formue:

Opgørelse af Jans formue

Hus	1.600.000 kr.
Gæld	<u>- 1.300.000 kr.</u>
Bankkonto	300.000 kr. <u>90.000 kr.</u>
Jans formue	390.000 kr.

Inga har ikke anden gæld end bilgælden.

Hendes formue er derfor på 39.000 kr.

Ægtefællernes formue i alt 429.000 kr.

Der er således "plads" til, at Jan kan få udbetalt 281.000 kr. i forsikringer mv., uden at han rammer loftet for et ægtefælleudlæg. Han har derfor ret til at overtage hele boet, uden at der bliver noget til børnene.

Når Jan dør som den længstlevende, skal Ingas børn arve den ene halvdel af hans formue, og hans forældre eller søskende den anden halvdel, med mindre han laver testamente. Hvis Jan havde børn, skulle formuen deles med halvdelen til Ingas børn og den anden halvdel til Jans børn.

Sammenstød mellem reglerne om ægtefælleudlæg og boudlæg

De forskellige regler om, hvordan man opgør formuen efter reglerne om ægtefælleudlæg og om boudlæg betyder, at det kan blive lidt tilfældigt, om enken kan / skal anvende det ene eller det andet regelsæt.

Kigger vi på Jans og Ingas situation, kan Jan anvende reglerne om boudlæg, hvis han og Inga ikke var gift, eller hvis de havde særeje i deres ægteskab. Dette gælder, uanset hvor stor Jans formue er, eller hvor meget han får udbetalt i forsikringer og pensioner. Det skyldes, at den efterlevendes formue kun skal tælle med, hvis der er tale om et ægteskab med formuefællesskab. Forsikringer og pensioner, som udbetales direkte til den begünstigede, tæller heller aldrig med i et boudlæg.

I et ægtefælleudlæg tæller derimod alt, hvad ægtefællerne ejer, med, uanset om det er særeje eller ej, ligesom forsikringer og pensioner tælles med.

En efterlevende samlever kan til en vis grad bruge reglerne om ægtefælleudlæg, hvis det er bestemt i de samlevendes fælles testamente. Det kunne være relevant, hvis Ingas formue havde været nogle få tusinde kroner større og således havde sprængt rammerne for et boudlæg. Den efterlevende samlever kan ikke få boet udleveret ”uden skiftebehandling”, men kan bruge reglerne til at kræve hele formuen under en skiftebehandling. Det betyder, at Ingas børn i så fald skal involveres i en skiftebehandling, som de ikke får noget ud af.

Uskiftet bo

Hvis den afdøde efterlader børn, kan enken i nogle tilfælde sidde i uskiftet bo.⁵⁵ Uskiftet bo er mest relevant i tilfælde, hvor afdødes og enkens samlede formue er for stor til at boet kan behandles som ægtefælleudlæg eller boudlæg.

Et uskiftet bo betyder, at hele boet udleveres til enken til fri disposition. Børnene modtager ikke arv efter den afdøde, før enken beslutter at skifte, eller enken selv dør. Et uskiftet bo kommer kun på tale, hvis den afdøde har en formue af en sådan størrelse, at boet ellers skulle skiftes, dvs. deles mellem enken og børnene. Hvis boet kan behandles som boudlæg, kan det ikke udleveres til uskiftet bo.

Derimod kan enken selv bestemme, om han/hun vil bruge reglerne om ægtefælleudlæg eller om uskiftet bo, hvis betingelserne for begge dele er opfyldt.

Betingelser for uskiftet bo

Uskiftet bo kræver, at der er *indgået ægteskab*, og at ægtefællerne ikke er separeret eller skilt. Ugifte samlevende har derfor aldrig mulighed for at sidde i uskiftet bo.

En separation bortfalder, hvis ægteparret genoptager samlivet. Hvis en frasepareret ægtefælle hævder, at separationen er bortfaldet, og at hun/han derfor kan sidde i uskiftet bo, er det ham/hende, der skal bevise, at samlivet er genoptaget.

Der skal være *formuefællesskab* i ægteskabet. Det betyder, at i hvert fald en del af ægtefællernes formuer skal være omfattet af formuefællesskabet. Der kan godt være et særeje hos den ene eller begge ægtefæller ved siden af formuefællesskabet. Efterlader den afdøde et særeje, skal dette deles med børnene, mens den del af afdødes formue, som er fælleseje, kan indgå i et uskiftet bo. Længstlevendes særeje berøres ikke af dødsfaldet og indgår ikke i et uskiftet bo.

Enken har *ret til uskiftet bo med fællesbørn*. Det betyder, at det alene er enken, som afgør, om han/hun vil sidde i uskiftet bo eller ej. Fællesbørnenes holdning til spørgsmålet er juridisk set uden betydning.

Enken har derudover mulighed for at sidde i uskiftet bo med de af afdødes børn, som han/hun ikke er forælder til (særbørn), hvis de giver samtykke til det. Et samtykke kan ikke trækkes tilbage. Hvis særbørnene er mindreårige, kræver uskiftet bo tilladelse fra børnenes værge og fra skifteretten. Hvis tilladelsen gives, er det normalt en betingelse, at enken overtager den afdødes forsørgerpligt over for børnene. Derudover skal enken skifte med særbørnene, dvs. udbetales arv til dem, efterhånden som de fylder 18 år, hvis de forlanger det.

Boet skal være *solvent*. Hvis der er mere gæld end formue, har kreditorerne et krav på at få gjort boet op og få deres penge, så vidt det er muligt. Denne ret går forud for enkens ret til at sidde i uskiftet bo.

Enken skal også være solvent. Hvis enken er insolvent, er der en risiko for, at den afdødes formue går til betaling af enkens gæld. Dette er til skade for både den afdødes kreditorer og arvinger og tillades derfor ikke.

Konsekvenser af uskiftet bo

Et uskiftet bo medfører som nævnt, at børnene ikke får arv efter deres afdøde far/mor, før enken beslutter at skifte, eller enken selv dør.

Det betyder også, at enken får en ejers rådighed over formuen. Enken kan altså hæve penge i banken og bruge dem uden at spørge børnene om lov; enken kan sælge og købe ejendom, investere penge og i det hele taget disponere, som han/hun ønsker det.

Visse begrænsninger er der dog. Enken må ikke *misbruge* sin rådighed over boet. Ved misbrug forstås f.eks., hvis enken forærer en betydelig del af formuen væk til fremmede eller til én ud af flere børn. Der skal være tale om en betydelig

del, både set i forhold til det samlede bo og absolut set. Misbrug kan også være et ekstraordinært stort forbrug eller helt uforsvarlige investeringer. Derimod er det ikke misbrug, at enken bruger af formuen til almindelige leveomkostninger og til at forsøde tilværelsen for sig selv og sin familie.

Børnene har ret til at få oplysninger om, hvordan formuen i det uskiftede bo ser ud. I forbindelse med dødsfaldet skal enken lave en opgørelse af det uskiftede bo. Denne opgørelse sendes til både skifteretten og til børnene. Mens enken sidder i uskiftet bo, kan børnene forlange at få en ny opgørelse, hvis de har en mistanke om, at enken misbruger sin rådighed. Hvis enken ikke frivilligt vil fortælle om formuen, kan børnene bede skifteretten pålægge ham/hende at komme med oplysningerne. Skifteretten giver dog ikke noget pålæg, hvis der ikke er oplysninger, som tyder på, at enken foretager sig noget galt.

Enken kan heller *ikke testamentere* over den afdødes halvdel af fællesboet. Hvis enken ønsker at testamentere over mere, skal han/hun skifte med børnene, hvorefter han/hun kan testamentere over hele den del af boet, som han/hun sidder tilbage med.

EKSEMPEL 13

Vi kigger lidt på eksempel 7 igen, hvor vi havde denne opgørelse af ægtefællerne Anna og Hans' formue i forbindelse med Hans' død.

Hans' formue	860.000 kr.
Annes formue	620.000 kr.

Fællesboets samlede formue
er på 1.480.000 kr.

Halvdelen, eller 740.000 kr., er Hans' andel af fællesboet. Dem kan Anne ikke testamentere over, hvis hun sidder i uskiftet bo.

Af sin egen andel på 740.000 kr. kan hun testamentere over $\frac{3}{4}$, eller 555.000 kr. Den sidste $\frac{1}{4}$ er børnenes tvangsarv efter hende.

Hvis Anna vælger at skifte, og Hans og Anne havde oprettet testamente, hvor de testamenterer mest muligt til hinanden, så vi i eksempel 7, at børnene får 185.000 kr. til deling efter Hans, mens Anne får resten, dvs. 1.295.000 kr. >>

EKSEMPEL 13 (fortsat)

Anne sidder nu ikke længere i uskiftet bo. Af hendes formue på 1.295.000 kr. kan hun testamentere over $\frac{3}{4}$, eller 971.250 kr. At skifte det uskiftede bo giver hende altså mulighed for at testamentere over 416.250 kr. mere, end hun kunne, da hun sad i uskiftet bo.

Anne og Hans kan dog have sat nogle begrænsninger i deres testamente for, hvor meget længstlevende kan testamentere over. Disse bestemmelser skal Anne selvfølgelig respektere, selvom hun skifter boet.

Enken kan *ikke gifte sig igen*, mens hun/han sidder i uskiftet bo.⁵⁶ Vil enken giftes, skal boet derfor gøres op, og arven til førstafdødes arvinger beregnes og udbetales. Ønsker børnene ikke at modtage deres arv, f.eks. fordi de gerne ser, at enken f.eks. kan blive siddende i sit hus, kan de vælge at give arveafkald. I så fald bortfalder det uskiftede bo, og enken overtager det hele som eneste arving.

Alt, hvad enken *bliver ejer af efter førstafdødes død* formodes at tilhøre det uskiftede bo. Hvis enken på et tidspunkt vælger at skifte boet, er det formuen på skiftetidspunktet, som skal deles med børnene. Nogle formueforøgelser kan dog holdes uden for delingen med børnene – f.eks. livsforsikringer og pensionsordninger, som enken stadig kan identificere og adskille fra sin øvrige formue, eller arv, som er gjort til enkens særeje. Hvis enken modtager arv, gave eller livsforsikringer fra udenforstående, kan enken undgå at dele denne formueforøgelse med børnene, hvis han/hun forlanger skifte inden 3 måneder efter, at han/hun har modtaget pengene.

Skifte

Hvis boet deles mellem de arvinger, som efter loven og testamentet er berettiget til arv, kaldes det at skifte. Det gælder også, selv om der kun er én arving – f.eks. enken.

Et skifte kan foregå enten som et privat skifte eller som et bobestyrerbo.

I et *privat skifte*⁵⁷ er arvingerne selv ansvarlige for at få opgjort den afdødes formue, betale gælden og fordele arven imellem sig. De skal selv sørge for at indgive opgørelser til skifteretten og skattevæsenet. Et privat skifte kræver enighed mellem arvingerne om alle beslutninger i dødsboet.

Af væsentlige beslutninger kan nævnes

- Om afdødes ejendele skal sælges, og i givet fald på hvilken måde.
- Hvilken værdi, de ejendele, som ikke sælges, skal sættes til.
- Hvilke gældsposter, der skal godkendes.
- Hvornår arven skal udbetales.
- Hvem der rent praktisk skal sørge for betaling af gæld og regninger og salg af eventuelle ejendele.

Arvingerne har selvfølgelig ret til at bede om hjælp fra advokat, revisor, ejendomsmægler, eller hvem der ellers kan tænkes at være relevant som rådgiver.

Et privat skifte kan kun gennemføres, hvis der findes mindst en arving – eller enken – som er både myndig og solvent.

Et privat skifte skal være afsluttet med indgivelse af boopgørelse senest 15 måneder efter dødsdagen. Der er dog mulighed for at få udsættelse med en del af boet, hvis I mangler at få solgt f.eks. en ejendom, eller der verserer en retssag om et krav.

Når et bo udleveres til privat skifte, er det alle arvinger, der skrives på skifteretsattesten. Arvingerne disponerer i fællesskab over den afdødes ejendele. Hvis der er flere arvinger, er det ofte upraktisk, at de alle skal skrive under på alt, hvad der foretages i boet – bare det at få hævet penge i banken til løbende udgifter og betaling af gæld kan blive temmelig besværligt, hvis enke og børn alle skal skrive under på det. Derfor bruger man ofte i et privat skifte, at arvingerne giver *skiftefuldmagt* til én person til at sørge for alt det praktiske. Det kan være enken, én af arvingerne eller en rådgiver, der har fået fuldmagt. En skiftefuldmagt kan være temmelig omfattende. Du bør derfor overveje at begrænse fuldmagten eller at aftale med den, der får fuldmagten, hvor meget han/hun må foretage sig uden først at spørge dig.

I et **bobestyrerbo**⁵⁸ er det en bobestyrer, som skifteretten har udpeget, der skal stå for behandlingen af boet. Boet skal behandles som et bobestyrerbo, hvis blot én arving forlanger det, eller hvis der ingen arvinger er, som er både myndige og solvente. Bobestyreren har ansvaret for, at boet afvikles, at opgørelser bliver udarbejdet og indleveret til skifteretten og SKAT, og at arven fordeles rigtigt og udbetales til arvingerne. Bobestyreren skal spørge arvingerne, inden han/hun træffer afgørelse om væsentlige spørgsmål. Er arvingerne ikke enige, skal bobestyreren træffe en afgørelse og vejlede arvingerne om, hvordan de kan klage til skifteretten over afgørelsen.

Et bo, der er insolvent, skal som altovervejende hovedregel behandles som et bobestyrerbo. Bobestyrerens opgave er da at fordele afdødes formue mellem de kreditorer, der har et berettiget krav, så langt som formuen nu engang rækker.

Boafgifter

Der skal betales boafgift af de beløb, som tilfalder arvingerne. Boafgiften afløste i 1995 arveafgiften.

Princippet for beregning af boafgift er, at der beregnes en samlet afgift af boets formue, som er uafhængig af, hvor stort et beløb hver arving får. Der beregnes en boafgift på 15% og i nogle tilfælde en tillægsboafgift på 25%.

Udgangspunktet for beregning af boafgiften er det, som er tilbage, når alle boets aktiver er værdiansat eller solgt, og al gæld er trukket fra.

Fra dette beløb trækkes enkens andel af boet, som er afgiftsfri, samt alle arvelodder, der tilfalder velgørende institutioner og foreninger.⁶³

Nu er vi kommet frem til det beløb, som danner udgangspunkt for beregning af boafgiften. Der er et afgiftsfrit bundfradrag på 268.900 kr. (pristalsreguleres, 2014-niveau), som skal fratrækkes, inden der beregnes 15% boafgift. Hvis afdøde sad i uskiftet bo, er der et bundfradrag for hver af ægtefællerne.⁶⁴

Af arv, som tilfalder afdødes

- børn, stedbørn og deres efterkommere
- svigerbørn
- plejebørn
- forældre
- samlever gennem mere end 2 år, eller som afdøde havde børn med
- fraseparerede eller fraskilte ægtefælle skal der ikke betales yderligere afgift.⁶⁵

Af arv, som tilfalder alle andre, skal der beregnes en *tillægsboafgift* på yderligere 25%. Afgiften beregnes efter at boafgiften på 15% er trukket fra.

Boafgiften fordeles som udgangspunkt mellem arvingerne i forhold til deres arvelods størrelse. Den, der skal arve $\frac{1}{4}$ af den arv, der skal beregnes boafgift af, skal også betale $\frac{1}{4}$ af boafgiften. På samme måde fordeles tillægsboafgiften forholdsmaessigt mellem dem, der er omfattet af reglerne om tillægsboafgift.

Denne fordeling kan fraviges, dels ved, at afdøde har bestemt en anden fordeling i sit testamente, dels ved, at arvingerne indbyrdes aftaler en anden fordeling.

EKSEMPEL 14

Vi fortsætter med eksempel 7 og forestiller os, at Anne nu er død efter at have siddet i uskiftet bo med de 2 børn, Bent og Jette.

Fællesboets samlede formue blev ved Hans' død opgjort til 1.480.000 kr.; lad os for nemheds skyld forudsætte, at formuen ikke har ændret sig frem til Annes død.

Anne har oprettet et testamente, hvor hun har bestemt, at Kræftens Bekæmpelse skal arve 30.000 kr., og Lars, som hun boede sammen med det sidste år, inden hun døde, skal arve 50.000 kr.

Der er så 1.400.000 kr. til deling mellem børnene, eller 700.000 kr. til hver.

Boafgiften beregnes sådan her:

Arvebeholdning	1.480.000 kr.
Arv til Kræftens Bekæmpelse (afgiftsfri)	<u>- 30.000 kr.</u>
Grundlag for afgiftsberegningen	1.450.000 kr.
2 bundfradrag, da det er et uskiftet bo	<u>- 537.800 kr.</u>
15% boafgift af	912.200 kr. 136.830 kr.

Af arven til Lars skal der beregnes tillægsboafgift, fordi han og Anne havde boet sammen mindre end 2 år.

Arv til Lars	50.000 kr.
Hans andel af boafgiften fratrækkes	
<u>136.830 X 50.000</u>	
1.450.000	<u>- 4.718 kr.</u>
25% tillægsboafgift af	45.282 kr. <u>11.320 kr.</u>
Bo- og tillægsboafgift i alt	148.150 kr.

Nu kan vi beregne de enkelte arvelodder:

Kræftens Bekæmpelse	30.000 kr.
Lars	50.000 kr.
Boafgift	<u>- 4.718 kr.</u>
Tillægsboafgift	<u>- 11.320 kr.</u> 33.962 kr.
Bent	700.000 kr.
Boafgift $(136.830 - 4.718) : 2 =$	<u>- 66.056 kr.</u> 633.944 kr.
Jette – som Bent	<u>633.944 kr.</u>
Arvelodder og boafgift i alt	1.480.000 kr.

Boafgift af livsforsikringer

Der skal betales boafgift af livsforsikringer, ulykkesforsikringer, pensionsordninger og lignende, som tilfalder afdødes pårørende uden om boet.⁶⁶

Afgiftssatserne er de samme som for arv, men der er ikke noget bundfradrag ved beregning af boafgift af disse beløb.⁶⁷

Har den afdøde efterladt sig en lille formue og en stor livsforsikring, kan det være en idé at overveje at lade de begunstigede give et såkaldt begunstigelsesafkald med den virkning, at forsikringen tilfalder dødsboet. Afkaldet skal gives, inden forsikringsbeløbet udbetales til den begunstigede.

EKSEMPEL 15

Lad os lige kigge på eksempel 11 igen.

Inga og Jan har boet sammen i 1 år, Inga har 2 børn fra et tidligere forhold. Der er ingen fælles børn, og Jan har ingen børn selv.

Ved Ingas død opgjorde vi hendes formue til 39.000 kr., som skulle tilfalde Jan efter reglerne om boudlæg.

Lad os nu forestille os, at Inga efterlader en livsforsikring på 400.000 kr., som skal tilfalde hendes børn som nærmeste pårørende i henhold til de regler, der gælder for forsikringer.

Der er ingen bundfradrag for forsikringer, der udbetales uden om boet, og der er ingen arv i boet at bruge bundfradraget på. Med andre ord: bundfradraget efter Inga går tabt, hvis vi ikke sørger for at få forsikringen ind i boet. Afgiften af forsikringen er 60.000 kr.

Arvingerne i boet er børnene, fordi Inga ikke havde oprettet testamente. Det er også børnene, der skal have forsikringen. Hvis børnene giver begunstigelsesafkald, går forsikringen i boet, og de kan få gavn af bundfradraget. Formuen i boet bliver da på 439.000 kr., og boafgiften 25.515 kr. Børnene sparar altså ca. 35.000 kr. i boafgift.

Afkaldet medfører, at Jan "mister" de 39.000 kr., som var i overskud efter betaling af begravelsen, fordi boet nu er for stort til at blive et boudlæg. Men det er børnene, der suverænt bestemmer, om de vil give afkaldet eller ej.

Som det fremgår af eksemplet, skal du være lidt påpasselig, når du giver et begünstigelsesafkald:

- Hvis arvingerne i boet ikke er de samme, som er begünstiget i forsikringen, kan du uforvarende komme til at flytte forsikringen et forkert sted hen. Eksempelvis, hvis samleveren er begünstiget i forsikringen, og børnene er arvinger i boet. Hvis samleveren her giver begünstigelsesafkald, bliver det børnene, som får forsikringen som arvinger i boet. Det har måske ikke været meningen!
- Du skal sikre dig, at der ikke er nogle ”subsidiært begünstigede” i forsikringen – altså personer, som får forsikringen uden om boet, hvis den først begünstigede falder væk. Spørg forsikringsselskabet, inden afkaldet gives!
- Vær sikker på, at der ikke er udækkede kreditorer i boet. Hvis afdøde skyldte penge væk, skal de betales af dødsboet, hvis der er penge til det, når begravelsen er betalt. Ved at hælde forsikringspengene i boet gennem et begünstigelsesafkald, risikerer du, at forsikringspengene går til kreditorerne i stedet for til de pårørende.

Gaveafgift

Satserne og kriterierne for gaveafgift er på nogle punkter de samme, som for beregning af boafgift. Gaveafgift skal betales, når der gives beløb i levende live til den nære familie.

Som tommelfingerregel kan man sige, at personer, der kun skal betale boafgiften på 15% af arv, skal betale en gaveafgift på 15%, hvis de af den samme person havde fået beløbet som gave, inden han/hun døde. Hver modtager har et afgiftsfrit bundbeløb for gaver på 59.800 kr. (20.900 kr. for svigerbørn) pr. år. Bundbeløbene pristalsreguleres, satserne er for 2014.⁶⁸

Personer, som skal betale både boafgift og tillægsboafgift, er som udgangspunkt ikke omfattet af gaveafgiftsreglerne, men skal betale indkomstskat af en eventuel gave.

Samspillet mellem gaveafgiftsreglerne og boafgiftsreglerne bevirket, at det ofte kan betale sig for børn at give et delvist arveafkald, hvis der skiftes efter den førstafdøde af forældrene. Arveafkaldet kan tilpasses, så børnene arver det afgiftsfrie bundbeløb på 268.900 kr. til deling. Enken kan derefter, hvis han/hun ønsker det, give børn, svigerbørn og børnebørn gaver inden for de afgiftsfrie

gavebeløb. I forbindelse med salg af ejendom ser man ofte, at enken låner børn, svigerbørn mv. et større beløb, som enken derefter løbende efter giver med de afgiftsfrie gavebeløb. Hvis et sådant arrangement skal godkendes af SKAT, er det vigtigt at føre nøje regnskab med, hvornår og med hvilke beløb gælden er eftergivet. Det må tilrådes at få nogen uden for familien til løbende at attestere, at beløbene er eftergivet.

Arveafkald mod vederlag - boafgift eller gaveafgift?

Når en arving giver arveafkald mod at få et beløb (vederlag), opstår spørgsmålet, om der skal betales boafgift eller gaveafgift af beløbet. Du kan i kapitel 11 læse om forskellige former for arveafkald og om forskellen på afkald på ventende arv og afkald på falden arv.

Kort fortalt er arv "ventende", når den du skal arve efter, lever endnu, eller hans/hendes enke sidder i uskiftet bo. Arv er "falden", når den, du skal arve efter, er død, eller når hans/hendes uskiftede bo skal skiftes.

Hvis arveafkaldet gives på *ventende arv*, også over for en enke i uskiftet bo, skal der betales *gaveafgift* af vederlaget. Inden beregning af afgiften fratrækkes det afgiftsfrie bundbeløb på 59.800 kr. (2014), hvis det ikke allerede er brugt for det pågældende år. Når boet engang skal skiftes, vil der stadig være et fuldt bundfradrag på 268.900 kr. (2014) i boet, som de andre arvinger får gavn af.

Du skal dog være opmærksom på, at hvis alle arvinger efter den førstafdøde giver arveafkald over for enken, som sidder i uskiftet bo, ophører det uskiftede bo, og samtidig "forsvinder" bundfradraget efter den førstafdøde.⁶⁹

Hvis afkaldet gives på *falden arv*, skal der betales boafgift af vederlaget.

Hvis afkaldet gives, inden skifteretten tager stilling til bobehandlingen, deltager afkaldsgiveren ikke i en bobehandling. Der betales derfor boafgift uden fragt af bundfradraget; det kommer så de andre arvinger i boet til gode.⁷⁰

HANNE OG MADS

EKSEMPEL 16

Hanne og Mads er gift og har 1 fællesbarn, Lise. Mads har et barn, Jens, fra et tidligere ægteskab.

Mads dør, og ægtefællernes samlede fællesbo bliver gjort op til 2.000.000 kr.

Efter loven skal Hanne have halvdelen som boslod, eller 1.000.000 og halvdelen af resten, dvs. 500.000 kr. som arv. De 2 børn skal dele de sidste 500.000 kr.

Hanne og Jens drøftet, hvad der nu skal ske, og de aftaler, at Jens skal give arveafkald mod at modtage 250.000 kr. Derefter vil Hanne sidde i uskiftet bo med Lise. At Hanne og Jens kan aftale et arveafkald mod vederlag betyder, at de skal være **enige**. Det er altså ikke en løsning, nogen af dem kan tvinge igennem.

Jens skal betale boafgift på 15% af de 250.000 kr., og da arveafkaldet er givet, inden skifteretten udleverer boet til uskiftet bo, er der ingen bundfradrag. Boafgiften bliver da på 37.500 kr.

Hvis Hanne året efter vælger at skifte med Lise, får Lise sine 250.000 kr. (forudsat formuen ikke har ændret sig). Da Lise får sin arv som led i bobehandlingen, kan hun anvende bundfradraget på de 268.900 kr., og hun skal derfor ikke betale boafgift.

Hvis afkaldet gives, efter at skifteretten har udleveret boet til skifte (privat skifte eller bobestyrerbehandling), deltager afkaldsgiveren i bobehandlingen. Der skal derfor betales boafgift efter fradrag af bundfradraget, og det bliver derfor den arving, der giver arveafkald, som får mest gavn af bundfradraget.

EKSEMPEL 17

Vi forestiller os, at skifteretten udleverer boet til Hanne, Jens og Lise til privat skifte.

Undevejs i bobehandlingen bliver de enige om, at Jens giver et arveafkald mod at få 250.000 kr., og Hanne får bobehandlingen ændret i skifteretten, så hun kommer til at sidde i uskiftet bo med Lise.

Jens kan nu anvende bundfradraget på de 268.900 kr. med den virkning, at han ikke skal betale boafgift.

Der bliver 18.900 kr. til rest af bundfradraget, dem kan Lise anvende, når hun engang skal have arven efter sin far.

Arveafkald

Når man taler om arveafkald, skal man skelne mellem afkald, der gives efter dødsfaldet (afkald på falden arv) og afkald, der gives inden dødsfaldet (afkald på ventende arv).

Man skal også være opmærksom på, at arveafkald efter en afdød person, som gives, mens enken sidder i uskiftet bo, behandles efter reglerne for afkald på ventende arv.

Afkald på falden arv

Det er vigtigt at slå fast, at du kan give arveafkald på falden arv på ethvert tidspunkt efter en persons død. I boafgiftsloven findes nogle regler, som bevirket, at du i visse tilfælde *skatte- og afgiftsmæssigt* stilles, som om der ikke er givet arveafkald, men i stedet giver en gave til den, der modtager arven.

Hvis du skatte- og afgiftsmæssigt skal stilles, som om arven går direkte fra den afdøde og til den endelige modtager, skal følgende betingelser være opfyldt:

- Arveafkaldet skal være givet og sendt til skifteretten,
 - før andre end enken begynder at modtage arv fra boet, og
 - senest samtidig med, at fristen for at indsende boopgørelse udløber, og
- Arveafkaldet skal være givet
 - *enten* til fordel for alle de, som ville arve, hvis afkaldsgiveren var død før den afdøde
 - *eller* til fordel for alle de andre arvinger i boet.

Et afkald på falden arv kan omstødes, hvis den, som giver afkaldet, ikke kan betale sin gæld. Afkaldsgiverens kreditorer kan forlange, at afkaldsgiveren erklares konkurs. Den advokat, som bliver kurator i konkursboet, vil derefter forlange, at de arvinger, som har modtaget arven, betaler den tilbage til konkursboet. I hvert fald de offentlige kreditorer vil få kendskab til, at der er givet arveafkald. Det skyldes, at arveafkaldene sendes videre fra skifteretten til SKAT og derfra videre til SKATs centrale register over personer, som skylder det offentlige penge.

EKSEMPEL 18

Vi fortsætter med eksempel 7 og forestiller os, at Anne nu er død efter at have sidset i uskiftet bo med de 2 børn, Bent og Jette.

Fællesboets samlede formue blev ved Hans' død opgjort til 1.480.000 kr.; lad os for nemheds skyld forudsætte, at formuen ikke har ændret sig frem til Annes død.

De 2 børn skal arve hver halvdelen, eller 740.000 kr. Bent vil nu gerne give arveafkald.

- Hvis Bent ønsker, at Jette skal arve det hele, skal han give et arveafkald **uden** forbehold af sine egne livsarvingers arveret.
 - Hvis arveafkaldet gives, inden der udbetales arv til nogen af arvingerne, får det den virkning, at Jette bliver stillet, som om hun var enearving i boet. Bent skal ikke betale boafgift, og der er ingen skattemæssige konsekvenser af arveafkaldet.
 - Hvis f.eks. Jette har fået Annes bil og har omregistreret den til sig selv, før Bent giver arveafkald, får afkaldet ingen betydning i relation til skatter og afgifter. Det betyder, at der beregnes boafgift, som om Bent stadig var arving i boet. Derudover stilles Jette, som om hun har modtaget en gave på 740.000 kr. fra Bent. Den skal hun betale indkomstskat af, da gaver mellem søskende ikke er omfattet af reglerne om gaveafgift.
- Hvis Bent ønsker, at hans børn skal arve det, som han selv skulle arve, skal han give arveafkald **med** forbehold af sine livsarvingers arveret.
 - Hvis Bent giver arveafkald til fordel for alle de, som ville arve, hvis han selv var død før Anne, bliver hans børn stillet, som om de var arvinger i boet. Bent skal ikke betale boafgift, og der er ingen skattemæssige konsekvenser af afkaldet.
 - Hvis Bent giver arveafkald til fordel for nogle af sine børn, får afkaldet ingen betydning i relation til skatter og afgifter. Der beregnes boafgift, som om Bent var arving i boet. Bents børn bliver ikke betragtet som arvinger, hvilket blandt andet får den betydning, at de ikke kan overtage en udskudt skat fra boet. Derudover stilles børnene, som om de har modtaget en gave fra Bent og skal betale gaveafgift af gaven.

Afkald på ventende arv

Hvis du vil give afkald på arv efter en person, som endnu ikke er død, eller en person, hvis enke sidder i uskiftet bo, skal arveafkaldet gives over for den, du vil arve, eller enken.

Den, som du giver arveafkaldet over for, skal være i stand til at forstå arveafkaldet. Hvis der er knyttet betingelser til arveafkaldet, skal afkaldet accepteres af den, du skulle arve / enken.

Afkaldsgiverens kreditorer kan ikke forlange et afkald på ventende arv omstødt – heller ikke efter, at den, arven kommer fra, er død. Derimod skal du være opmærksom på, at et arveafkald som altovervejende hovedregel medfører, at den, der har givet afkaldet, ikke kan få en gældssanering.

Den, som afkaldet gives over for, får ret til at testamentere over det, der gives afkald på, altså også over den tvangsarv, som afkaldsgiveren skulle modtage.

EKSEMPEL 19

Vi kigger lidt på eksempel 7 og 13 igen, hvor vi opgjorde, hvad Anne kunne testamentere over, hvis hun havde skiftet boet, nemlig $\frac{3}{4}$ af hendes formue på 1.295.000 kr., eller 971.250 kr.

Hvis Bent giver afkald på arv efter hende, kan hun yderligere testamentere over hans halvdel af tvangsarven på 1/8 af 1.295.000 kr., eller 161.875 kr.

Skattevæsenet

SKAT har 2 funktioner i relation til bobehandlingen:

- SKAT fastsætter den indkomstskat, som boet skal betale.⁷⁴
- SKAT fastsætter værdien af boets aktiver og passiver som grundlag for skifterettens beregning af boafgiften.⁷⁵

I de følgende afsnit ser vi på boets og enkens indkomstskat, mens værdiansættelsesspørgsmålene behandles i kapitel 21 om håndtering af aktiver og passiver.

Det er vigtigt at skelne mellem boafgift og dødsboskat. Boafgift er en afgift af den arv, som er tilbage, når alle gældsposter og udgifter – herunder dødsboskatten – er betalt. Reglerne om boafgift findes i kapitel 10.

Dødsboskatten er en indkomstskat, som skal betales af afdødes og boets indtægter og fortjenester i dødsåret og frem til boets slutning. Det er samme slags indtægter, som vi kender fra levende personers selvangivelser: Løn, pension, renter, virksomhedsoverskud, aktieudbytte, fortjenester ved salg af aktier eller fast ejendom.

Ikke alle boer er skattepligtige. Hvis boet er skattefrit, bortfalder pligten til at betale skat af indtægter, som kommer efter dødsdagen. Men et skattefrit bo er ikke fritaget for boafgift.

Reglerne om beskatning ved dødsfald er temmelig komplicerede. Hvordan du beskattes, afhænger af mange forhold, f.eks. hvordan boet behandles, hvem der er arvinger, og hvad I gør med de enkelte aktiver i boet. Det er derfor altid en god idé at rådføre sig med en revisor, advokat eller evt. med skifteretten for at få overblik over de skattemæssige konsekvenser af de valg, I træffer.

Der findes som udgangspunkt 5 regelsæt om beskatning ved dødsfald. Hvilket regelsæt, der skal anvendes, afhænger af, hvordan boet er behandlet.

Jeg vil i de følgende afsnit gennemgå regelsættene hver for sig og derefter beskrive nogle tilfælde, hvor man så at sige kan hoppe fra det ene regelsæt til det andet.

- Boer, der behandles som boudlæg
(kapitel 13)
- Boer, der skiftes umiddelbart i forbindelse med dødsfaldet
(kapitel 14 - 16)
- Boer, der overtages af enken til uskiftet bo, eller hvor enken er eneste arving
(kapitel 17)
- Boer, som skiftes, efter at enken i en periode har siddet i uskiftet bo
(kapitel 18)
- Boer, der behandles af en bobestyrer som insolvente
(kapitel 23)

I et særligt afsnit gennemgår jeg reglerne om beskatning af fortjeneste ved salg eller arv af fast ejendom (kapitel 19).

Skat ved boudlæg

Et bo, der behandles efter reglerne for boudlæg⁷⁶, er fritaget for beskatning. Der skal derfor ikke betales skat af de indtægter, boet har, f.eks. i form af renter på afdødes bankbog.

Der skal heller ikke laves selvangivelse for den del af dødsåret, hvor afdøde var i live. Hvis dødsfaldet er sket, før selvangivelsen for året før dødsfaldet er lavet, skal der heller ikke laves selvangivelse for dette år.

Herfra gælder dog den vigtige undtagelse, at enken kan indsende selvangivelserne og alligevel få en eventuel overskydende skat udbetalt til sig uden om boet. Den overskydende skat tæller således ikke med, når det skal opgøres, om betingelserne for et boudlæg er til stede.

Enken hæfter ikke for en eventuel restskat for dødsåret eller for tidligere år.

En efterlevende samlever har ikke samme ret til at indsände selvangivelse og få udbetalt eventuel overskydende skat.

Enken beskattes som enligt fra dødsårets begyndelse og kan ikke benytte afdødes personfradrag, rentefradrag eller underskud som fradrag i sin indkomst.

Skat i boer, der skiftes

Et dødsbo, der skiftes, er indkomstskattepligtigt på samme måde som levende personer. Der gælder de samme regler for beskatning, uanset om boet skiftes som privat skifte eller som bobestyrerbo. Dog gælder der specielle regler for insolvente bobestyrerboer, det vil sige boer, hvor gælden er større end aktivernes værdi. Reglerne om skat i insolvente bobestyrerboer beskrives i kapitel 23, mens reglerne om skat i andre skiftede boer behandles i kapitel 14 - 16 og kapitel 18.

Når vi taler om bobeskattning, skelner vi mellem 2 perioder:

- Mellemperioden, som er tidsrummet fra afslutningen af afdødes seneste indkomstår og frem til og med dødsdagen.
- Boperioden, som er tidsrummet fra dødsfaldet og indtil boets afslutning. Boet skal i sin opgørelse vælge en skæringsdag, og det er alle indtægter frem til den valgte skæringsdag, der skal med i opgørelsen og i boets skattepligtige indkomst.

De 2 perioder kaldes tilsammen bobeskattningsperioden.

Skattefrie og skattepligtige boer

En del skiftede boer er skattefritagne, fordi formuen er under visse grænser. Det ændrer ikke ved, at boet er et selvstændigt skattesubjekt; at boet er skattefritaget får som konsekvens, at den indtægt, der er i boperioden, bliver skattefri.

Hvis et bos formue er under 2.641.900 kr. (pristalsreguleres, 2014 niveau), er boet skattefritaget.

Når vi skal opgøre formuen for at bedømme skattepligten, skal der foretages 2 opgørelser:

- En opgørelse af den samlede sum af aktiver, som overgår til arvingerne. Aktiver, som er solgt, indgår med de beløb, der er kommet ind, gæld som er betalt med boets penge, trækkes fra. I opgørelsen fratrækkes desuden værdien af parcelhus, stuehus og sommerhus, som afdøde har brugt privat.

- En opgørelse af boets nettoformue efter at al gæld og udgifter er trukket fra, men inden beregning af skat for bobeskatningsperioden.

Begge opgørelser skal vise en formue, som er under grænsen for at boet er skattefritaget. Er en af opgørelserne over grænsen, er boet skattepligtigt.

Hvis afdøde var gift, og der er formuefællesskab i ægteskabet, skal hele fællesboet indgå i bedømmelsen af, om boet er skattefritaget. Til gengæld er det kun afdødes halvdel af fællesboet, der skal være under grænsen, for at boet er skattefritaget.

BIRTHE OG EGON

EKSEMPEL 20

Birthe og Egon er gift og har 2 børn. Egon dør, og Birthe ønsker at skifte boet med børnene.

Egons formue ser sådan her ud:

Aktiver

Parcelhus, som familien bor i	1.900.000 kr.
Sommerhus, som familien bruger privat	1.800.000 kr.
Bil	70.000 kr.
Bankindestående	180.000 kr.
Værdipapirer	<u>1.200.000 kr.</u>
Aktiver i alt	5.150.000 kr.

Passiver

Begravelsesudgifter	40.000 kr.
Bobehandling	<u>50.000 kr.</u>
Egons nettoformue	5.060.000 kr.

Birthes formue ser sådan ud:

Aktiver

Bankindestående	120.000 kr.
Bil	<u>30.000 kr.</u>
I alt	150.000 kr.

Birthe har ingen gæld.

Nu skal vi opgøre aktiver og nettoformue til bedømmelse af boets skattekjeld. Vi forestiller os, at begravelsesudgifterne er betalt med nogle af de penge, der stod i banken, og at 35.000 kr. af bobehandlingsudgifterne er betalt pr. den dato, boet gøres op (skæringsdagen).

Boets aktiver opgøres således:

Egons aktiver	5.150.000 kr.
Birthes aktiver	<u>150.000 kr.</u>
I alt	5.300.000 kr.
Udgifter, betalt af boets penge	75.000 kr.
Værdi af parcelhus	1.900.000 kr.
Værdi af sommerhus	<u>1.800.000 kr.</u>
Reducerede aktiver	1.525.000 kr.
Egons halvdel	762.500 kr.
hvilket er under skattepligtsgrænsen på	2.641.900 kr.

>>

EKSEMPEL 20 (fortsat)

Boets nettoformue opgøres således:

Egons nettoformue	5.060.000 kr.
Birthes nettoformue	<u>150.000 kr.</u>

Nettoformue i alt	5.210.000 kr.
-------------------	---------------

Egons halvdel	2.605.000 kr.
---------------	---------------

hvilket også er under grænsen. Boet er derfor skattefritaget, og der skal derfor ikke betales indkomstskat af de indtægter, som falder i boperioden, altså efter dødsdagen.

Enkens skatteforhold

En vigtig regel, som gælder, uanset om boet er skattefrit eller ej, er, at sambeskatningen mellem ægtefæller ophører med virkning fra den første dag i det indkomstår, hvor dødfaldet sker.⁷⁸ Det vil sige fra den 1. januar i dødsåret, med mindre afdøde havde forskudt indkomstår.

Det betyder, at enken i dødsåret beskattes som enlig. Hvis enken er forskudsansat ud fra, at enken f.eks. skal have afdødes personfradrag, udnytte afdødes underskud eller beskattes som medhjælpende ægtefælle – ja så passer enkens forskudsansættelse ikke. Dette vil ofte medføre en restskat for enken.

Hvis I har overført fradrag mellem hinanden, er det derfor en rigtig god idé at få din revisor til at se på din forskudsansættelse og få den rettet til, så der ikke dukker ubehagelige overraskelser op senere.

Enken beskattes også af fortjenester ved salg af egne aktiver – f.eks. fast ejendom eller aktier. Det gælder dog ikke, hvis aktivet overdrages til børnene som arv – så sker beskatningen i boet.

I det følgende vil jeg gennemgå reglerne for skattefrie og skattepligtige boer.

Skattefrie boer

I et skattefritaget bo skal der ikke betales skat af de indtægter, som falder i perioden fra dødsfaldet til boets slutning. Det drejer sig om renteindtægter på afdødes bankbøger, pantebreve og obligationer, udbytte af aktier, fortjeneste ved salg af fast ejendom eller virksomhed osv. En arving kan overtage et aktiv eller et passiv, før boet sluttet – det kaldes a conto udlæg. I så fald overgår pligten til at svare skat af indtægterne af aktivet til arvingen. Arvingen får tilsvarende retten til fradrag for renter på gæld, som han/hun overtager. Lad os forestille os, at dødsfaldet er sket den 15. januar. I boet beslutter man, at afdødes søn skal have noget af sin arv den 1. maj, selv om boet ikke er klar til afslutning. Han får overdraget afdødes obligationsbeholdning. Renterne af obligationerne skal ”beskattes” i det skattefrie bo fra den 15. januar til den 1. maj. Efter den 1. maj bliver renterne beskattet hos det barn, som fik obligationerne.

Mellempersonen

I skattefritagne boer er udgangspunktet, at der ikke skal laves selvangivelse for tiden fra slutningen af sidste indkomstår til dødsfaldet. De skatter, som afdøde har betalt – indeholdte A-skatter og betalte B-skatterater – anses for endelige.⁷⁹

Både skattevæsenet og dødsboet har dog mulighed for at forlange en egentlig opgørelse af skatten. Boet kan forlange at få overskydende skat udbetalt, hvis der er betalt over 2.900 kr. for meget i skat. SKAT kan forlange restskat indbetalt, hvis der er betalt over 33.300 kr. for lidt i skat. Både de 2.900 kr. og de 33.300 kr. pristalsreguleres.

Hvis boet vil forlange opgørelse af skatten, skal boet indsende selvangivelse senest et halvt år efter dødsfaldet.

Skatten opgøres på en særlig måde:

Alle indtægter: Løn, pension, renter, virksomhedsindtægt osv. lægges sammen, og renteudgifter, kørselsfradrag osv. trækkes fra. Af den samlede indkomst efter fradrag beregnes 50% skat. I skatten fratrækkes herefter 2.000 kr. (pristalsreguleres, 2014 niveau) pr. påbegyndt måned, afdøde har været i live i indkomståret.

EKSEMPEL 21

I eksempel 20 forestiller vi os, at Egon brugte kalenderåret som regnskabsår. Han døde den 13. maj 2014.

De værdipapirer, han ejer, er aktier i et selskab, som han ejer 100%, og hvorfra han drev sin virksomhed. Dengang han stiftede selskabet for en del år siden, havde aktierne en værdi på 250.000 kr. Den stigning i værdien, som han konstaterer ved et salg, er skattepligtig indkomst. Værdistigningen her er på 950.000 kr.

I selskabet har Egon hævet en løn på 40.000 kr. om måneden og har betalt 12.000 kr. pr. md. i indeholdt A-skat.

Vi opgør nu Egons indkomst for mellemperioden (perioden fra hans sidste regnskabsårs afslutning og indtil dødsdagen):

Lønindkomst	160.000 kr.
Renter af bankkonto	<u>600 kr.</u>
Indkomst	160.600 kr.
Beskæftigelsesfradrag	17.000 kr.
A-kasse	<u>3.000 kr.</u> 20.000 kr.
Skattepligtig indkomst	140.000 kr.
Boskat 50%	70.000 kr.
Mellemperiodefradrag 5 x 2.000 kr.	10.000 kr.
Betalte a conto skatter	48.000 kr.
Heraf ejendomsværdiskat, der er endelig	<u>4.500 kr.</u> 43.500 kr.
For lidt betalt	16.500 kr.

Beløbet opkræves ikke, fordi det er under grænsen på 33.300 kr.

Fortjenesten på aktierne bliver ikke beskattet. Uanset om boet sælger aktierne, eller enken eller et af børnene overtager aktierne, falder fortjenesten i boperioden i det skattefritagne bo.

Hvis enken eller børnene overtager aktierne og senere sælger dem (eller likviderer selskabet), vil de blive beskattet af fortjenesten i forhold til den pris, som aktierne er sat til i boet – her 1.200.000 kr. Forskellen ned til Egons anskaffelsessum er skattefri, dvs. at der spares en skat på ca. 400.000 kr., fordi boet er skattefritaget.

Enkens skatteforhold

Reglen om, at fortjenester ikke beskattes, når de indgår i et skattefrit bo, gælder som udgangspunkt kun for afdødes aktiver. Selv om boet er skattefrit, bliver enken ikke fritaget for beskatning ved salg af sine egne værdipapirer eller andre aktiver, hvor en fortjeneste er skattepligtig.

Hvis enken i løbet af bobehandlingen sælger et aktiv, f.eks. for at skaffe penge til børnenes arv, beskattes enken selv af en eventuel fortjeneste ved salget. Lad os forestille os, at enken har en post aktier, som hun sælger med en fortjeneste på 100.000 kr. i forhold til det, som hun selv har givet for dem. De 100.000 kr. skal hun beskattes af. Var det afdødes aktier, som blev solgt, vil fortjenesten være skattefri, fordi boet er skattefritagert.

Jeg omtalte tidligere en vigtig undtagelse til reglen om, at enken beskattes af fortjenester på egne aktiver: Hvis hun overdrager nogle af sine aktiver til børnene som arv, sker beskatningen i boet. Da boet er skattefritagert, er der altså ingen skat.⁸⁰ Så i eksemplet ovenfor vil det være klogt, at enken lader være at sælge sine aktier, men i stedet giver børnene dem som arv. Hvis børnene så ikke vil have aktierne, kan de jo selv sælge dem – skattefrit!

Skattepligtige boer

Hvis enten boets aktiver eller boets nettoformue overstiger grænsen for skattefrihed på de 2.641.900 kr. (2014 niveau), er boet indkomstskattepligtigt. Der skal derfor laves selvangivelse for alle indtægter og fradrag i hele bobeskattningsperioden. Skatteprocenten er også her 50. Udover fradraget i skatten på 2.000 kr. pr. md., afdøde har levet, har boet et fradrag på 5.300 kr. pr. måned efter dødsdagen, som boet løber, dog max. 12 fradrag.⁸¹

EKSEMPEL 22

I eksempel 20 og 21 forestiller vi os, værdien af Egons aktier er 1.400.000 kr.

Boets nettoformue er nu 5.410.000 kr.
Og Egons halvdel 2.705.000 kr.

Dette beløb er over grænsen for skattefrihed på 2.641.900 kr., og boet er derfor skattepligtigt. Vi vælger nu årsdagen for dødsdagen som skæringsdag for at få 12 bofradrag a 5.300 kr.

Vi opgør nu Egons indkomst for bobeskattningsperioden (perioden fra afslutningen af hans sidste regnskabsår til slutdatoen i boet):

Skattepligtig indkomst for mellemperioden	140.000 kr.
Boskat 50%	70.000 kr.
Aktieindkomst	950.000 kr.
Aktieindkomst beskattes efter særlige regler på følgende måde	
Aktieskat 27% af de første 49.200 kr.	13.284 kr.
Aktieskat 42% af resten af aktieindkomsten 900.800 kr.	<u>378.336 kr.</u> <u>391.620 kr.</u>
Samlet skat	461.620 kr.
Mellemperiodefradrag 5 x 2.000 kr.	10.000 kr.
Bofradrag 12 x 5.300 kr.	63.600 kr.
Betalte a conto skatter	48.000 kr.
Heraf ejendomsværdiskat, der er endelig	<u>4.500 kr.</u> <u>43.500 kr.</u>
Boskat, der skal betales	344.520 kr.

Succession

I skattepligtige boer kan arvingerne og enken vælge, at de ikke vil betale skatten af de aktiver, som de overtager, men vil udskyde skatten, indtil de selv en dag sælger aktivet.⁸² Da skatten i boet på den måde bliver væsentlig mindre, kan arvingerne fratrække en såkaldt passivpost i den del af boets formue, der skal betales boafgift af.⁸³

EKSEMPEL 23

Lad os fortsætte med eksempel 22 og forestille os, Birthe har valgt at overtage selskabet og fortsætte virksomheden. Hun vil ikke betale skatten af fortjenesten, men ønsker at succedere.

Boets formue før skat var gjort op til	5.410.000 kr.
Heraf skal Birthe have $\frac{3}{4}$ som boslod og arvelod	<u>4.057.500 kr.</u>
Og børnene deler den sidste $\frac{1}{4}$	1.352.500 kr.

Børnene skal betale boafgift på 15%, men	
kan først fratrække bundfradraget	268.900 kr.
og 22% passivpost af aktieindkomsten	<u>209.000 kr.</u> - 477.900 kr.
Grundlag for beregning af 15% boafgift	874.600 kr.
Boafgiften bliver da	131.190 kr.

Nu kan I jo godt synes, at det er lidt urimeligt, at enken skal overtage ansvaret for skatten af aktierne, mens det er børnene, der får gavn af passivposten i form af et nedslag i den boafgiftspligtige arvebeholdning.

Der er mulighed for at håndtere successionen på en anden måde, nemlig ved at give den, der succederer, et nedslag i prisen som kompensation for, at han/hun overtager skatten. Hvis I vælger den måde, er der ingen passivpost, som kan reducere boafgiften. Der er ingen faste regler for, hvor stort nedslaget må være, men SKAT har indtil videre lagt sig fast på, at I som minimum har krav på et nedslag, svarende til passivposten.

EKSEMPEL 24

Hvis vi anvender nedslagsmodellen på Birthes overtagelse af aktierne i eksempel 23, vil opgørelsen i boet se sådan her ud:

Boets formue før skat var gjort op til	5.410.000 kr.
Nedslag i Birthes pris for aktierne, svarende til 22% af fortjenesten på 391.620 kr.	<u>- 209.000 kr.</u>
Formue til fordeling	5.201.000 kr.
Heraf skal Birthe have $\frac{3}{4}$ som boslod og arvelod	<u>3.900.750 kr.</u>
Og børnene deler den sidste $\frac{1}{4}$	1.300.250 kr.
Børnene skal betale boafgift på 15%, men kan først fratrække bundfradraget	<u>- 268.900 kr.</u>
Grundlag for beregning af 15% boafgift	1.031.350 kr.
Boafgiften bliver da	154.703 kr.

Enkens skatteforhold

Enkens beskatning berøres som udgangspunkt ikke af dødsboskiftet. Enken beskattes således af sine egne indtægter uafhængigt af dødsboet, herunder fortjenester ved salg af enkens egne aktiver. En vigtig undtagelse herfra er, hvis enken overdrager nogle af sine aktiver til afdødes børn som led i skiftet, så de på den måde får arven efter den afdøde. Den fortjeneste, enken får, beskattes da i dødsboet sammen med afdødes indtægter.⁸⁴

Børnene må gerne få et aktiv, der er mere værd end deres arvelod. Så skal de blot betale et kontant beløb til enken – eller skyldte ham/hende pengene til senere.

EKSEMPEL 25

Lad os i eksempel 20 forestille os, at Birthes 120.000 kr. ikke var et bænkdestående, men værdien af en byggegrund, som hun havde arvet fra sin far sidste år for 40.000 kr.

Hvis hun sælger den nu for 120.000 kr., skal hun beskattes af en fortjeneste på 70.000 kr. (hun må trække 10.000 kr. af fortjenesten fra, for hvert år hun har ejet grunden).

Hvis hun i stedet vælger at overdrage grunden til børnene til delvis dækning af arven efter Egon, sker beskatningen ikke hos hende, men i dødsboet. Da boet i eksempel 20 er skattefrit, undgår vi altså beskatning af de 70.000 kr.

Skat ved uskiftet bo - og det, der ligner

Hvis enken overtager boet til uskiftet bo, sker der ingen selvstændig beskatning af dødsboet. I stedet bliver afdødes indkomst fra dødsårets begyndelse beskattet hos enken.

De skattemæssige regler for uskiftet bo gælder også for boer, der udlægges efter reglerne for ægtefælleudlæg, og i boer, hvor enken er eneste arving – dvs. i barnløse ægteskaber, eller hvor alle børnene har givet arveafkald.⁸⁵

Disse regler gælder kun for boer efter gifte personer. Hvis det er en samlever, som er enearving, gælder reglerne for skiftede boer – se kapitel 14 - 16.

Enken indtræder i afdødes sted i alle forhold i relation til SKAT. Selve overtagelsen af boet udløser ingen skat, men enken bliver beskattet af afdødes indkomst i dødsåret, f.eks. løn og feriepenge indtil dødsdagen, renter af bankkonti og værdipapirer.

Hvis enken sælger et aktiv, hvor der er en skattepligtig fortjeneste, skal enken beskattes af denne fortjeneste, som om det var afdøde selv, der havde solgt aktivet i levende live.

EKSEMPEL 26

Lad os i eksempel 20 forestille os, at Birthe valgte at sidde i uskiftet bo og drive virksomheden videre.

Når hun så efter et par år vælger at afvikle den og likvidere selskabet, bliver hun beskattet af den fortjeneste, vi kan konstatere på det tidspunkt, hvor hun sælger.

Udgangspunktet for beregningen er Egons anskaffelsessum på 250.000 kr.

Hvis hun får 1.200.000 kr. ud af likvidationen, skal hun altså betale skat af 950.000 kr.

Hvis enken er eneste arving, kan han/hun dog vælge at få boet behandlet efter de almindelige regler for skiftede boer. Denne beslutning skal træffes, alerede inden enken tager stilling til, hvordan boet ønskes behandles. Har enken valgt et ægtefælleudlæg, kan han/hun ikke få lov at bruge de skattemæssige regler for skiftede boer. Det samme gælder, hvis enken har valgt et skifte efter en særlig bestemmelse om forenklet privat skifte for skifte efter barnløse ægtefæller.

Fordelen ved at få boet behandlet efter de almindelige regler for skiftede boer kan være, at enken kan undgå beskatning af en fortjeneste, hvis boet er skattefrit efter de almindelige regler. Var det f.eks. tilfældet i eksemplet ovenfor, kunne Birthe undgå at betale skat af de 950.000 kr. Læs mere om de almindelige regler for skiftede boer i kapitel 14 - 16.

Skat ved skifte af uskiftet bo

Hvis enken har valgt et uskiftet bo fra starten og på et senere tidspunkt tager boet op igen for at skifte med børnene, gælder der nogle særlige, skattemæssige regler.

Forholdet er det, at du ikke længere skattemæssigt kan skelne mellem den afdødes og enkens aktiver; skattemæssigt anses de alle for at tilhøre enken. Det betyder, at enken under skiftet bliver beskattet af alle indtægter fra boet, herunder også fortjenester ved salg af aktiver.⁸⁶

Den eneste undtagelse er den, vi har nævnt tidligere: hvis enken overdrager nogle af sine aktiver til børnene for på den måde at give dem arven efter den afdøde, så beskattes fortjenesten af disse aktiver i dødsboet. Og hvis dødsboet efter sin størrelse er skattefritaget, så vil fortjenesten på enkens aktiv ikke blive beskattet.

EKSEMPEL 27

Lad os i eksempel 26 forestille os, at Birthe valgte at skifte med børnene i forbindelse med, at hun ville afvikle virksomheden.

Hun har fundet en person i branchen, som vil købe selskabet, og han vil tilfældigvis give de 1,2 mio kr. for det, som det var værd, da Egon døde.

Hvis hun nu sælger til denne kollega, vil hun selv blive beskattet af sin fortjeneste på 950.000 kr., nemlig forskellen mellem det, Egon gav for aktierne (250.000 kr.), og det, hun sælger videre for.

Hvis hun i stedet overdrager aktierne til børnene, er overdragelsen skattefri, fordi boet er skattefritaget.

Børnene kan derefter sælge videre til den køber, Birthe har fundet. Hvis de sælger til samme pris, som de har overtaget selskabet fra boet, har de ingen fortjeneste og skal ikke beskattes.

Ejendomsavance

I nogle af de eksempler, der er gennemgået, har vi anvendt aktier som et eksempel på, hvad der kan udløse store skatter i en dødsfaldssituation.

Fast ejendom kan på samme måde udløse store avancer til beskatning.

Det følgende afsnit gennemgår i hovedtræk reglerne om ejendomsavance. Der er tale om temmelig komplikerede regler. Derfor er det en god idé at få en revisor eller advokat til at hjælpe sig, hvis afdøde eller enken ejede en ejendom, hvor der kan være en skattepligtig fortjeneste ved salg eller arv.

Hovedreglen er, at fortjeneste ved overdragelse af fast ejendom skal beskattes som almindelig indkomst. Det gælder også overdragelse, som sker ved arv.

Fortjenesten beregnes som forskellen mellem den afdødes købspris og boets overdragelsespris. Købsprisen tillægges 10.000 kr., for hvert år, afdøde har ejet ejendommen. Derudover kan man i visse situationer indexregulere købsprisen.

Der er imidlertid en lang række undtagelser, som vi skal se på:

Første undtagelse: *Parcelhusreglen*

Ejendomme med et grundareal under 1.400 m², som afdøde og hans familie har brugt til privat helårsbolig eller sommerbolig, beskattes ikke.⁸⁷

Grænsen på **1.400 m²** er der også undtagelser til. Hvis der ikke kan udstykkes fra ejendommen og bygges på den frastykkede grund, er ejendommen skattefri. Det gælder f.eks. en lang række huse med store grunde, som ligger i landzone. Mange sommerhuse har også en klausul om, at grundene ikke må være under f.eks. 1.200 m², og det betyder jo, at der ikke kan udstykkes fra en grund, der er under 2.400 m². I dokumenterer over for SKAT, at der ikke kan udstykkes, ved at få en erklæring fra kommunens tekniske forvaltning om, at der ikke kan udstykkes.

Hvis der kan udstykkes, kan I alligevel blive fritaget for beskatningen, hvis en udstykning vil betyde en væsentlig værdiforringelse af restejendommen, dvs. den del af ejendommen, som huset ligger på. Det vil f.eks. være tilfældet, hvis I er nødt til at have en adgangsvej til at løbe lige forbi husets vinduer eller indgangsdør, eller hvis en bebyggelse på grunden kommer til at tage den flotte udsigt over fjorden. Skal I bruge denne regel, skal I indhente en erklæring fra SKAT om værdiforringelsen.

Havde afdøde et hus på en grund over 1.400 m², skal enken tænke sig godt om, før han/hun vælger, hvordan boet skal behandles, og især hvis der ingen børn er.

- Inden enken overhovedet tager stilling, skal han/hun undersøge, om ejendommen ved et salg vil være omfattet af ejendomsavancereglerne. Det gør du ved at spørge kommunens tekniske forvaltning om udstykningsmulighederne, og evt. efterfølgende SKAT om værdiforringelse.
- Er en avance skattepligtig, kan du få beregnet, om der konkret vil være en fortjeneste. Det gør du ved at få en ejendomsmægler til at vurdere ejendommen og derefter en revisor til at beregne avancen.
- Er der en avance, som kommer til beskatning, skal enken vælge den rigtige skifteform – en skifteform, hvor enken automatisk overtager afdødes skatteforpligtelser er ikke en god idé. Det vil sige, at uskiftet bo, ægtefælleudlæg og forenklet privat skifte med enken som eneste arving er udelukket. Enken skal positivt over for skifteretten tilkendegive, at han/hun ønsker et almindeligt privat skifte eller et bobestyrerbo.
- Senest 6 måneder efter dødsfaldet skal enken, hvis der ingen børn er, meddele SKAT, at han/hun ønsker boet beskattet efter de almindelige regler for dødsboer.

Hvis enken har valgt forkert skifteform, eller hvis enken har glemt at sende meddelelse til SKAT om bobeskattningen, falder forpligtelsen til at betale skatten tilbage på enken, og der er ikke nogen vej ud af dette.

Kun hvis enken sidder i uskiftet bo, kan der være en udvej. Enken kan nemlig inden salget vælge at skifte det uskiftede bo og lade børnene arve ejendommen, så det er børnene, der sælger videre. Den mulighed har enken naturligvis ikke, når afdøde ikke har efterladt sig børn.

EKSEMPEL 28

Lad os i eksempel 12 forestille os, at det er Jan, som er død. Han havde ingen børn, og Inga er derfor eneste arving, og hun har også muligheden for at vælge at få boet udlagt som ægtfælleudlæg.

Vi tænker os, at Jans hus ligger på en grund, der er på 3.000 m², og at grunden kan udstykkes, uden at der sker en væsentlig forringelse af værdien på huset.

Inga ønsker at sælge huset, hun kan slet ikke forestille sig at bo der, når Jan ikke er mere. Fortjenesten ved salget er skattepligtig, fordi huset ikke er omfattet af parcelhusreglen. Hvis Jan købte ejendommen for 15 år siden for 850.000 kr., kan vi lave et overslag over ejendomsavancen på denne måde:

Salgspris	1.600.000 kr.
- Handelsomkostninger	- <u>100.000 kr.</u>
Nettoprovnu ved salg	1.500.000 kr.
Anskaffelsessum	- <u>850.000 kr.</u>
10.000 kr.'s tillæg	- <u>150.000 kr.</u> <u>1.000.000 kr.</u>

Fortjeneste, der skal beskattes ved salg 500.000 kr.
Hvis Inga overtager boet til forenklet privat skifte som eneste arving, eller hvis hun vælger et ægtfælleudlæg, overtager hun pligten til at betale skatten.

I eksempel 11 så vi, at ægtfællernes samlede formue var gjort op til	429.000 kr.
Når Inga sælger, skal hun betale	
- Handelsomkostninger	- <u>100.000 kr.</u>
- Skat af avancen, ca. 45%	- <u>225.000 kr.</u>
- Hvis Inga er pensionist, mister hun pensionstillæg i salgsåret, værdi efter skat	- <u>40.000 kr.</u>
Til rest	64.000 kr.

Hvis Inga i sin henvendelse til skifteretten oplyser, at hun ønsker boet skiftet efter de almindelige regler for skiftede boer, kan hun flytte beskatningen af ejendommen over i Jans dødsbo. Da dette bo er skattefrit, bliver der ingen skat af fortjenesten, og Inga mister heller ikke sit pensionstillæg. Handelsomkostninger slipper hun selvfølgelig ikke for, men hun opnår dog en besparelse på ca. 265.000 kr.

For at få beskatningen ind i det skattefri bo, skal Inga senest 6 måneder efter dødsfaldet meddele skattevæsenet, at hun ønsker boet behandlet efter disse regler.

Privat helårsbolig skal forstås på den måde, at afdøde eller hans husstand skal have haft til hensigt at bo i ejendommen varigt. Der har været en lang række sager om, hvornår betingelsen er opfyldt i situationer, hvor en person ejer flere huse:

- Hvis ejeren forlader det hus, han hidtil har boet i, flytter over i det hus, der skal sælges, i en kortere periode, og derefter flytter tilbage til sin tidligere bopæl, er betingelsen ikke opfyldt. Der har været adskillige sager, hvor en person har arvet et hus til en forholdsvis lav pris. Inden han så sælger videre med fortjeneste, melder han lige folkeregisterflytning til huset et par måneder for at få fortjenesten gjort skattefri efter parcelhusreglen. Den går ikke!
- Ejeren sælger det hus, han bor i, og køber et nyt hus, som først bliver klar til indflytning nogle måneder senere. I mellemtíden flytter han ind i et af sine andre huse og derefter over i det nye hus. Her er fortjeneste på det første hus og på det nye hus skattefri, men ikke på det hus, han kun boede i nogle måneder. Der var ikke tale om en varig bopæl.
- En person køber et hus i en by, hvor han netop har fået arbejde. Han når ikke at flytte ind, inden han dør. Boets eventuelle fortjeneste ved et salg er skattefri, fordi det var meningen, den afdøde skulle have varig bopæl i ejendommen.

Begrebet *ejeren eller hans husstand* tager sigte på nogle specielle situationer, f.eks. hvor et ægtepar af arbejdsmæssige grunde ikke har fælles bopæl. Manden arbejder måske i Ålborg og har en ejerlejlighed der, mens konen bor i et parcelhus i Næstved, hvor hun arbejder og bor sammen med familiens børn. Manden ejer både parcelhuset og ejerlejligheden. Her vil begge dele kunne sælges skattefrit – ejerlejligheden fordi manden selv har beboet den, og parcelhuset, fordi hans ægtefælle og børnene – dvs. hans husstand – har boet der.

Vedrørende *sommerboliger* skelner man mellem, om ejendommen er registreret som sommerhus eller ej. Er ejendommen et *egentligt sommerhus*, kan det sælges skattefrit, hvis familien regelmæssigt har benyttet det som sommerbolig, også selv om det sideløbende har været udlejet. Hvad der ligger i regelmæssigt er svært at sige, det vil være en meget konkret afgørelse. I skal dog gå ud fra, at det indbefatter flere overnatninger om året.

Er ejendommen *ikke registreret som sommerhus*, er der noget skrapere krav for, at det kan være skatfrit som sommerbolig. For det første skal det være lovligt købt med henblik på at blive brugt som sommerhus. Det vil sige, at det skal ligge i et område, hvor myndighederne tillader, at helårshuse bruges som sommerhuse. For det andet må det ikke have været udlejet. Og for det tredje skal det have været anvendt regelmæssigt af ejeren og hans husstand som sommerbolig på samme måde som et egentligt sommerhus.

Anden undtagelse: Stuehusreglen

Ved landbrugsejendomme og ejendomme, som er registreret som blandet bolig og erhverv, skal stuehuset med tilhørende have ikke medregnes, når I gør den skattepligtige fortjeneste op.⁸⁸ Det er en betingelse, at der er sket en erhvervs-mæssig udnyttelse af ejendommen, enten ved at ejeren eller hans ægtefælle selv har drevet erhverv, eller ved at erhvervsdelen har været udlejet.

De stuehuse, som ikke indgår i den skattemæssige fortjeneste, skal heller ikke medregnes, når I opgør et dødsbos bruttoaktiver for at afgøre, om et bo er skattepligtigt.

I skal passe på, når I sælger en blandet ejendom eller landbrugsejendom i flere stykker, hvilket følgende eksempel viser:

- En person fraflytter sin ejendom, der er registreret som blandet bolig og erhverv. Derefter sælger han erhvervsdelen fra, og resten af ejendommen bliver registreret som parcelhus. Fortjenesten ved salg af parcelhuset er ikke skattefri, fordi ejeren ikke har boet i det, mens det var registreret som parcelhus.

Denne regel har en del ældre folk brændt sig på. De kan efterhånden ikke magte den store ejendom, flytter i noget mindre eller på plejehjem, og ejendommen bliver solgt i flere dele, herunder bliver beboelsen ”omdanet” til parcelhus. På den måde kommer de altså til at betale skat af beboelsen!

Tredje undtagelse: Ekspropriation

Hvis en ejendom bliver ekspropriert, eller hvis den sælges i fri handel i en situation, hvor det offentlige har truffet beslutning om, at de kan og vil ekspropriere ejendommen, er fortjenesten skattefri.⁸⁹

Hvis afdødes ejendom ligger i et område, hvor I må forudse, at det offentlige snart vil ekspropriere, kan det være en overvejelse værd, at enken eller børnene beholder ejendommen, indtil ekspropriationen bliver aktuel. I den tid, der går, indtil ekspropriationen er aktuel, kan ejendommen eventuelt lejes ud.

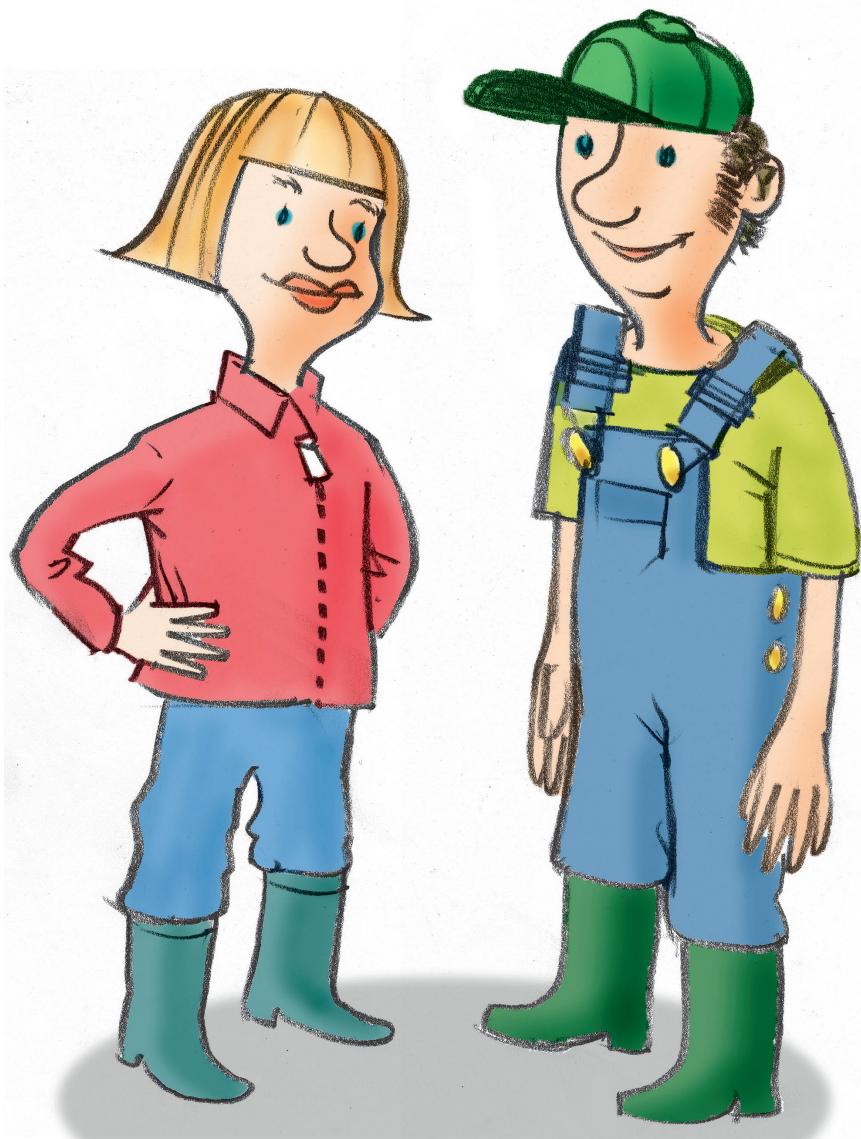
Hvad skal du vælge?

Skifte eller uskiftet bo? Salg af ejendom eller overdragelse til børn?

De skattemæssige regler er komplicerede, og du kan så let få truffet et valg, som koster dyrt i skat. Lad os se på nogle eksempler, som illustrerer konsekvenserne af de valg, enken træffer.

Eksemplerne tager udgangspunkt i en landmandsfamilie. De er mest relevante for personer, som driver selvstændig virksomhed i en eller anden form, som har investeret i aktier, eller som har en stor grund til deres private bolig.

Hvis du står i en situation, som ligner én af dem, jeg beskriver i dette kapitel, bør du rådføre dig med en advokat eller revisor, inden du afgør, hvordan boet skal behandles, og hvad der skal ske med de enkelte aktiver.

GURLI OG FREDERIK

EKSEMPEL 29

Gurli og Frederik er gift og har 3 børn. Frederik ejer et landbrug, som familien bor på, og Gurli ejer et sommerhus.

Nu er Frederik død. Gurli vil gerne vide, hvilke muligheder, hun har. Hvis hun vælger at skifte, og hun eller børnene beholder alle boets aktiver, kan vi opgøre formuen sådan her:

Frederiks Aktiver

Landbrugsejendommen (heraf værdi af stuehus med have	1.600.000 kr.)	5.300.000 kr.
Bil		60.000 kr.
Bankindestående		<u>150.000 kr.</u>
Aktiver i alt		5.510.000 kr.

Passiver

Begravelsesudgifter	40.000 kr.	
Kreditforeningsgæld	2.000.000 kr.	
Bobehandling	<u>50.000 kr.</u>	<u>- 2.090.000 kr.</u>
Frederiks nettoformue		3.420.000 kr.

Gurlis Aktiver

Sommerhus		1.900.000 kr.
Bankindestående		120.000 kr.
Bil		<u>30.000 kr.</u>
I alt		2.050.000 kr.

Gurli har ingen gæld. Nu skal vi opgøre aktiver og nettoformue til bedømmelse af boets skattepligt.

Opgørelse af boets aktiver:

Frederik	5.510.000 kr.	
Fradrag for værdi af stuehus	<u>- 1.600.000 kr.</u>	3.910.000 kr.
Gurli	2.050.000 kr.	
Fradrag for sommerhus	<u>- 1.900.000 kr.</u>	<u>150.000 kr.</u>
Samlede aktiver		4.060.000 kr.
Frederiks andel		2.030.000 kr.

Hvilket er under skattepligtsgrænsen på 2.641.900 kr.

Opgørelse af nettoformuen

Frederik	3.420.000 kr.
Gurli	<u>2.050.000 kr.</u>
Nettoformue	5.470.000 kr.
Frederiks andel	2.735.000 kr.

Hvilket er over skattepligtsgrænsen

Boet er altså skattepligtigt.

Salg eller arveudlæg

Om et aktiv skal regnes med blandt boets aktiver afgøres af, om det under behandlingen er solgt til en udenforstående eller er overdraget til enken eller børnene.

Hvis aktivet er solgt til tredjemand, er det nettoprovenuet, der skal med, efter at gæld og omkostninger er betalt. Til gengæld er der ikke i opgørelsen af boets aktiver fradrag for parcelhus, sommerhus eller stuehus vedrørende den solgte ejendom.

EKSEMPEL 30

Lad os se på eksempel 29 igen.

Hvis nu Gurli skifter boet umiddelbart ved Frederiks død, og landbrugsejendommen i den forbindelse sælges til tredjemand, og kreditforeningsgælden indfries, ser opgørelsen af boets aktiver sådan her ud:

Frederiks aktiver

Landbrugsejendommen	5.300.000 kr.
Handelsomkostninger	- 125.000 kr.
Kreditforeningsgæld indfries	<u>- 2.000.000 kr.</u>
Bil og bankindestående	<u>210.000 kr.</u>
Frederiks aktiver i alt	3.385.000 kr.

Gurlis aktiver som i eksempel 29	150.000 kr.
Samlede aktiver	3.535.000 kr.
Frederiks andel	1.767.500 kr.
Hvilket er under skattepligtsgrænsen på 2.641.900 kr.	

Nettoformuen reduceres med handelsomkostningerne	5.470.000 kr. <u>- 125.000 kr.</u>
Boets nettoformue herefter	5.345.000 kr.
Frederiks andel	2.672.500 kr.

Hvilket stadig er over grænsen for skattepligt.

EKSEMPEL 31

I eksempel 29 og 30 skal vi nu have beregnet de skattemæssige konsekvenser af et salg.

Lad os forestille os, at revisor på grundlag af en salgspris på 5.300.000 kr. har beregnet fortjenesten ved salg af landbrugets erhvervsdel til 2.000.000 kr. Derudover har revisor beregnet, at fortjenesten på stuehuset er på 1.000.000 kr. Du kan læse om fortjeneste på fast ejendom i kapitel 19.

Vi kan nu forestille os følgende scenarier:

- Gurli skifter boet, og boet sælger hele ejendommen til naboen for de 5.300.000 kr. Boet er skattepligtigt af de 2.000.000 kr. fra erhvervsdelen, men ikke af stuehuset, fordi afdøde har boet i det. Skatten er 50% eller 1.000.000 kr.
- Gurli sidder i uskiftet bo og sælger ejendommen til naboen for 5.300.000 kr. Nu skal hun selv beskattes af fortjenesten på 2.000.000 kr. med ca. 45%, afhængig af hendes egne skatteforhold, dvs. ca. 900.000 kr. Derudover mister hun sit pensionstillæg på ca. 40.000 kr. netto.
- Gurli sidder i uskiftet bo. På et tidspunkt kan hun ikke klare ejendommen længere og flytter ind til byen i en lejlighed. Det er svært at sælge ejendommen, men det lykkes hende at få solgt jorden fra til naboen for 3.700.000 kr. Udstykningssagen bliver gennemført, og resten af ejendommen med stuehus bliver registreret som et parcelhus. Det står tomt et stykke tid, men endelig 1 år senere lykkes det at få det solgt til 1.600.000 kr. Fordi Gurli ikke har boet i huset, mens det var et parcelhus, skal hun beskattes af både fortjenesten på erhvervsdelen og på stuehuset, dvs. af 3.000.000 kr. Skatten er på ca. 45%, eller 1.350.000, derudover ryger pensionstillægget i begge salgsår, dvs. i alt ca. 80.000 kr. efter skat.
- Gurli skifter boet med børnene og beholder selv ejendommen. For at komme under skattepligtsgrænsen på de 2.641.900 kr. sætter hun og børnene i fællesskab ejendommens værdi 200.000 kr. ned, dvs. til 5.100.000 kr. *NB: Du skal læse i kapitel 21 om værdiansættelser, hvilke regler der gælder for at fastsætte værdien af ejendommen!* Nu er boets fortjeneste skattefri, fordi boet er skattefrit. Senere sælger hun ejendommen videre til naboen for 5.300.000 kr. Hendes fortjeneste er på 200.000 kr., lad os forestille os, at 150.000 kr. af dem vil vedrøre erhvervsdelen. Dem skal hun betale skat af med ca. 40%, eller 60.000 kr. Om hendes pensionstillæg berøres afhænger af, hvad hun ellers har af indkomst.

Dette var nogle af de muligheder, Gurli har. Der findes i alt en snes forskellige løsninger på den situation, Gurli står i, og det er vigtigt at søge rådgivning, så hun vælger den rigtige.

Skifte af uskiftet bo

En af de muligheder, en enke har for at undgå en avancebeskatning, er at skifte det uskiftede bo med børnene, lade børnene arve ejendommen, hvorefter børnene kan sælge ejendommen. Denne mulighed er kun interessant, hvis formuen i det uskiftede bo er under skattepligtsgrænsen, ellers vil overdragelsen til børnene udløse en avanceskat i boet, eller børnene skal overtage skatten (succede-re). Og så er familien som sådan jo lige vidt!

Enken har imidlertid nogle muligheder for at "trimme" formuen i det uskiftede bo, inden han/hun anmoder om skifte, f.eks.:

- Værdiansættelsesreglerne giver et vist spillerum for at fastsætte værdien af ejendommen – se afsnittet om værdiansættelser i kapitel 21.
- Enken kan holde udbetalinger fra livsforsikringer og pensionsordninger uden for skiftet, hvis beløbene stadig er i behold. Det kan derfor betale sig at gå kontiene igennem fra dødsfaldet og fremefter for at se, om nogen af pengegene stadig er der.
- Enken kan give børn, børnebørn og svigerbørn gaver inden skiftet for at bringe formuen ned.
- Enken kan foretage og betale for nødvendige istandsættelser af ejendommen, inden hun begynder på skiftet.

EKSEMPEL 32

Lad os se på eksempel 29 igen, hvor vi opgjorde nettoformuen til 5.470.000 kr.

Vi forestiller os nu, at Gurli er gået i uskiftet bo efter Frederiks død for nogle år siden, og at hun nu i 2014 vil have ejendommen solgt. Formuen er på grund af værdistigninger på både landbrugsejendom og sommerhus steget til 5.700.000 kr., men på grund af parcelhus- og stuehusreglerne samt 10.000 kr.'s fradragene er fortjenesten på landbrugets erhvervsdel stadig på 2.000.000 kr.

Grænsen for et skattepligtigt bo er $2 \times 2.641.900$ kr., eller 5.283.800 kr. Dvs. at Gurli er godt 400.000 kr. over grænsen.

De 2 nemmeste måder at få formuen ned på er følgende:

- Gurli låner 250.000 kr. i banken og giver de 3 børn hver en gave på 140.000 kr. Det giver i alt 420.000 kr.; hun havde selv omkring 250.000 kr. i banken, så det kan godt hænge sammen, selv om der går nogle omkostninger til bobehandlingen. Hendes formue er nu nedbragt til 5.280.000 kr., og boet vil derfor være skatfrit, når hun efterfølgende forlanger det skiftet. Manøvren koster gaveaftift af gaven til børnene. Hun kan give dem hver 59.800 kr. afgiftsfrit, dvs. at 179.400 kr. er afgiftsfri. Resten, 240.600 kr., skal der betales gaveaftift af, dvs. 36.090 kr. Gurli og børnene kan aftale, at gaven skal anses som et arveforskud, sådan at de 420.000 kr. trækkes fra børnenes arv, når hun senere skifter boet.
- Gurli overdrager sit sommerhus til børnene. Det aftales, at 420.000 kr. af prisen er et arveforskud, mens resten er et lån, som Gurli yder børnene. Det koster på samme måde som ved den kontante gave en gaveaftift på ca. 37.000 kr.

Når Gurli efterfølgende skifter boet, kan hun og børnene aftale, at børnene - ud over det arveforskud, de allerede har fået - skal give arveafkald ned til det boafgiftsfrie bundbeløb på 268.900 kr. Denne arv kan hun så modregne i børnenes gæld til hende, hvis hun har valgt sommerhusløsningen.

Da boet er skatfrit, sparer Gurli altså en avanceskat på ca. 950.000 kr. og et pensionstillæg på ca. 40.000 kr. Prisen for denne besparelse er, at der skal betales ca. 37.000 kr. i gaveaftift, og børnene skal tilsammen som arv og gave have ca. 690.000 kr.

I årene derefter kan Gurli give børnene afgiftsfrie gaver, dels ved at nedskrive gælden vedrørende sommerhuset, dels ved at give kontante gaver af provenuet fra salget af landbruget. På den måde reducerer vi også boafgiften, den dag Gurli er væk.

Håndtering af aktiver og passiver

Under behandlingen af et bo, der skiftes, skal enken og børnene i fællesskab tage stilling til, hvad der skal ske med den afdødes aktiver og passiver. Skal aktiverne sælges, og gælden betales, eller skal aktiver og gæld overtages af enken eller børnene? Hvad er den rigtige pris for et aktiv, både i en salgssituation, og ved overdragelse til én af arvingerne. Hvad skal kursen på gæld, der overtages, være?

I et privat skifte skal enken og børnene kunne blive enige om alle disse spørgsmål. I et bobestyrerbo er det bobestyreren, der træffer afgørelsen, hvis arvingerne ikke kan blive enige.

Benyttelse af aktiverne indtil salg eller overdragelse til enke/arving

Afdødes aktiver bliver ikke solgt på dødsdagen, ofte går der lang tid, inden den rigtige køber findes. Det tager også tid at få fastsat pris og andre vilkår, hvis det er enken eller ét af børnene, der skal overtage. I den tid, der går, skal enken og børnene beslutte, hvordan aktivet skal administreres.

Fast ejendom

I tiden indtil salget skal der være nogen til at passe ejendommen. Der skal passes have og ses efter, at ejendommen holdes opvarmet om vinteren. Hvis enken bor i ejendommen, vil det naturligt være ham/hende, der sørger for den slags. Her opstår på den anden side spørgsmålet, om enken skal betale husleje til boet for at bo i ejendommen indtil salget. Det principielt rigtige svar er ja – men mange undlader at sætte en husleje.

Hvis der fra ejendommen drives en virksomhed, skal der tages stilling til, hvem der skal passe virksomheden, mens den afvikles, eller indtil den kan sælges. Den, der skal passe virksomheden, skal også have en løn for det, hvis indsatsen overstiger det bagatелagtige. Det fremgår af skattereglerne, men det er vel også rimeligt.⁹⁰

Biler

Afdødes bil må under bobehandlingen benyttes "i boets interesse". Er der tale om en varebil, må den altså bruges i forbindelse med boets virksomhed. Derudover må enken benytte den til privat brug. Anden brug er ikke decideret for-

budt, men du risikerer at ryge uden for forsikringsdækningen, hvis der sker et uheld. Det er derfor en god idé tidligt i bobehandlingen af få afklaret, om bilen skal overtages af enken eller et af børnene, og så få den omregistreret og tegnet ny forsikring.⁹¹ Vær lige opmærksom på, at hvis ét af børnene overtager bilen, kan der ikke gives arveafkald, hverken fra enken eller børnene, efter at bilen er omregistreret.

Forsikringsdækning

Boet skal sørge for, at aktiverne er ordentlig forsikret – mod brand, storm, tyveri og andre ulykker. Det er derfor en god idé tidligt i bobehandlingen at kontakte afdødes forsikringsselskab for at få afklaret, hvordan forsikringerne dækker under boets behandling, eller om der evt. skal tegnes nye forsikringer.

Efterhånden som aktiverne afvikles, skal I huske at få forsikringerne sagt op. For ejendomme og biler går det som regel af sig selv. Indboforsikringen kan I opsigte, når afdødes hus er ryddet, eller enken har tegnet en ny; arbejdsskadeforsikringen og andre erhvervsforsikringer, når virksomheden er overdraget eller afviklet. Ulykkesforsikringen ophører selvfølgelig for den afdødes vedkommende ved dødsfaldet, men er resten af husstanden forsikret på den samme police, skal der tages stilling til, om forsikringen skal fortsætte for de andres vedkommende.

Bankindeståender og værdipapirer

Så snart skifteretsattest er modtaget, bør I meddele pengeinstituttet det, så I der får registreret, hvem der kan disponere over penge og værdipapirer. Der skal være enighed om, hvornår I kan begynde at udbetale af kontanter og værdipapirer til arvingerne. Her gælder det også, at så snart I begynder at udbetale arv til børnene, lukkes der for muligheden for arveafkald.

Gæld

Boet skal selv gøre en aktiv indsats for at få betalt gæld. Det gælder også i pengeinstitutterne, hvor I ikke kan regne med, at banken selv modregner bankindeståender med gæld. Den gæld, som anmeldes under proklamaet, skal boet sørge for at få betalt. Hvis gælden står ubetalt, når boet er sluttet og arven fordelt, hæfter alle arvingerne solidarisk for gælden, og den pågældende kreditor kan gå til hvem af dem, han vil, for at få sit tilgodehavende.⁹² I et bobestyrerbo er det bobestyreren, der har ansvaret for at betale gælden. Hvis han ikke gør det, kan arvingerne aldrig komme til at betale mere tilbage, end det, de har modtaget.

Hvis der er gæld, som ikke skal betales, men overtages af enken eller ét af børnene, er det vigtigt at den pågældende kreditor accepterer gældsovertagelsen. Ellers hæfter de andre sammen med den, der skulle overtage gælden.

Salg af aktiver

Skal afdødes aktiver sælges, skal der tages stilling til, hvordan det skal ske. Hvis enken og børnene ikke kan enes om andet, er udgangspunktet, at aktiverne skal til salg på det fri marked. Dvs. at en ejendom skal udbydes gennem en mægler, en bil gennem en autoforhandler eller ved annoncering osv.

Kender enken eller et af børnene en mulig køber, kan I få aktivet vurderet af en fagkyndig og derefter sælge det til vurderingsprisen.

Disse regler er udgangspunktet, men kan enken og børnene blive enige om en anden fremgangsmåde, er der vide rammer for, hvordan I kan bære jer ad. Hvis der er mindreårige børn, skal I dog være opmærksom på, at I over for skifteetten skal kunne dokumentere, at boets aktiver er solgt til markedsprisen. Det betyder, at hvis salget ikke sker gennem en mægler eller forhandler, skal aktivet vurderes inden salget.

Når et aktiv sælges i fri handel, kan boet fratrække alle de omkostninger, der har været ved salget: mæglerhonorar, udgifter til at få skrevet en handelsaftale, udgifter til tinglysning og evt. gældsovertagelse osv.

Arveudlæg af aktiver

Nogle af afdødes aktiver skal ikke sælges, men skal overtages af enken eller ét af børnene. Her er opgaven at blive enige om værdien, overtagelsesdagen, og om der skal overtages gæld sammen med aktivet.

De omkostninger, der er ved at få et aktiv overdraget fra boet til en arving eller enke, kan ikke fratrækkes i boet, men skal betales af den, der modtager aktivet.⁹³

Når et aktiv eller et passiv overdrages til enken eller et barn, får det virkning mellem boets parter fra den dag, I har aftalt det. Har I f.eks. aftalt, at enken skal overtage ejendommen med kreditforeningsgæld fra den 1. januar, gælder den aftale selvfølgelig mellem enken og børnene. Alle udgifter på ejendommen skal enken betale fra den dag, og er ejendommen lejet ud, får enken også lejeindtægten fra den dag.

I relation til SKAT får overdragelsen først virkning, når SKAT har fået meddelelse om, at overdragelsen er sket. Der skal inden 4 uger efter overtagelsesdagen sendes et brev til SKAT om, at overdragelsen er sket, og til hvilken pris. I har

dog altid 4 måneder, efter at skifteretsattest er udstedt, hvor I kan gå helt tilbage til dødsdagen. Hvis I glemmer at sende meddelelsen ind, beskattes både arvingen og boet, som om aktivet eller passivet stadig tilhører boet.⁹⁴

EKSEMPEL 33

I eksempel 6 og 10 opgjorde vi Johns formue til 320.000 kr., blandt andet omfattende en ejendom til 1.450.000 kr. og en kreditforeningsgæld på 1.000.000 kr.

Vi forestiller os, at samleveren Ida overtager ejendommen pr. dødsdagen og får tinglyst sin ejendomsret. Samtidig overtager hun gælden i kreditforeningen og betaler selvfølgelig renterne af gælden. Hun og boet glemmer imidlertid at meddele SKAT, at hun har overtaget ejendommen.

Det tager tid at få løst den konflikt om Johns testamente, som var i eksempel 10, så der går 1½ år, inden boet kan afsluttes.

Da SKAT ikke har fået meddelelse om, at Ida har overtaget ejendommen og kreditforeningslånet, kan hun først få rentefradrag fra boets afslutningsdag. Rentefradraget for de 1½ år, boet har løbet, tilkommer boet. Det er der ingen, der har fornøjelse af, fordi boet er skattefrit.

Når enken eller en arving overtager et aktiv, får vedkommende sommetider en højere værdi, end den arvelod, vedkommende egentlig skulle have. Forskellen skal enten indbetales til boet, eller også må den, der har modtaget aktivet, skynde de andre differencen. Hvordan det skal tilrettelægges, må aftales mellem enken og børnene. Opnås der ikke enighed, kan et barn ikke overtake et aktiv, der er større end hans/hendes arvelod. Barnet må da købe aktivet i fri handel på lige fod med udenforstående, som kunne tænkes at give tilbud. Selv om barnet bliver den højestbydende, stilles vedkommende stadig, som om det er et arveudlagt aktiv. Det vil sige, at han/hun skal selv betale alle omkostninger ved at få aktivet overdraget. Dertil kommer, at man, når man skal bedømme boets skattepligt, regner aktivet med blandt boets aktiver (se eksempel 29 i kapitel 20).

De omkostninger, arvingen selv skal betale, når han/hun arver et aktiv, er omkostningerne ved at "bære aktivet ud af boet". Er det møbler vi taler om,

er det transportudgifterne fra afdødes bopæl og hjem til arvingen. Er det en fast ejendom, er det omkostninger ved at få skrevet handelsaftale med boet og omkostningerne til tinglysning. Er det gæld, der overtages, er det evt. gebyr til kreditor for at tillade gældsovertagelse.

Boet skal derimod betale de omkostninger, der har været ved at ligge inde med aktivet og ved at få det værdiansat – f.eks. vurderingsomkostninger.

Værdiansættelse af boets aktiver og passiver

I den boopgørelse, som boet ved afslutningen indsender til skifteretten, skal alle boets aktiver og passiver være værdiansat. Hvis der er mindreårige børn eller personer under værgemål i boet, tager skifteretten stilling til, om værdiansættelsen er foregået på en betryggende måde. SKAT tager i alle boer stilling til, om værdiansættelsen skattemæssigt er korrekt. Værdiansættelsen har betydning i 3 tilfælde:

- Den indbyrdes fordeling af arv mellem arvingerne
- Beregningen af boafgift
- Bedømmelsen af, om boet er skattepligtigt

Vi har to regelsæt om værdiansættelse. Det ene regelsæt gælder for arvingernes, herunder enkens rettigheder over for hinanden. Det andet regelsæt gælder for boets forhold over for skattevæsenet. Man kan populært sige, at arvingerne bruger det første regelsæt til at afgøre, hvilken værdi aktiverne skal med til i boopgørelsen. Skattevæsenet bruger det andet regelsæt til at afgøre, om det arvingerne spiller ud med i boopgørelsen, holder vand rent skattemæssigt.

Arvingernes indbyrdes værdiansættelse

Hvis alle arvinger er myndige, kan de indgå aftaler om, hvordan boets aktiver skal værdiansættes. I principippet står de fuldstændig frit med hensyn til, hvad de vil aftale, men det er dog klogt at skele til, hvad de efterfølgende kan forvente at få godkendt af SKAT.

Hvis arvingerne ikke kan opnå enighed, eller hvis der blandt arvingerne er mindreårige børn eller personer under værgemål, findes der regler i skifteloven om værdiansættelse.⁹⁵ Et aktiv, der ikke sælges i fri handel, skal vurderes af en fagkyndig person. Dvs. en ejendom af en statsautoriseret ejendomsmægler, en bil af en autoforhandler, et pantebrev af en vekseler eller en bank, osv. Det er

skifteretten, som skal kontrollere, at værdiansættelsen er foregået betryggende. I boer, hvor der er mindreårige børn eller personer under værgemål, skal skifteretten af sig selv kontrollere, at det er gået ordentligt til. Boer, hvor der ikke er enighed, vil som alt overvejende hovedregel blive behandlet af en bobestyrer, se kapitel 9. Hvis en arving er utilfreds med den måde, bobestyreren har foretaget værdiansættelsen på, kan arvingen klage til skifteretten, som tager stilling til, om bobestyrerens fremgangsmåde er i orden.

Hvis et aktiv er blevet vurderet af en sagkyndig person, og én eller flere af arvingerne mener, at vurderingen er skudt helt forbi, opstår spørgsmålet, om du kan forlange en ny vurdering. Det kan du kun, hvis du kan påpege fejl i det arbejde, som vurderingsmanden har lavet. Det gælder endda, selv om alle arvingerne er enige om, at de vil have en ny vurdering. Når I indhenter en vurdering med henblik på at blive enige indbyrdes, sker der samtidig det, at I over for skattevæsenet bliver bundet af den pris, som vurderingsmanden fastsætter.⁹⁶

Derfor er det vigtigt, at I er særdeles omhyggelige, når I vælger den (eller de) sagkyndige. Dernæst skal I aftale hele den proces, som værdiansættelsen skal følge. Hvis der er tale om et aktiv, hvor værdien kan være temmelig tvivlsom, er det en god idé at aftale, at der skal 2 (eller måske endda flere) sagkyndige vurderingsmænd til, og at I derefter bruger gennemsnittet af de værdiansættelser, der kommer frem. Er I derhenne, at I indhenter 4 vurderinger, kan I aftale at smide den højeste og den laveste væk og bruge gennemsnittet af de 2 midterste. Det, som er vigtigt, er, at I indbyrdes aftaler en proces, som I er bundet af, og at I senere over for skattevæsenet kan dokumentere, at denne proces har været aftalt fra starten af og derefter fulgt. Ellers kan I risikere at få til sidesat jeres værdiansættelse, og at SKAT forhøjer værdien til den største vurdering, der er indhentet.

SKATs værdiansættelser

SKAT tager stilling til, om de værdiansættelser, som fremgår af boopgørelsen, kan godkendes.⁹⁷ Så snart boopgørelsen er indleveret til skifteretten, er arvingerne bundet af de værdiansættelser, som fremgår af opgørelsen. Hvis arvingerne efterfølgende opdager, at et aktiv er værdiansat forkert, har arvingerne ikke over for SKAT krav på, at fejlen rettes. Noget andet er, at SKAT retter fejlen alligevel, hvis det drejer sig om et forhold, som SKAT af sig selv skulle rette.

SKATs grundlag for bedømmelsen af værdiansættelserne er, at aktiverne skal være ansat til handelsværdi. SKAT kan imidlertid ikke forlange, at der skal være sagkyndige vurderinger på alle aktiver. På en lang række små aktiver stiller

SKAT kun undtagelsesvist spørgsmålstejn ved værdiansættelsen. Det gælder f.eks. privat indbo og biler.

For fast ejendom gælder, at SKAT skal godkende boets værdiansættelse, hvis den ligger inden for 15% på hver side af den offentlige ejendomsvurdering. Dette gælder dog ikke i 2 situationer:

- Hvis boet på anden måde har fået fastslået ejendommens reelle værdi, f.eks. ved en mæglervurdering, eller ved, at arvingerne, inden boet er sluttet, har solgt ejendommen for en højere pris, end den er sat til i boopgørelsen.
- Hvis den offentlige ejendomsværdi er åbenbart forkert, fordi den ikke er ændret, efter at ejendommen har forandret sig – det kan være ved opførelse af bygninger eller ved, at der er tillagt yderligere jord.

15%'s reglen fastslår altså en ret, som den samlede flok af arvinger har over for SKAT. Det er derimod ikke en regel, som arvingerne kan anvende til at løse en indbyrdes uenighed om værdiansættelse af ejendommen. Hvis ikke arvingerne indbyrdes kan enes om f.eks. at sætte ejendommen til 85% af den offentlige ejendomsværdi, må de få ejendommen vurderet, og den vurdering er arvingerne så bundet af over for SKAT.

EKSEMPEL 34

I eksempel 31 skrev jeg:

"Gurli skifter boet med børnene og beholder selv ejendommen. For at komme under skattepligtsgrænsen på de 2.641.900 kr. sætter hun og børnene i fællesskab ejendommens værdi 200.000 kr. ned, dvs. til 5.100.000 kr."

Betingelsen for, at Gurli og børnene kan sætte ejendommen til de 5.100.000 kr. er:

- Enten skal denne pris ligge inden for 15% på hver side af den offentlige ejendomsværdi, og de må ikke have fået en mæglervurdering eller en anden uafhængig prisfastsættelse, som siger, at ejendommen har en anden værdi.
- Eller de skal have indhentet en mæglervurdering, som præcis lyder på de 5.100.000 kr.

For værdipapirer gælder, at de skal ansættes til den kurs, som de normalt handles til. Er det børsnoterede papirer, kan I finde kurserne på internettet. Er de ikke børsnoterede, kan I ofte hos revisor eller hos det selskab, det drejer sig om, få oplyst eller beregnet, hvilken værdi papiret har.

Hvis SKAT ikke vil godkende boets værdiansættelse af et eller flere aktiver, har SKAT 2 muligheder:

- SKAT kan anmode skifteretten om at udpege en vurderingsmand til at fastsætte værdien.
- SKAT kan selv ansætte en værdi.

I det første tilfælde er både boet og SKAT bundet af den værdi, som vurderingsmanden kommer med. I det andet tilfælde kan boet reagere med at bede skifteretten udmelde en vurderingsmand, hvis resultat både SKAT og boet er bundet af.

SKAT kan ikke til sidesætte boets værdiansættelse, hvis der allerede i forbindelse med boets behandling er indhentet en sagkyndig vurdering. Dog har SKAT den samme mulighed som arvingerne for at forlange en ny vurdering, hvis der kan påpeges fejl ved den første vurderingsmands arbejde.

Gæld mellem boet og arvingerne

Hvis en arving skyldte afdøde penge, skal dette selvfølgelig med som et aktiv i boet. Spørgsmålet er, hvordan aktivet skal værdiansættes. Hvis gælden er mindre end arvingens arv i boet, skal tilgodehavendet sættes til kurs 100. Her kan boet jo få fuld dækning ved blot at modregne gælden i arven.

Hvis arven er mindre end gælden, bliver spørgsmålet, om arvingen kan indfri det overskydende. Kan han/hun ikke det, skal der sættes en kurs på restgælden, som afhænger dels af de vilkår, der findes i aftalen mellem den afdøde og arvingen, dels af arvingens betalingsevne. På samme måde som ved andre tilgodehavender kan I få en sagkyndig – f.eks. en vekselerer – til at fastsætte værdien, hvis I ikke selv tør komme med et bud, eller ikke kan blive enige.

Et særligt problem opstår der, hvor arvingerne har lånt penge af den afdøde, men hævder, at gælden er eftergivet ved, at den er nedskrevet med afgiftsfrie gaver. Det er arvingerne, der over for skifteretten og SKAT skal dokumentere, at det rent faktisk er sket. Dokumentationen kan f.eks. være, at det fremgår af den afdødes regnskaber, eller at der er oprettet et gældsbrev, som hvert år har fået en påtegning om, at gælden er nedskrevet. Denne påtegning bør bekræftes af uvildige vidner for at imødegå et synspunkt om, at alle påtegningerne er lavet på én gang!

Hvis det ikke lykkes at føre det nødvendige bevis for, at gælden er eftergivet, skal tilgodehavendet med som aktiv i boet med den konsekvens, at der skal betales boafgift af den. Hvis det viser sig, at gælden nok er eftergivet, men at det hele er eftergivet på én gang, skal tilgodehavendet ikke med i boet. Til gengæld vil SKAT rejse en sag om betaling af gaveafgift for det år, hvor eftergivelsen er sket. Hvis det ligger mere end 1 år tilbage, skal I ovenikøbet betale renter af gaveafgiften – en rente på 0,6% pr. md.⁹⁸

Hvis afdøde skyldte en arving penge, er det et passiv i boet. En betingelse er dog, at der er tale om et reelt gældsforhold, altså at arvingen rent faktisk har lånt den afdøde penge. Hvis der i virkeligheden er sket det, at den afdøde har givet en gave på den måde, at han vil skynde pengene, er det ikke et reelt skyldforhold, som SKAT og skifteretten vil godkende. Det er arvingen, der skal bevise, at der er tale om et reelt lån.⁹⁹

Det forhold, at en enke vælger at skifte boet, og derefter skylder børnene deres arv, betragtes som et reelt gældsforhold. Det er derfor vigtigt, at det i forbindelse med skiftet efter førstafødøde bliver skrevet ned, at arven ikke er udbetalt. På den måde sikrer børnene sig bevis for, at der er et gældsforhold, når enken dør, og hans/hendes bo skal skiftes.

Enkens aktiver og passiver

Hvis der er formuefællesskab i ægteskabet, skal enkens aktiver og passiver med i boopgørelsen.

Mens dødsboet kører, har enken selv råderetten over sine aktiver og passiver. Enken kan altså på egen hånd sælge f.eks. sin faste ejendom. Når det drejer sig om at vurdere, om salget er sket på forsvarlig måde, gælder der de samme regler som for den afdødes aktiver.

Beholder enken sine aktiver, gælder der også de samme regler for værdiansættelsen, som for afdødes aktiver og passiver.

Beskatningen af enkens indtægter, også afkast af enkens aktiver og fradrag for enkens udgifter, ligger ikke i boet, men hos enken. Overdrager enken nogle af sine aktiver og passiver til en arving som arv efter den førstafdøde, får dette først skattemæssig virkning, når der er givet meddelelse til SKAT om det. Her gælder de samme frister som ved overdragelse af den afdødes aktiver.

Livsforsikringer, pensioner og erstatninger

For mange er det sådan, at langt den største del af formuen er bundet i livsforsikringer og pensionsordninger. Sådanne ordninger indgår ikke i dødsboet, men tilfalder den, der er begunstiget, uden om boet.¹⁰⁰ Det betyder også, at ordningerne ikke er omfattet af arvelovens almindelige regler om fordeling af afdødes formue mellem enke og børn. Endelig betyder det, at kreditorerne ikke kan gøre krav på de penge, der kommer fra livsforsikringer og pensionsordninger.

At forsikringen eller pensionen går uden om boet medfører, at der ikke er noget bundfradrag, når der skal beregnes boafgift af udbetalingen fra ordningen.¹⁰¹ Tilfalder pengene en person, der er omfattet af reglerne om boafgift, men ikke tillægsboafgift, skal der beregnes 15% i afgift af hele forsikringen/pensionen. Tilfalder ordningen en person, der skal betale både boafgift og tillægsboafgift, skal der betales 36,25% i afgift af forsikringen/pensionen.

Ved en bedømmelse af, om et bo kan udlægges efter reglerne om boudlæg, medregnes ikke forsikringer og pensioner, der udbetales uden om boet.

Ved bedømmelsen af, om et dødsbo er skattepligtigt, medregnes heller ikke forsikringer og pensioner, der udbetales uden om boet.

Den begunstigede

De fleste forsikringer og pensioner er født med en begunstigelsesklausul, hvorefter ordningen tilfalder nærmeste pårørende. Med nærmeste pårørende mener man¹⁰²:

- Hvis afdøde var gift og ikke separeret: enken.
- Hvis afdøde var ugift, herunder frasepareret, fraskilt eller enke: En samlever, der har boet sammen med den afdøde i mindst 2 år, eller har børn sammen med den afdøde.
- Hvis afdøde heller ikke har en samlever: afdødes børn eller deres efterkommere.
- Hvis afdøde ikke har børn: afdødes arvinger efter testamente.

- Hvis afdøde ikke har oprettet testamente: afdødes arvinger efter loven.

Forsikringer og pensioner styres således ikke af afdødes testamente, med mindre der hverken er ægtefælle, samlever eller børn.

Forsikringstageren kan indsætte en anden begunstiget end ”nærmeste pårørende”. Det sker ved at sende en særskilt meddelelse til forsikringen/pensionsselskabet om det.¹⁰³ Du kan enten indsætte en person ved navns nævnelse eller ved at beskrive den gruppe, der skal have ordningen. F.eks. kan du indsætte: mine børn. Hvis du gør det, vil forsikringen tilfalde børnene til deling, selv om der er en enke eller en efterladt samlever.

EKSEMPEL 35

Lad os lige kigge på eksempel 15 igen.

Inga og Jan har bor sammen uden at være gift, Inga har 2 børn fra et tidligere forhold. Der er ingen fælles børn.

Inga er død og efterlader en livsforsikring på 400.000 kr., som skal tilfalde hendes nærmeste pårørende.

Da hun og Jan har boet sammen i mindre end 2 år og ikke har fælles børn, er det børnene, som i denne sammenhæng anses som nærmeste pårørende.

Hvis Jan og Inga havde boet sammen i mindst 2 år var forsikringen tilfaldet Jan.

Inga kunne også have skrevet til forsikringsselskabet og have indsat Jan som begunstiget. Så var forsikringen også tilfaldet ham.

Hvis der ikke er nogen begunstiget, falder man tilbage på standardklausulen ”nærmeste pårørende”.

Hvis den afdøde ikke efterlader sig nogen nærmeste pårørende, dvs. ikke har arvinger efter loven eller testamente, går udbetalingen ind i dødsboet. Det samme gælder, hvis den afdøde udtrykkeligt har bestemt, at der ikke skal være nogen begunstiget.

Tilsidesættelse af begunstigelse

En enke eller et barn kan forlange en begunstigelse tilsidesat, hvis begunstigel-
sen må anses for urimelig over for dem.¹⁰⁴ Reglen er fra 2008, og der er endnu
ikke kommet noget retspraksis, der kan belyse, hvordan reglen anvendes.

Man kan tænke sig reglen anvendt, der hvor afdøde har indsats sin samlever
som begunstiget og derved forbigår sine egne børn.

EKSEMPEL 36

Vi kigger lige på eksempel 35.

Hvis Inga har indsat Jan som begunstiget og derefter dør efter nogle få
måneders samliv, kan Ingas børn hævde, at begunstigelsen er urimelig
over for dem. Som vi så i eksempel 11 var der nemlig ingen penge i boet,
så børnene arver ikke noget efter Inga.

Hvis børnene får ret i, at begunstigelsen skal tilsidesættes, foretager man
en bedømmelse af, hvad der ville være sket, hvis pengene fra forsikrin-
gen havde været i boet, og Inga i stedet havde testamenteret dem til Jan.
Børnene ville da skulle have $\frac{1}{4}$ som deres tvangsarv, og de får derfor $\frac{1}{4}$ af
forsikringen, eller 100.000 kr.

Resten tilfalder Jan.

ATP

ATP udbetaler særlige engangsbeløb, som tilfalder afdødes ægtefælle og børn
under 21 år.¹⁰⁵ Hvis afdøde ikke har betalt bidrag til ATP i mindst 2 år efter 2002,
udbetales børnebeløbet dog kun til børn under 18 år.

Beløbene er som udgangspunkt på 50.000 kr. til hver, men kan variere alt efter
hvor gammel den afdøde blev, og hvor længe der er indbetalt til ATP.

Engangsbeløbet kan også tilfalde afdødes samlever, hvis samlivet har varet
mindst 2 år, og parret opfylder betingelserne for at kunne indgå ægteskab – dvs.
ingen af dem må være gift, separeret eller sidde i uskiftet bo.

I kan over internettet registrere jeres parforhold hos ATP, så sker udbetalingen
automatisk ved dødsfaldet. Har I ikke fået registreret parforholdet, kan den ef-
terlevende ansøge om at få beløbet udbetalt.

Der betales hverken skat eller boafgift¹⁰⁶ af engangsbeløb, der udbetales fra
ATP, men der erinden udbetalingen tilbageholdt en statsafgift på 40%.

Begunstigelsesafkald

På samme måde som du kan give afkald på arv, kan du også give afkald på en begunstigelse i en forsikring eller pension.

Hvis afkaldet skal have virkning i forhold til beregning af boafgift, skal det gives, inden forsikringen udbetales.

EKSEMPEL 37

I eksempel 15 så vi, at børnene – der i relation til forsikringen var afdødes nærmeste pårørende – gav afkald på forsikringen med den virkning, at forsikringen gik i boet – fordi der nu ikke længere var nogen nærmeste pårørende.

I eksempel 35 og 36 var Jan indsat som begunstiget.

Hvis vi nu forestiller os, at Jan – for at undgå balladen med børnene – giver afkald på forsikringen. De nærmeste pårørende, når han har givet afkald, er børnene.

Hvis han giver afkaldet, inden forsikringen udbetales, skal der fratrækkes 15% i boafgift, inden forsikringen udbetales til børnene.

Hvis han først giver afkaldet, efter at forsikringen er udbetalt, er der fratrukket $36\frac{1}{4}\%$ i boafgift først. Når han så sender forsikringen videre til børnene, som slet ikke er i familie med ham, skal de betale indkomstskat af pengene.

Når der gives afkald på en begunstigelse, skal du altså være opmærksom på, både hvor forsikringen eller pensionen så havner, og hvad de skatte- og afgiftsmæssige konsekvenser er.

Betaling af boafgift

Det er forsikringsselskabet/pensionsselskabet, der har ansvaret for at beregne og opkræve boafgiften af forsikringer og pensioner og afregne afgiften til skifteretten.¹⁰⁷ Forsikringer og pensioner skal derfor ikke med i boopgørelsen, når et bo skiftes.

Krydsforsikringer

Reglerne om livsforsikringer og pensioner, herunder om boafgift af dem, gælder for ordninger, som den afdøde ejede.

I kan tegne forsikringer, hvor I hver især forsikrer jer mod en andens død. En sådan forsikring kaldes en krydsforsikring. Man ser ofte, at ugifte samlevende tegner krydsforsikringer for at undgå boafgiften og i øvrigt undgå, at børnene kan protestere mod udbetalingen under henvisning til, at den er urimelig.¹⁰⁸

EKSEMPEL 38

Vi kigger på eksempel 35 og 36 igen.

Når Jan får forsikringen som begunstiget i Ingas forsikring, skal han betale 36 ¼% i boafgift, fordi han og Inga havde boet sammen i mindre end 2 år.

Derudover risikerer han, at børnene, som vi så i eksempel 37, protesterer mod begunstigelsen af ham.

Hvis Jan i stedet selv havde tegnet en krydsforsikring, som skulle komme til udbetaling ved Ingas død, var forsikringen fri for boafgift, og fri for børnenes eventuelle protester.

Et andet område for krydsforsikringer er virksomheder, som tegner en forsikring, der skal komme til udbetaling til firmaet, når en ledende medarbejder dør. Det gør man for at imødegå det økonomiske tab, som følger af pludselig at skulle skifte leder.

Pensioner med løbende udbetalinger

Nogle af afdødes pensionsordninger er tegnet med henblik på, at han/hun selv skulle have dem udbetalt i månedlige rater, når han blev pensionist.

Hvis han/hun dør, inden alle raterne er udbetalt, afhænger det helt af aftalen med forsikringsselskabet eller pensionsselskabet, hvad der skal ske med resten af pensionen.

Nogle ordninger falder helt væk, mens andre ændres til en enkepension, der tilfalder den efterlevende ægtefælle (men ikke en samlever). Det gælder især pensionskasseordninger inden for det offentlige arbejdsmarked.

Andre ordninger kan fortsætte med udbetalinger til enken og/eller børnene.

Atter andre ordninger gør restværdien af pensionen op til et engangsbeløb, fratrækker en statsafgift på 40%, samt evt. boafgift, og udbetaler resten til den begunstigede på samme måde som en livsforsikring.

En ordning, der udbetales i løbende ydelser til afdødes efterladte, beskattes som almindelig personlig indkomst hos modtageren. Der skal ikke betales hverken statsafgift eller boafgift af en sådan ordning.¹⁰⁹

I visse ordninger har enken valgfrihed mellem, om han/hun vil have ordningen kapitaliseret og udbetalt som et engangsbeløb, eller fortsætte med de løbende ydelser. Om enken bør vælge det ene eller det andet, afhænger meget af, hvilke økonomiske forhold enken i øvrigt har.

En løbende udbetaling forhøjer enkens indkomst og kan derfor få betydning for offentlige ydelser, der er indtægtsbestemte – f.eks. pensionstillæg og boligsikring.

Et engangsbeløb forøger enkens formue, men har – bortset fra eventuelle rentindtægter – ingen betydning for indkomsten.

Det afgørende kan derfor være en afvejning af, om enkens personlige skat er over eller under 40%, svarende til den statsafgift, der trækkes af et engangsbeløb.

Erstatninger

Hvis et dødsfald skyldes en ulykke, kan der i mange tilfælde udpeges en ansvarlig modpart. Det gælder f.eks. ved mange færdselsulykker og arbejdssulykker.

Den, som har ansvaret for en andens død, skal erstatte de tab, som de pårørende har ved dødsfaldet.

De vigtigste erstatninger er forsørgertabserstatning og erstatning for begravelsesudgifterne.

Forsørgertabserstatninger

Den ansvarlige (eller hans/hendes ansvarsforsikring) skal betale erstatning for tab af forsørger til dem, som den afdøde reelt var forsørger for.^{109a}

Det vil sige, at der skal betales erstatning til en efterlevende ægtefælle eller samlever. Erstatningen beregnes efter samme principper, uanset om det er til en ægtefælle eller en samlever.

Erstatningen udgør 30% af den erstatning, som den afdøde ville have fået ved fuldstændig tab af erhvervsevnen, dog minimum 918.500 kr. (pristalsreguleres – tallet er fra 2014). Hvis afdøde var over 30 år, nedsættes erstatningen med 1% om året indtil 55 år, derefter med 2% indtil 69 år.

En ægtefælle har ret til erstatning, uanset hvor kortvarigt ægteskabet har været. En samlever har krav på erstatning, hvis han/hun kan dokumentere, at der er tale om et fast samlivsforhold. Der skal ikke så meget til. I retspraksis er godkendt 1/2 års samliv. Retspraksis har også godkendt et tilfælde, hvor afdøde og samlever havde købt bolig sammen, men ikke begge var flyttet ind i den nye bolig.

Afdødes egne børn har krav på erstatning, uanset om de boede hos afdøde eller hos "den anden" forælder.

Erstatningen udgør det bidrag, som afdøde skulle have betalt, hvis han var sat i bidrag. Hvis afdøde var eneforsørger, fordobles erstatningen.

Ægtefællens/samleverens egne børn – altså børn, som den afdøde ikke var forælder til – har også krav på erstatning, hvis de boede i hjemmet eller kom på samvær. Disse børn får normalt 1/2 erstatning i forhold til afdødes egne børn.

Begravelsesudgifter

Den ansvarlige skal betale rimelige udgifter til afdødes begravelse.

Efterlader den afdøde ægtefælle eller samlever, udbetales i stedet en overgangsydelse på 154.000 kr. (pristalsreguleres – tallet er fra 2014).^{109b}

Der betales ikke skat eller boafgift af erstatninger fra en ansvarlig skadevolder.

Erstatningerne udbetales ligesom forsikringer og pensioner uden om dødsboet.

EKSEMPEL 39

Vi ser på eksempel 8 og 9 igen. Lars og Jette er begge 35 år, Lars' søn Søren er 10 år og 3 mdr. og Jettes datter Dorthe er 8 år og 7 mdr. Under færdselsulykken omkommer Lars, mens Jette og børnene overlever. Det var lastvognschaufføren, som var ansvarlig for ulykken.

Jette har krav på forsørgertabs-	918.000 kr.
erstatning på minimum	<u>-55.110 kr.</u>
Reduces med 6%	862.390 kr.
+ overgangsbeløb	<u>154.000 kr.</u>
	1.016.390 kr.

>>

EKSEMPEL 39 (fortsat)

Søren har som minimum krav på summen af normalbidrag frem til han bliver 18 år, dvs. 93 mdr. a 1.270 kr. = 118.110 kr.

Dorthe har som minimum krav på summen af halvt normalbidrag til hun bliver 18 år, dvs. 113 mdr. a 635 kr. = 71.755 kr.

Lars' indkomstforhold kan betyde, at der skal beregnes en højere forsørgetabserstatning.

Insolvente boer

Når den afdøde ikke efterlader sig aktiver nok til at betale al sin gæld, er boet insolvent.

Et insolvent bo skal som altovervejende hovedregel behandles af en bobestyrer.¹¹⁰ Enken og arvingerne hæfter ikke for gælden. Er der fælleseje i ægteskabet, skal enken opgøre sin formue og aflevere halvdelen til den afdødes bo. Vi så i eksempel 2, hvordan opgørelsen sker. I det eksempel var det beløb, som enken afleverede til boet, tilstrækkeligt til, at der blev penge nok til kreditorerne, og dødsboet som sådan var derfor ikke insolvent i skiftelovens forstand.

Hvis boet også efter overførsel af halvdelen af enkens formue er insolvent, er bobestyrerens opgave at sælge afdødes aktiver og fordele de penge, der er, mellem den afdødes kreditorer.

Gælden skal betales i en bestemt rækkefølge, som kaldes konkursordenen:

1. Først betales udgifterne til begravelsen. De udgifter, der kan godkendes, er de samme som de udgifter, der accepteres ved et boudlæg.
2. Dernæst betales omkostningerne ved boets behandling – f.eks. udgifterne ved salg af aktiver, løn til medarbejdere efter dødsfaldet og bobestyrerens honorar.
3. Derefter kommer lønmodtagerkrav fra afdødes eventuelle ansatte på løn og feriepenge for tiden før dødsfaldet.
4. Så kommer en række punktafgifter, såsom tobaksafgifter, sodavandsafgifter og mange andre, som primært har interesse, hvis afdøde drev en detailhandel.
5. Derefter kommer alle andre krav, bortset fra renter efter dødsdagen, bøder og lovede gaver.
6. Til sidst kommer så renter efter dødsdagen, bøder og lovede gaver.

Man starter fra oven på listen med at betale en hel gruppe. Når man når til en gruppe, hvor der ikke er penge nok tilbage, beregnes en dividende til denne gruppe af kreditorer, og alle de efterstående får så ingen penge.

EVA OG RENÉ

EKSEMPEL 40

Eva og René er gift. René er selvstændig vinduespudser med 1 ansat. Eva ejer den ejerlejlighed, som familien bor i. Der er formuefællesskab i ægteskabet.

René er nu død, og hans og Evas formuer opgøres sådan her:

Renés aktiver:

Varebil	60.000 kr.
Værktøj og varelager	20.000 kr.
Debitorer, dvs. udført arbejde, som ikke er betalt	<u>35.000 kr.</u>
I alt	115.000 kr.

Passiver:

Bankgæld	120.000 kr.
Skyldig moms	25.000 kr.
Løn og feriepenge til medarbejderen	45.000 kr.
Begravelsesudgifter	32.000 kr.
Honorar til bobestyreren og andre udgifter ved boets behandling	<u>30.000 kr.</u>
Renés formue	<u>- 252.000 kr.</u> <u>- 137.000 kr.</u>

Eva opgør sin formue sådan:

Ejerlejligheden	760.000 kr.
Kreditforeningsgæld	<u>- 600.000 kr.</u>
Bil	160.000 kr.
Bank	25.000 kr.
	<u>5.000 kr.</u>
	190.000 kr.

Hun afleverer halvdelen kontant til Renés bo	<u>95.000 kr.</u>
Boets formue	<u>- 42.000 kr.</u>

Eva har ikke kontant 95.000 kr. Hun må derfor enten sælge sit hus eller låne pengene i banken. Bobestyrerens opgave er at sælge Renés aktiver, inddrive de penge, boet har til gode, og fordele de penge, der er, mellem kreditorerne i den rigtige rækkefølge.

>>

EKSEMPEL 40 (fortsat)

Han får følgende ind efter salg af bil, værktøj og varelager:

Renés aktiver	115.000 kr.
Halvdelen af Evas formue	<u>95.000 kr.</u>
I alt	210.000 kr.

Og betaler gælden i følgende rækkefølge:

1. Begravelsen - 32.000 kr.
178.000 kr.
2. Bobehandlingen - 30.000 kr.
148.000 kr.
3. Medarbejderen - 45.000 kr.
103.000 kr.
4. Næste punkt er momsen og banken, tilsammen 145.000 kr. Det er der ikke penge nok til. De 103.000 kr. udgør 71% af gruppe 4's tilgodehavender. Dvs. at både SKAT og banken får en dividende på 71% af deres tilgodehavende. Resten må de afskrive som tab.

Gæld, som har pant i afdødes aktiver, falder uden for konkursordenen, så langt som pantet rækker.

Bobestyrerens opgave er da at sælge det, som er pantsat, trække omkostninger ved salget fra og afregne resten til panthaverne. Hvis aktivet har givet mere, end panthaveren har til gode, går resten ind til fordeling mellem de andre kreditorer. Hvis aktiver giver mindre, end panthaveren har til gode, er resten af panthaverens krav stillet lige som de andre krav i boet og bliver betalt i konkursordenen, hvis der er penge til det.

EKSEMPEL 41

I eksempel 40 forestiller vi os nu, at banken havde pant i bilen for gælden. Så kommer opgørelsen til at se sådan ud:

Bilen bliver solgt for	60.000 kr.
Omkostninger ved salget	<u>- 4.000 kr.</u>
Til rest til banken	56.000 kr.
Banken havde til gode	<u>- 120.000 kr.</u>
Udækket krav, der indgår i konkursordenen	- 64.000 kr.

Boets øvrige aktiver:

Værktøj og varelager	20.000 kr.
Debitorer	35.000 kr.
Halvdelen af Evas formue	<u>95.000 kr.</u>
I alt	150.000 kr.

Betaling af gæld i konkursordenen:

1. Begravelsen - 32.000 kr.
118.000 kr.
2. Bobehandlingen 30.000 kr.
Omkostningerne ved salg af bilen - 4.000 kr.
- 26.000 kr.
92.000 kr.
3. Medarbejderen - 45.000 kr.
47.000 kr.
4. Momsen og bankens restkrav er på 89.000 kr.
Dividenden bliver da på 53%.

Bestemmelsesretten

I et insolvent bo er det kreditorerne, der har retten til at bestemme, og arvingerne har ingen indflydelse. Det er derfor kreditorerne, som bobestyreren skal spørge, inden han træffer væsentlige beslutninger i boet, f.eks. om, hvordan et salg skal foregå, eller om et krav kan godkendes.

Hvis boet kan blive solvent, afhængig af hvordan bobestyreren griber sagen an, skal bobestyreren dog høre arvingerne om deres mening også.

Enken hæfter sammen med boet for gælden

Der sker tit, at begge parter i et ægteskab eller samliv har skrevet under på lånene i banken. Hvis det er tilfældet, hæfter enken selvfølgelig stadig for gælden og skal betale den del, der ikke er dækning for i boet.

Enken kan også vælge at forhandle med kreditor om, at enken overtager de aktiver, som kreditor har pant i, og hele gælden. På den måde kan enken undgå, at et aktiv, som han/hun måske har brug for, skal sælges, og at gælden forfalder til omgående betaling.

Skat

Et insolvent bo er skattefritaget.¹¹¹ Der bliver derfor ikke tale om, at der skal betales skat af boets eventuelle indkomst.

Enken beskattes som en enlig person i dødsåret og årene derefter.

Enken hæfter ikke for eventuel restskat hos afdøde for årene før dødsfaldet. Ægtefællers fælles hæftelse bortfalder nemlig, når samlivet ophæves, og det er det jo i forbindelse med dødsfaldet.

Opgørelserne i boerne

I ethvert dødsbo skal der laves en eller flere opgørelser. Formålet med opgørelserne kan være:

- At skabe dokumentation for, at betingelserne for en bestemt skifteform er til stede.
- At dokumentere, hvad der var i boet på dødsdagen.
- At danne grundlag for fordeling af arven mellem enken og arvingerne.
- At danne grundlag for skifterettens beregning af boafgift.
- At danne grundlag for SKATs afgørelse af, om et bo er skattepligtigt.
- At danne grundlag for fordeling af afdødes formue mellem hans kreditorer.

Der findes blanketter til de fleste af opgørelserne på www.domstol.dk.

Boudlæg

I forbindelse med en anmodning om at få et bo udlagt efter reglerne om boudlæg skal den, der indsender anmodningen, lave en opgørelse over afdødes aktiver og begravelsesudgifterne.¹¹² Formålet med denne opgørelse er alene, at skifteretten kan konstatere, om betingelserne for et boudlæg er til stede.

Skifteretten beregner ingen boafgift af et boudlæg, da der principielt set ikke er tale om arv.

Et boudlæg kan ikke blive skattepligtigt, idet der ikke er nogen, der hæfter for skatten.

Hvis boets aktiver overstiger 15.000 kr., og der findes rede penge ud over det, som går til begravelsen, skal der betales en retsafgift på 500 kr. samtidig med, at anmodningen indsendes.

Ægtfælleudlæg

Når enken anmoder om et ægtfælleudlæg, skal han/hun sammen med anmodningen indsende en såkaldt formueopgørelse til skifteretten.¹¹³ Opgørelsen indeholder både den afdødes og ægtfællens formue, uanset om der er særeje eller ej. Opgørelsen har til formål at dokumentere, om betingelserne for et ægtfælleudlæg er til stede.

I et ægtfælleudlæg udbetales der ingen arv til afdødes børn, og der skal derfor heller ikke her betales boafgift.

Selve boet kan ikke blive skattepligtigt, da det er enken, der bliver beskattet af afdødes indtægter i dødsåret og fremover.

Uskiftet bo

I et uskiftet bo skal enken senest et halvt år efter dødsfaldet indsende en opgørelse over begge ægtfællers formuer på dødsdagen.¹¹⁴ Der skal skelnes mellem, om der er tale om særeje eller fælleseje, idet særejerne ikke indgår i det uskiftede bo.

Formålet med opgørelsen er at dokumentere, hvad enken har fået overladt til uskiftet bo. Afdødes børn har krav på at se opgørelsen, fordi de har en interesse i at holde øje med, om formuen forsvinder. Det er derfor vigtigt, at børnene kan se, hvad det uskiftede bo startede med.

Heller ikke i et uskiftet bo deles der arv ud, og opgørelsen bruges derfor ikke som grundlag for at beregne boafgift.

Selve boet bliver ikke skattepligtigt, da enken skal beskattes at afdødes indtægt i dødsåret og fremover.

Forenklet privat skifte

Der findes 2 typer forenklet privat skifte:

- Boer, hvor der ikke skal betales boafgift, og hvor boet på grund af dets størrelse er fritaget for beskatning. I sådanne boer skal arvingerne sammen med anmodningen om privat skifte indsende en åbningsstatus¹¹⁵, der indeholder en opgørelse af afdødes og enkens formue på dødsdagen. Også her skal der skelnes mellem særejerne og fællesejet. Det skyldes, at særejerne jo ikke skal deles mellem ægtfællerne efter reglerne om fællesboer, hvorimod afdødes særeje indgår i arvefordelingen.

I disse boer bliver det således afgjort ved boets start, at der ikke skal betales boafgift eller boskat.

Opgørelsen kan ikke bruges som grundlag for fordeling af arven, da I jo ikke har trukket de udgifter fra, som kommer under behandlingen af boet, f.eks. omkostninger ved salg af en ejendom.

Arvingerne er derfor nødt til efterfølgende at lave en slutopgørelse, men denne skal ikke indsendes til skifteretten. Den skal kun bruges til, at de får delt arven rigtigt imellem sig.

- Boer, hvor enken er eneste arving. Her skal enken senest et halvt år efter dødsdagen indsende en åbningsstatus over afdødes og enkens formue på dødsdagen.¹¹⁶ Også her skal både særejer og fællesejet med. Formålet med opgørelsen er alene, at SKAT kan kontrollere, at opgørelsen stemmer med de oplysninger, som de i øvrigt ligger inde med om ægteparrets formueforhold. Der skal ikke beregnes boafgift, da arv til ægtefællen jo er fritaget for boafgift. Boet bliver heller ikke skattepligtigt, da enken bliver beskattet af afdødes indtægter i dødsåret og fremover. Denne skifteform kan derfor ikke anvendes, hvis enken ønsker at løfte boet over i reglerne for beskatning af skiftede boer – se herom kapitel 17.

I åbningsstatus skal enken og eventuelle børn afgive erklæring om, hvorvidt afdøde har givet eller modtaget gaver, der skal betales gaveafgift af. Er det tilfældet, skal der indsendes gaveanmeldelse til SKAT senest 8 uger efter dødsfaldet.¹¹⁷

Privat skifte

I privatskiftede boer skal der indsendes en *åbningsstatus* senest et halvt år efter dødsdagen.¹¹⁸ Opgørelsen skal indeholde afdødes og enkens formuer i formuefællesskabet, samt en opgørelse af ægtefællernes eventuelle særejer.

Samtidig med, at denne opgørelse sendes til skifteretten, skal boet indsende selvangivelse til SKAT for tiden fra sidste skatteårs afslutning og indtil dødsdagen (mellempérioden), *hvis* boet er skattefritaget, og *hvis* arvingerne og enken ønsker at få gjort skatten op.¹¹⁹ Indsendes selvangivelsen ikke senest på dette tidspunkt, kan boet ikke senere bede om at få gjort skatten op.

Hvis enken er enearving i boet, og han/hun ønsker at anvende reglerne om beskatning af boet, skal han/hun give SKAT besked om dette senest samtidig med indsendelse af åbningsstatus.¹²⁰

SKAT benytter åbningsstatus til at træffe afgørelse om, hvorvidt SKAT vil anmode om at få indsendt selvangivelse for mellempérioden, og i øvrigt til at kon-

trollere, om oplysningerne i åbningsstatus stemmer med de øvrige oplysninger, som SKAT har om afdødes og enkens formue.

I åbningsstatus skal enken og eventuelle børn afgive erklæring om, hvorvidt afdøde har givet eller modtaget gaver, som der skal betales gaveafgift af. Er det tilfældet, skal der indsendes gaveanmeldelse til SKAT senest 8 uger efter dødsfaldet.¹²¹

Senest 15 måneder efter dødsdagen skal boet indsende en *endelig boopgørelse*.¹²² Her skal det fremgå, hvad der er sket med afdødes og ægtefællens aktiver og passiver siden dødsfaldet, og hvordan arven er fordelt imellem enken og børnene.

I boopgørelsen skal I vælge en skæringsdag. Denne kan I frit lægge fra dødsdagen og 1 år frem. Skæringsdagen afgør fordelingen af indtægter og udgifter, der stammer fra boets aktiver. Renter af boets penge, der er optjent inden skæringsdagen, tilfalder boet og skal med i boopgørelsen. Renter, som optjenes efter skæringsdagen, skal ikke med i opgørelsen og skal beskattes hos arvingerne.

Boet kan dog have valgt at uddele noget af arven inden skæringsdagen. I så fald tilkommer indtægter og udgifter vedrørende denne del af arven arvingerne, og beskattes hos dem, *forudsat I har givet SKAT besked om det*. Se herom kapitel 21, især eksempel 33.

Samtidig med, at boopgørelsen sendes til skifteretten, skal boet indsende selvangivelse til SKAT, hvis boet er skattepligtigt.¹²⁴

Både SKAT og skifteretten foretager en vis kontrol af boopgørelsen. Skifteretten kan påse, at alle afdødes og enkens aktiver og passiver er med i boopgørelsen, og at der ikke er trukket udgifter fra, som ikke kan fratækkes.

SKAT kontrollerer, at værdierne af aktiver og passiver er fastsat rigtigt, og tager derudover stilling til, om boet er skattepligtigt.

Når skifteretten og SKAT er færdig med kontrollen af opgørelsen, beregner skifteretten boafgiften og eventuel yderligere retsafgift og sender opkrævning til boets kontaktperson.

SKAT beregner boskatten, hvis boet er skattepligtigt, og sender opkrævning af evt. restskat til boets kontaktperson.

Hvis I ikke kan blive færdig med behandlingen af boet inden fristen for at indleverere boopgørelse, har boet 2 muligheder:

- I kan bede skifteretten om at få boet behandlet som et bobestyrerbo.¹²⁵

- I kan bede skifteretten om tilladelse til, at I ikke tager de aktiver og passiver med i boopgørelsen, som I ikke er blevet færdig med. Det kan f.eks. være, at I ikke har fået færdigekspederet salget af afdødes hus; i så fald søger I om, at huset og den kreditforeningsgæld, der hviler på det, ikke skal med i boopgørelsen. Hvis boet får tilladelsen, skal der indsendes en tillægsboopgørelse, når I er færdige med de ting, der manglede.¹²⁶

Bobestyrerbo

Et bobestyrerbo skal på samme måde som et privat skifte indlevere både åbningsstatus og endelig boopgørelse samt eventuelt selvangivelse.

Boet skal være afsluttet med en endelig opgørelse senest 2 år og 3 måneder efter dødsdagen. Hvis boet ikke er færdigt – det kan f.eks. være, at der kører en retssag om arvens fordeling – kan bobestyreren anmode skifteretten om udsættelse med hele boet, indtil sagen er færdig.¹²⁷

Der skal dog betales boafgift senest 3 år efter dødsdagen.¹²⁸ Hvis boet ikke er færdigt til den tid, må bobestyreren lave en foreløbig opgørelse og beregne en foreløbig boafgift og indbetale denne til skifteretten.

Genoptagelse

Hvis der er begået en fejl under behandlingen af et dødsbo, kan I bede skiftereten om at genoptage boet, så fejlen kan rettes.

Man kan forestille sig en række forskellige fejl – at I har glemt et aktiv eller et passiv, at arven er fordelt forkert, at I har glemt at oplyse skifteretten om, at arvingen er et plejebarn, som ikke skal betale tillægsboafgift, osv.

Det er imidlertid vigtigt at være opmærksom på, at I ikke kan få boet genoptaget, fordi I har truffet et uhensigtsmæssigt valg.

Har en enke f.eks. valgt uskiftet bo i en situation, hvor det ville være klogere at vælge et skifte, kan valget ikke gøres om.

Har arvingerne værdiansat en ejendom lavt for at spare boafgift – med den konsekvens, at de senere bliver beskattet af en stor fortjeneste ved at sælge videre – kan valget ikke gøres om.

Har arvingerne valgt at udbetale arv, inden de gav arveafkald, kan det heller ikke gøres om.

Udbakningsreglen

En særlig form for genoptagelse er den såkaldte udbakningsregel.¹²⁹

Når enken overtager et bo som ægtefælleudlæg eller uskiftet bo, eller når bør-

nene sammen med enken overtager et bo til privat skifte, påtager de sig samtidig en forpligtelse til at sørge for, at afdødes gæld bliver betalt.

Hvis formueopgørelsen, åbningsstatus eller boopgørelsen viser, at der ikke er penge nok til at betale gælden, kan enken og arvingerne fortryde deres valg af behandlingsmåde. De kan bede skifteretten om, at boet bliver behandlet som et bobestyrerbo. Hvis de samtidig afleverer alt, hvad de har modtaget, er de fri for pligten til at betale kreditorerne.¹³⁰ Har enken f.eks. hævet afdødes konto og sat pengene ind på sin egen, må hun indbetale beløbet til bobestyreren. Kan hun ikke det, hæfter hun fortsat over for kreditorerne.

Ugifte samlevende

Som det er fremgået flere gange i de enkelte kapitler, har en samlever på nogle områder de samme rettigheder og muligheder som en ægtefælle, på andre områder ikke.

I dette afsnit vil jeg prøve at samle lidt op på, hvor I som ugifte samlevende skal passe på.

Intet fællesbo

Ugifte samlevende har ikke et fællesbo, der skal deles ved samlivsophævelse, på samme måde som ægtefæller, der lever i formuefællesskab.

For ægtefæller med formuefællesskab er det næsten ligegyldigt, om aktiverne står i den ene eller den andens navn. I deler under alle omstændigheder lige, når I går fra hinanden.

Ugifte samlevende er nærmest stillet som ægtefæller med særeje. I tager det med jer, I hver især ejer, når samlivet ophører. Det gælder også ved dødsfald.

Som ugifte samlevende bør I derfor overveje begge at stå som ejer af aktiver, som I køber under samlivet.

Ingen arveret

Ugifte samlevende har ikke arveret efter hinanden i kraft af arveloven, heller ikke, selv om I har boet sammen i mange år.

Ugifte samlevende bør derfor overveje at oprette testamente for at sikre hinanden ved dødsfald.

Boafgift

Ugifte samlevende, som arver efter hinanden eller får udbetalt livs- eller ulykkesforsikringer eller pensioner ved den andens død, skal betale boafgift.

Afgiften er 15%, hvis samlivet har varet i mere end 2 år, eller I har børn sammen. Er disse betingelser ikke opfyldt, er afgiften op til 36 ¼%.

Ægtefæller betaler ikke boafgift – så den eneste måde at undgå boafgiften helt på, er ved at gifte sig.

Nærmeste pårørende

Begrebet nærmeste pårørende anvendes i en række love, men det betyder ikke det samme i alle sammenhænge.

En samlever er afdødes nærmeste pårørende i relation til at bestemme, hvordan begravelsen skal foregå, og til at modtage et boudlæg. Der gælder i den sammenhæng ingen regler om, at I skal have boet sammen i mindst 2 år eller have børn sammen. Samlivet kan dog have været så kort, at skifteretten vil se bort fra det, men så taler vi nok om ganske få uger.

I relation til begünstigelse i forsikringer og pensioner er samleveren nærmeste pårørende, hvis forsikringen eller pensionen er oprettet efter 1. januar 2008, og samlivet har varet mere end 2 år, eller I har børn sammen. Er betingelsen om 2 års samliv eller børn ikke opfyldt, kommer samleveren ikke i betragtning som nærmeste pårørende. Er der tale om en forsikring eller pension, der er oprettet før 2008, afhænger det af forsikringens vilkår, om samleveren anses som nærmeste pårørende eller ej.

Ugifte samlevende bør sikre sig, at de er indsat som begünstigede i hinandens forsikrings- og pensionsordninger.

I stedet for traditionelle livsforsikringer bør I overveje at tegne krydsforsikringer.

Den andens børn

Ugifte samlevende, som har ”dine og mine børn”, bør lige som ægtefæller tænke på, hvordan arven skal fordeles mellem deres samlede børneflok, når den sidste af dem er væk. Det skal der oprettes testamente om.

Boafgiften spiller en væsentlig rolle her. Ved ægtefæller skal alle børnene betale den samme boafgift på 15%, uanset om det er den enes eller den andens børn.

Ved ugifte samlevende skal ”den andens børn” betale op til 36 ¼% i boafgift, med mindre de opfylder betingelserne for at være plejebørn – dvs. at de skal have boet sammen med den, de arver efter, i mindst 5 år, som skal være begyndt, før de fylder 15 år.

Den regel kommer I også kun uden om, hvis I gifter jer.

Dine, mine og vores børn

I dette afsnit ser vi på, hvad et par med sammenbragte børn bør tænke på. Det gælder uanset, om de er gift eller lever sammen uden at være gift.

Sikring af længstlevende

De af førstafdødes børn, som ikke er fælles, kan forlange deres arv ved førstafdødes død. Er børnene mindreårige, skal I regne med, at arven vil blive forlangt betalt. Alt andet kræver godkendelse fra myndighederne, og den får I som regel ikke.

Et par med sammenbragte børn skal derfor overveje at lave et testamente, hvor de sikrer hinanden bedst muligt. Det vil naturligvis blive på bekostning af den førstafdødes børn.

Fordeling mellem børnene ved længstlevendes død

I sammenbragte børneflokke skal I altid overveje, hvordan den samlede flok – og børnene hver især – skal behandles rent arvemæssigt. Derefter bør I få indrettet jeres testamente sådan, at det samme resultat nås, uanset om det er den ene eller den anden af jer, der bliver længstlevende.

I eksempel 8 i kapitel 7 så vi, at et par ikke havde taget stilling til det spørgsmål i deres testamente. Den endelige fordeling af arven mellem deres børn blev derfor helt afhængig af, hvem af dem der døde først.

At de enkelte børn i den sammenbragte flok skal ende med at arve lige meget, er ikke givet. Det må overvejes.

Der er mange forhold, som kan spille ind i den endelige beslutning. Det ene hold børn har måske udsigt til også at arve noget fra deres far/mor. Fællesbørnene er måske meget yngre end særbørnene og har derfor brug for noget økonomisk støtte, indtil de er ”kommet i veje”. Eller det kan være, at I har meget lidt kontakt med det ene hold børn og derfor vil begrænse deres arv mest muligt, uanset hvad der sker.

Længstlevendes ret til at ændre testamentet

Mange ægtepar har umiddelbart den holdning, at når de først i fællesskab har besluttet fordelingen af arven efter længstlevende, så skal længstlevende ikke kunne ændre på dette. Det er imidlertid ikke altid hensigtsmæssigt.

Det kan for eksempel være, at længstlevende finder en ny partner og får flere børn. Hvis længstlevende da er bundet af, at børnene fra det første ægteskab skal arve mest muligt, kan det blive rigtig svært at lave en fordeling mellem den samlede børneflok, som forekommer rimelig og retfærdig. På den anden side er det måske ikke altid klogt at give længstlevende helt frie hænder. Det kunne resultere i, at den førstafdødes særbørn bliver skrevet helt ud af testamentet, hvilket heller ikke er meningen.

I skal finde en afbalanceret løsning, der passer til jeres temperament. Der findes ikke noget, som er rigtigt eller forkert – det mest forkerte er undlade at få det tænkt igennem.

Forsikringer ved længstlevendes død

Når I har bestemt jer for den fordeling, som skal gælde mellem børnene ved længstlevendes død, skal I overveje, om denne fordeling også skal gælde for forsikringer og pensioner. Er det tilfældet, skal I give forsikrings/pensionsselskabet besked om det.

Den førstafdødes børn er nemlig ikke ”nærmeste pårørende” til længstlevende i forsikringsaftalelovens forstand. Derfor vil det kun være længstlevendes børn, der får forsikringspengene, med mindre I laver en særlig begunstigelse.

Vedligeholdelse af gravsted

En lille detalje, som det er værd at være opmærksom på, er, hvem der skal tage sig af vedligeholdelsen af gravstedet. Især ved sammenbragte børneflokke kan det knibe med at opnå enighed om, at pengene skal tages af dødsboet, inden der deles arv ud.

Det vil derfor være en god idé at skrive dette ind i testamentet, så er hele børneflokken bundet af, at sådan skal det være.

Erhvervsdrivende

Det er altid svært at miste et familiemedlem ved pludselig død. Det bliver ekstra svært, når den afdøde samtidig var lederen af familievirksomheden.

Hvem skal nu drive virksomheden videre og stå for den daglige ledelse? Hvordan får familien overhovedet adgang til virksomhedens oplysninger og konti?

Hvordan er enken og børnene stillet med hensyn til arv og mulighed for at overtage virksomheden?

Den personligt drevne virksomhed – alting lukker ned

Når en person afgår ved døden, bliver dødsfaldet indberettet til folkeregisteret. Herfra går meddelelsen videre til SKAT, banker og forsikringsselskaber. Det betyder, at virksomhedens CVR-nr. lukkes med virkning fra dødsdagen. Konti i pengeinstitutter, som er knyttet op på cpr. nr. og CVR-nr. spærres, så snart banken har fået meddelelse om dødsfaldet. NEM-ID lukkes.

For landmænd betyder registreringen af dødsfaldet, at der ikke kan søges EU-støtte, indberettes til CHR-registeret eller aflægges gødningsregnskab.

For at kunne drive virksomheden videre er det nødvendigt hurtigt at få adgang til kontiene igen og få et nyt moms(CVR)-nr. til virksomheden. Det kræver en skifteretsattest fra skifteretten.

Det er dog ikke sikkert, at en skifteretsattest løser problemet. Det er nemlig ikke sikkert, at afdødes pengeinstitut fortsat vil yde kredit til drift af virksomheden. Det kan derfor være nødvendigt at tilføre penge "udefra" – fra arvingerne eller ægtefællen, med risiko for, at de pågældende ikke får pengene igen, hvis driften og afviklingen af virksomheden giver underskud.

På det ledelsesmæssige plan er der også udfordringer: Hvem kan stå for den daglige drift og udføre det arbejde, som den afdøde ellers har taget sig af? Er der nogen i familien eller blandt de ansatte, som kan tage sig af det, eller skal der hentes nogen ind udefra - med den virkning, at der bliver en ekstra løn at betale?

Udfordringen kan også være at finde ud af, hvordan virksomheden i det hele taget er organiseret:

Hvem har virksomheden aftaler med (forpagtning, afsætning, levering af varer osv.), og hvad er indholdet af aftalerne? Vi ser ofte, at virksomheden kun har

mundtlige aftaler, og det gør det altså rigtig svært for de efterladte at få styr på virksomheden. De pårørende er helt afhængig af, at de andre parter i aftalerne ved (og vil stå ved), hvad der er aftalt.

Hvad er der planlagt med hensyn til produktion? Ligger der nogen skriftlige planer om, hvad der skal produceres og sælges, hvornår der skal indkøbes varer – eller har det hele kun været registreret i virksomhedslederens hoved?

Virksomheden i selskab

Ligger virksomheden i et selskab (ApS, A/S eller I/S), medfører dødsfaldet ikke, at CVR-nummeret lukkes ned, og virksomhedens konti bliver heller ikke spærret.

Er der flere om at drive virksomheden, vil der ofte også være flere, som kender virksomhedens aftaler og planer.

Men det vil stadig være en udfordring af lukke det ledelsesmæssige og arbejdsmæssige hul efter den afdøde.

Arv

Virksomheden udgør selvfølgelig en del af den formue, som falder i arv efter den afdøde. Ofte vil virksomheden være langt den største del. Skal enken eller én arving ud af flere fortsætte virksomheden, kan det blive nødvendigt at købe de andre ud med et kontant beløb.

Hvis der både er ægtefælle og børn, er arvelovens regel den, at enken får $\frac{3}{4}$ af den fælles formue og børnene $\frac{1}{4}$ til deling. Det kan I lave om på ved testamente, så den, der skal fortsætte virksomheden, arver mere – enkens del af boet kan f.eks. ændres til 15/16 af den samlede formue. I kan også bestemme, at den, der skal overtage virksomheden, skal betale de beløb, som de andre arvinger skal have, over en årrække – I tvinger sådan set de andre til at være med til at finansiere virksomheden i en overgangsperiode.

Skat

Ved overdragelse af en virksomhed skal sælgerens udskudte skat gøres op. Der kan f.eks. være tale om ejendomsavanceskat, opsparing i virksomhedsordningen eller skat af genvundne afskrivninger. Det gælder også, når en virksomhed går i arv eller sælges af et dødsbo.

Hvis virksomheden sælges til fremmede, forfalder skatten til betaling. Er det derimod en arving i dødsboet, som overtager virksomheden, kan arvingen

overtage forpligtelsen til at betale skatten, så den først forfalder, når arvingen engang sælger. Dermed er den udskudte skat med til at finansiere virksomhedsoverdragelsen.

Hvis planen er, at virksomheden skal overtages af et familiemedlem, som ikke er arving efter den afdøde, kan det være en god idé at gøre vedkommende til arving, blot for en mindre del. Hvis den afdøde er gift og/eller har børn, er det jo ægtefællen og børnene, der er arvinger – men det kunne måske konkret være den bedste løsning, at afdødes bror, nevø eller et barnebarn overtog virksomheden. Ingen af dem er arvinger i boet.

Det bedste vil være, hvis den afdøde har lavet et testamente, hvor den pågældende er indsat til at arve, men sommetider kan det "rigtige" resultat opnås ved, at arvingerne i boet giver et mindre arveafkald.

5 gode råd:

- Skriv virksomhedens aftaler ned. Kan du ikke få lavet en skriftlig aftale med den anden part, så lav selv et notat, hvor din opfattelse af, hvad der er aftalt, fremgår.
- Sørg for at nogen kender vitale oplysninger om virksomheden: Økonomi, produktionsplaner, rådgivere / kontaktpersoner.
- Udnævn en stedfortræder/kronprins, som er den, der skal tage over, når du ikke er der. Det bør også gælde ved sygdom eller bortrejse, så omverdenen ser i praksis, at du har en næstkommandererende.
- Overvej, om din virksomhed fortsat skal være en personligt ejet én-mands-virksomhed, eller du i stedet skal over i en selskabsform.
- Tænk over, hvem der skal fortsætte virksomheden, den dag du ikke er der mere. Skriv testamente, som sikrer muligheden for at gennemføre overdragelsen. Fortæl dine nærmeste om overvejelserne og beslutningerne.

Anne og Hans' tjekliste

1. Begravelsen

- Har I særlige ønsker vedrørende gravsted, ligbrænding/begravelse, mindesammenkomst? Skriv det ned, tal med hinanden og børnene om det. Opret "Min sidste vilje".
- Søg evt. kirkeministeriet, hvis begravelse uden for godkendt kirkegård.

2. Generationsskifte

- Skal der gives gaver/arveforhold til børn for at spare boafgift, når den sidste af jer er væk?
- Skal skoven evt. overdrages til børnene nu?

3. Sikring af længstlevende

- Har I hver sin konto i banken, så længstlevende kan klare sig, når den førstafdødes konti lukker i forbindelse med dødsfaldet?
- Ved I begge, hvor alle relevante papirer om formue findes?

4. Testamente

- Skal længstlevende begunstiges mest muligt?
- Gøre børns arv til særeje.
- Give det ene barn fortrinsret til at arve ejendommen.
- Lad arv gå videre til børnebørn.
- Bestemme udbetalingstidspunkt for arv til børnebørn.

Ida og Johns tjekliste

1. Gensidig sikring af hinanden

- Testamente.
- Livsforsikring/krydsforsikringer.
- Hver sin konto. Afdødes konti og fælleskonti bliver lukket ved førstafdødes død.

2. Indgå ægteskab

- Undgå boafgift.
- Sikre længstlevende bedst mulige rettigheder.

3. Arv ved længstlevendes død

- Længstlevende kunne finde ny partner. Vil I lave fælles bestemmelser i testamentet om, hvad jeres barn skal arve som minimum efter længstlevende?
- I har en meget lille familie. Hvem skal arve ved længstlevendes død, hvis I ingen børn har?

Jette og Lars' tjekliste

- 1. Gensidig sikring af hinanden** (Som Ida og John)
- 2. Indgå ægteskab** (Som Ida og John)
- 3. Arv ved længstlevendes død – testamente**
 - Hvordan skal den endelige fordeling være mellem jeres tilsammen 2 børn?
 - Skal længstlevende kunne ændre testamentet efter førstafdødes død? F.eks. hvis han/hun gifter sig igen og/eller får flere børn?
 - Hvad skal der ske, hvis det ene – eller begge – børn dør før længstlevende?
 - Særeje for børnene.
 - Båndlæggelse af børns arv.
- 4. Forsikringer og pensioner ved længstlevendes død**
 - Husk meddelelse til forsikring og bank, hvis begge børn skal være begunstigede.
- 5. Hvem skal arve efter børnene**
 - Hvis børnene dør, efter at de har arvet efter (én af) jer, går arven til barnets anden forælder. Det kan I ændre ved testamente.

Inga og Jans tjekliste

- 1. Gensidig sikring af hinanden** (Som Ida og John)
- 2. Indgå ægteskab** (Som Ida og John)
- 3. Arv ved længstlevendes død – testamente**
 - Skal Ingas børn være arvinger efter Jan, hvis han lever længst?
 - Hvis ikke, hvem så?
 - Skal noget af det, som Inga arver efter Jan, hvis hun lever længst, gå tilbage til Jans familie?
- 4. Forsikringer og pensioner**
 - Hvem skal være begunstiget
 - ved førstafdødes død?
 - ved længstlevendes død?
 - meddelelse til forsikring/bank
- 5. Hvem skal arve efter børnene** (Som Jette og Lars)

Hanne og Mads' tjekliste

1. Gensidig sikring af hinanden

- Testamente
- Hver sin konto. Afdødes og fælles konti lukkes ved førstafdødes død.

2. Arv ved længstlevendes død (Som Jette og Lars)

3. Forsikringer og pensioner

- Husk at give besked til forsikring eller bank, hvis Mads' søn skal være begunstiget efter Hanne, hvis hun lever længst.

4. Hvem skal arve efter Mads' søn Jens?

- Hvis Jens dør efter at have arvet efter jer, er det Jens' mor, der arver det hele. Det kan I ændre ved testamente.

Birthe og Egons tjekliste

1. Følg Anne og Hans' tjekliste

2. Virksomheden

- Har I begge tjek på alle relevante oplysninger om drift og økonomi?
- Hvis ikke, er der så en udenforstående, som har det og kan hjælpe den efterlevende?
- Er så mange som muligt af vigtige oplysninger skrevet ned?
- Hven skal overtage virksomheden ved Egons død? (Testamente)
- Hvis et af børnene skal tage over, hvordan skal det så finansieres? (Testamente)

Gurli og Frederiks tjekliste

1. Følg Birthe og Egons samt Anne og Hans' tjekliste

2. Skal I lave særeje?

- En særejekonstruktion kan medvirke til, at boet efter den førstafdøde kan blive skattefrit.

3. Overvej generationsskifte

- Overførsel af en del af formuen til børnene kan gøre jeres bo skattefrit.
- I sikrer den fortsatte drift af virksomheden efter førstafdødes død.

Eva og Renés tjekliste

1. Overvej særeje

- I kan undgå, at længstlevende skal aflevere halvdelen af sin formue til førstafdødes kreditorer.

2. Sikring af længstlevende

- Livsforsikring.
- Hver sin konto.
- Virksomheden i selskab kan bidrage til, at virksomhedens kreditorer ikke kan få del i den private del af formuen.

Noter

1. Lov om anmeldelse af fodslær og dødsfalde § 2, stk. 4
2. Lov om begravelse og ligbrænding § 6, dødsboskiftelovens § 4
3. Dødsboskiftelovens § kap. 4
4. Borteblevenlovens § 6, stk. 2
5. Borteblevenlovens § 6, stk. 1
6. Lov om begravelse og ligbrænding § 8
7. Lov om begravelse og ligbrænding § 9
8. Sundhedslovens § 160
9. Lov om begravelse og ligbrænding § 5, stk. 2
10. Lov om social pension § 48
11. Lov om aktiv socialpolitik § 85a
- 11a. Funktionærlovens § 8
12. Retsvirkningslovens § 18
13. Retsvirkningslovens § 23
14. Retsvirkningslovens § 25
15. Retsvirkningslovens § 16, stk. 1
16. Restvirkningslovens § 16, stk. 2
17. Retsvirkningslovens § 35 og § 37
18. Retsvirkningslovens § 28
19. Retsvirkningslovens § 28b
20. Retsvirkningslovens § 30
21. Retsvirkningslovens § 28a
22. Arvelovens § 9, stk. 2
23. Arvelovens kap 3
24. Arvelovens § 9, stk. 1
25. Arvelovens § 12 og § 13
26. Arvelovens § 62
27. Arvelovens § 63
28. Arvelovens § 64
29. Arvelovens § 65
30. Arvelovens § 79
31. Værgebekendtgørelsens § 10
32. Konkurslovens § 29
33. Arvelovens § 5 og § 10
34. Arvelovens § 87 - 89
35. Arvelovens § 66
36. Forældreansvarslovens § 16
37. Arvelovens § 79
38. Arvelovens § 69
39. Dødsboskiftelovens § 54, stk. 2
40. Arvelovens § 74
41. Arvelovens § 72 og § 73
42. Arvelovens § 75
43. Arvelovens § 77
44. Arvelovens § 76
45. Arvelovens § 78
46. Dødsboskiftelovens § 7
47. Dødsboskiftelovens § 97
48. Dødsboskiftelovens § 89
49. Dødsboskiftelovens § 56
50. Dødsboskiftelovens § 79
51. Dødsboskiftelovens § 80, retsafgiftslovens § 60
52. Dødsboskiftelovens § 8
53. Dødsboskiftelovens kap. 12
54. Dødsboskiftelovens kap. 13, arvelovens § 11, stk. 2
55. Dødsboskiftelovens kap. 14, arvelovens § kap. 4
56. Årgeskabslovens § 10, arvelovens § 26, stk. 2
57. Dødsboskiftelovens kap. 15
58. Dødsboskiftelovens kap. 16, samt § 22, stk. 4, § 24, stk. 4, § 25, stk. 4, og § 46
59. Dødsboskiftelovens kap. 20
60. Dødsboskiftelovens kap. 11
61. Værgemålslovens § 16
62. Restafgiftslovens kap. 5b
63. Boafgiftslovens § 4 og § 10
64. Boafgiftslovens § 6
65. Boafgiftslovens § 1, stk. 2
66. Boafgiftslovens § 4 og § 10
67. Boafgiftslovens § 6
68. Boafgiftslovens afsnit II
69. Arvelovens § 34
70. Boafgiftslovens § 8, stk. 3
71. Arvelovens § 42
72. Boafgiftslovens § 5
73. Konkurslovens § 65
74. Dødsboskatteloven
75. Boafgiftslovens § 12
76. Dødsboskattelovens afsnit IV
77. Dødsboskattelovens § 6
78. Dødsboskattelovens § 42
79. Dødsboskattelovens kap. 4
80. Dødsboskattelovens § 42, stk. 2
81. Dødsboskattelovens kap. 5
82. Dødsboskattelovens § 36 og § 37
83. Boafgiftslovens § 13a
84. Dødsboskattelovens § 42
85. Dødsboskattelovens kap. 10
86. Dødsboskattelovens kap. 12
87. Ejendomsavancebeskatningslovens § 8
88. Ejendomsavancebeskatningslovens § 9
89. Ejendomsavancebeskatningslovens § 11
90. Dødsboskattelovens § 40, stk. 3
91. Registreringsbekendtgørelsens § 62
92. Dødsboskiftelovens § 27
93. Boafgiftslovens § 13
94. Dødsboskattelovens § 5
95. Dødsboskiftelovens kap. 26
96. Boafgiftslovens § 12 og værdiansættelsescirkularet fra 1982
97. Boatgårslovens § 12 og værdiansættelsescirkularet fra 1982
98. Boafgiftslovens § 38
99. Boafgiftslovens § 13, stk. 3
100. Forsikringsaftalelovens § 102, pensionsopsparingslovens § 2
101. Boafgiftslovens § 6
102. Forsikringsaftalelovens § 105a, pensionsopsparingslovens § 5a
103. Forsikringsaftalelovens § 103, pensionsopsparingslovens § 3
104. Forsikringsaftalelovens § 104, pensionsopsparingslovens § 4
105. ATP-lovens kap. IV og IVa.
106. Boafgiftslovens § 3
107. Boafgiftslovens § 19, stk. 2
108. Boafgiftslovens § 3, forsikringsaftalelovens § 104
109. Boafgiftslovens § 3, pensionsbeskatningsloven
- 109a. Erstatningssamværsloven § 12 - § 14
- 109b. Erstatningssamværsloven § 14a
110. Dødsboskiftelovens § 36 og § 69 - § 72
111. Dødsboskattelovens § 52
112. Dødsboskiftelovens § 18
113. Dødsboskiftelovens § 22
114. Arvelovens § 22
115. Dødsboskiftelovens § 33
116. Dødsboskiftelovens § 34
117. Boafgiftslovens § 26, stk. 2
118. Dødsboskiftelovens § 25, stk. 5
119. Dødsboskattelovens § 13, stk. 2
120. Dødsboskattelovens § 58, stk. 5
121. Boafgiftslovens § 26, stk. 2
122. Dødsboskiftelovens § 31
123. Dødsboskattelovens § 5
124. Dødsboskattelovens § 85
125. Dødsboskiftelovens § 30
126. Dødsboskiftelovens § 31, stk. 2
127. Dødsboskiftelovens § 66
128. Boafgiftslovens § 38, stk. 2
129. Dødsboskiftelovens § 23 og § 29, samt arvelovens § 25, stk. 2
130. Dødsboskiftelovens § 104

Få et GRATIS familietjek

hvor vi bl.a. gennemgår

- Muligheden for særeje
- Oprettelse af testamente
- Formuedeling ved skilsmisses og dødsfald
- Regler om de økonomiske forhold i ægteskab/
papirløst samliv
- Arvelovens regler om arv til ægtefælle, samlever m.m.

Læs mere om vores gratis familietjek på
www.tellusadvokater.dk

Majsmarken 1, 7190 Billund
John Tranums Vej 25, 6705 Esbjerg Ø
Tlf. 76 60 23 30
Advokatanpartsselskab
www.tellusadvokater.dk

Tænk, hvis din mand, børnenes far, pludselig en dag ikke kom hjem. Det er tanker, man helst skyder fra sig.

Men det er klogt at tænke muligheden igennem og tage nødvendige forholdsregler, som f.eks. oprettelse af testamente.

Lever du i et parforhold, vil én af jer en dag blive alene. Hvad er de økonomiske konsekvenser, og hvordan griber man alt papirarbejdet an?

Her er håndbogen, som giver dig et overblik over alle reglerne. Bogen fortæller, hvordan du som den efterlevende partner er stillet, og hvordan man rent juridisk kan forberede sig på en dag at være alene.

Forfatteren:

Ellen Marie Sørensen er advokat med mange års erfaring i dødsbobehandling og testamentsskrivning.

*Hun kan kontaktes på
ems@tellusadvokater.dk
eller tlf. 76 60 23 30.*

*Se også advokatfirmaets hjemmeside
www.tellusadvokater.dk*

